

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

KSZTAŁCENIE DOROSŁYCH

**Informacje
i opracowania
statystyczne**

Warszawa 2009

Opracowanie publikacji
Preparation of the publication

GUS, Departament Pracy i Warunków Życia
CSO, Labour and Living Conditions Division

Kierujący
Supervisor

Grażyna Marciniak – Dyrektor Departamentu
Badań Społecznych
*Director of the Social
Surveys Division*

Alina Baran
Dominika Czarnecka

Zespół
Team

Agnieszka Zgierska – Dyrektor Departamentu
Pracy i Warunków Życia
*Director of the Labour and Living
Conditions Division*

Agata Cendrowska
Anna Iwańczyk
Iwona Pasierowska
Irena Skrzypczak
Hanna Strzelecka
Marcin Szczepaniak

Izabela Grabowska – Szkoła Główna Handlowa /
Warsaw School of Economics

Okładka
Cover

Zakład Wydawnictw Statystycznych
Statistical Publishing Establishment

ISBN 978-83-7027-415-3

Publikacja dostępna na CD i www.stat.gov.pl
Publication available on

PRZEDMOWA

Niniejsza publikacja opracowana została na podstawie uogólnionych wyników reprezentacyjnego badania „Kształcenie dorosłych”, przeprowadzonego w GUS w IV kwartale 2006 r.

Głównym celem badania było uzyskanie informacji na temat uczestnictwa osób w wieku 25-64 lata w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym jak również informacji nt. znajomości języków obcych, umiejętności korzystania z komputera oraz uczestnictwa osób badanych w wydarzeniach kulturalnych i w życiu społecznym. Obserwacją objęto okres 12 miesięcy przed badaniem, tzn. od IV kwartału 2005 do IV kwartału 2006.

Badanie, którego angielska nazwa brzmi „Adult Education Survey”, zostało przeprowadzone w krajach należących do Wspólnoty Europejskiej, a jego metodologia jest zgodna z zaleceniami Eurostatu.

Edukacja dorosłych uznawana jest obecnie za jeden z kluczowych czynników wpływających na wzrost gospodarczy oraz rozwój społeczny rozwijającego się społeczeństwa. Podstawę strategii uczenia się przez całe życie w Unii Europejskiej stanowi rezolucja dotycząca kształcenia ustawicznego, przyjęta w czerwcu 2002 roku przez Radę Ministrów. Pierwszorzędnym celem działań Unii Europejskiej stało się zebranie danych statystycznych na potrzeby sformułowania głównych zasad polityki w zakresie edukacji i szkolenia na poziomie międzynarodowym oraz europejskim. Badanie kształcenia dorosłych uważane jest za kluczowe narzędzie integracji oraz ważny instrument umożliwiający utworzenie spójnego Europejskiego Systemu Informacji Statystycznych dotyczącego edukacji i szkolenia.

Publikacja została przygotowana przez zespół pracowników Departamentu Pracy i Warunków Życia, Departamentu Badań Społecznych GUS (w okresie realizacji badania - Departamentu Statystyki Społecznej GUS) oraz Panią Izabelę Grabowską z SGH, przy współpracy zespołu ds. metody reprezentacyjnej w Departamencie Metodologii, Standardów i Rejestrów GUS (wcześniej w Departamencie Koordynacji i Organizacji Badań) oraz Centralnego Ośrodka Informatyki Statystycznej GUS. Niniejszym składamy serdeczne podziękowania wszystkim osobom zaangażowanym w przygotowanie zarówno publikacji, jak i realizacji samego badania.

Badanie „Kształcenie Dorosłych” zostało częściowo sfinansowane ze środków Komisji Europejskiej, prosimy zatem o uwzględnianie tej informacji przy cytowaniu danych pochodzących z tego źródła.

dr Grażyna Marciniak

Dyrektor Departamentu
Badań Społecznych

dr Agnieszka Zgierska

Dyrektor Departamentu
Pracy i Warunków Życia

Warszawa, styczeń 2009 r.

PREFACE

The presented publication has been prepared on the basis of the generalised results of the sample survey „The Adult Education Survey”, carried out by the CSO in the fourth quarter of 2006.

The main objective of the survey was obtaining information concerning participation of persons aged 25-64 years in the formal education system, non-formal education, and informal education, as well as the information on their language skills, computer literacy and participation of the surveyed people in cultural events and social life. Reference period of the survey was 12 months, between IV quarter 2005 and IV quarter 2006.

The Adult Education Survey was carried out at the same time in European Community Member States, its methodology as in accordance with the Eurostat recommendations.

Adult education is currently believed to be one of the key factors influencing economic growth and social progress of a developing society. The base for the lifelong education strategy in the European Union constitutes the Resolution concerning lifelong learning adopted in June 2002 by the Council of Ministers. The basic objective of the European Union actions became collection of the statistical data necessary for formulation of the main principles of the policy in the area of education and training on the international and European level. The survey on adult education is believed to be the key tool of integration and an important instrument-facilitating establishment of the coherent European System of Statistical Information concerning education and training.

The publication has been prepared by the team of staff of the Labour and Living Condition Division of the CSO (during the survey realisation Social Statistics Division of the CSO) and Ms Izabela Grabowska from the Warsaw School of Economics, with cooperation of the team the methods of the Methodology Standards and Registers Division of the CSO (earlier in the Programming and Coordination of Statistical Surveys Division) and Central Statistical Computing Centres of the CSO. Therefore, we would like to offer our sincere gratitude to all persons engaged in the preparation of the publication, as well as the survey implementation.

The Adult Education Survey has been partially financed from the European Commission means, therefore we therefore we do request to include this information when quoting the data of this source.

Grażyna Marciniak
Ph.D.
Director of the Social
Survey Division

Agnieszka Zgierska
Ph. D.
Director of the Labour and
Living Conditions Division

Warsaw, January 2009

SPIS TREŚCI

	Str.
PRZEDMOWA	3
I. ORGANIZACJA I METODOLOGIA BADANIA	11
II. ANALIZA WYNIKÓW BADANIA KSZTAŁCENIE DOROSŁYCH.....	25
1. Ogólna ocena aktywności edukacyjnej ludności – <i>Agnieszka Zgierska</i>	25
2. Kształcenie w systemie formalnym – <i>Alina Baran, Dominika Czarnecka</i>	30
3. Kształcenie w systemie pozaformalnym – <i>Izabela Grabowska</i>	42
4. Kształcenie nieformalne – <i>Agata Cendrowska</i>	67
5. Znajomość obsługi komputera – <i>Iwona Pasierowska</i>	72
6. Znajomość języków obcych – <i>Anna Iwańczyk</i>	79
7. Uczestnictwo w kulturze i życiu społecznym oraz stosunek do potrzeby kształcenia – <i>Grażyna Marciniak</i>	81
8. Charakterystyka osób nieuczestniczących w żadnej formie kształcenia – <i>Agnieszka Zgierska</i>	88
ANEKS TABELARYCZNY	92
Słownik do części tabelarycznej.....	123

Wersja angielska zawiera:

Przedmowę, Spis treści, Spis tablic oraz Słownik do części tabelarycznej

TABLE OF CONTENTS

	Page
PREFACE.....	3
I. ORGANIZATION AND METHODOLOGY OF THE SURVEY.....	11
II. ANALYSIS ON THE ADULT EDUCATION SURVEY RESULTS.....	25
1. General assessment of the educational activity of the population – <i>Agnieszka Zgierska</i>	25
2. Education in the formal education system – <i>Alina Baran, Dominika Czarnecka</i> ..	30
3. Education in the non-formal system – <i>Izabela Grabowska</i>	42
4. Informal education – <i>Agata Cendrowska</i>	67
5. Computer literacy – <i>Iwona Pasierowska</i>	72
6. Language skills – <i>Anna Iwańczyk</i>	79
7. Participation in cultural and social life and attitude towards the need of learning – <i>Grażyna Marciniak</i>	81
8. Characteristics of persons not participating in any form of education – <i>Agnieszka Zgierska</i>	88
TABLE ANNEX.....	92
List of tables dictionary.....	123

The English version includes:

Preface, Table of Contents, List of Tables Dictionary

Spis tablic w aneksie

	Nr	Str.
Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym oraz wieku, płci i miejsca zamieszkania	1	92
Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym oraz poziomu ukończonego wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania	2	93
Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym oraz dziedziny ukończonego wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania	3	94
Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym oraz wieku, płci i miejsca zamieszkania	4	96
Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym oraz poziomu ukończonego wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania	5	97
Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie formalnym według liczby i rodzaju działań edukacyjnych oraz dziedziny kontynuowanego kształcenia	6	98
Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według liczby szkoleń, poziomu ukończonego wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania	7	99
Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według liczby szkoleń, przyczyn doksztalcenia i statusu na rynku pracy	8	100
Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według liczby szkoleń oraz rodzaju instytucji prowadzących szkolenie	9	101
Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według liczby szkoleń, miejsca odbywania się szkolenia i oceny stopnia wykorzystania nabytych umiejętności	10	102
Osoby, w wieku 25-64 lata, które samokształciły się według wykorzystywanych metod, wieku, płci i miejsca zamieszkania	11	103
Osoby, w wieku 25-64 lata, które samokształciły się według wykorzystywanych metod, poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania	12	104
Osoby, w wieku 25-64 lata, które samokształciły się według wykorzystywanych metod, statusu na rynku pracy, płci i miejsca zamieszkania	13	105
Osoby, w wieku 25-64 lata, które samokształciły się według wykorzystywanych metod i sekcji PKD głównego miejsca pracy, płci i miejsca zamieszkania	14	106
Osoby, w wieku 25-64 lata, które samokształciły się według wykorzystywanych metod, zawodu głównego miejsca pracy, płci i miejsca zamieszkania	15	107
Osoby w wieku 25-64 lata według umiejętności korzystania z komputera, wieku, płci i miejsca zamieszkania	16	110
Osoby w wieku 25-64 lata według umiejętności korzystania z komputera, poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania	17	111
Osoby w wieku 25-64 lata według częstotliwości korzystania z Internetu, wieku, płci i miejsca zamieszkania	18	112
Osoby w wieku 25-64 lata według częstotliwości korzystania z Internetu, poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania	19	113
Osoby w wieku 25-64 lata według znajomości języków obcych, wieku, płci i miejsca zamieszkania	20	114

Osoby w wieku 25-64 lata według znajomości języków obcych, poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania	21	115
Osoby w wieku 25-64 lata według znajomości języków obcych, statusu na rynku pracy, płci i miejsca zamieszkania	22	116
Osoby w wieku 25-64 lata według częstotliwości czytania prasy, wieku, płci i miejsca zamieszkania	23	117
Osoby w wieku 25-64 lata według częstotliwości czytania prasy, poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania	24	118
Osoby w wieku 25-64 lata według liczby przeczytanych książek, wieku, płci i miejsca zamieszkania	25	119
Osoby w wieku 25-64 lata według liczby przeczytanych książek, poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania	26	120
Osoby w wieku 25-64 lata, które w okresie ostatnich 12 miesięcy uczestniczyły w działalności społecznej według wieku, płci i miejsca zamieszkania	27	121
Osoby w wieku 25-64 lata, które w okresie ostatnich 12 miesięcy uczestniczyły w działalności społecznej według poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania	28	122

List of tables in the annex

	No.	Page
Persons aged 25-64 years by participation in the formal education system, non-formal education, and informal education by age, sex and place of residence	1	92
Persons aged 25-64 years by participation in the formal education system, non-formal education, and informal education by the level of attained education, sex and place of residence	2	93
Persons aged 25-64 years by participation in the formal education system, non-formal education, and informal education by the field of attained education, sex and place of residence	3	94
Persons aged 25-64 years by participation in the formal education system, non-formal education, and informal education by age, sex and place of residence	4	96
Persons aged 25-64 years by participation in the formal education system, non-formal education, and informal education by the level of attained education, sex and place of residence	5	97
Persons aged 25-64 years participating in the formal education system by the number and kind of educational activities and the field of the continued education	6	98
Persons aged 25-64 years participating in the non-formal education by the number of trainings, the level of attained education sex and place of residence	7	99
Persons aged 25-64 years participating in the non-formal education by the number of trainings, the reason for participation in training and the status on the labour market	8	100
Persons aged 25-64 years participating in the non-formal education by the number of trainings and the type of the institution providing the training	9	101
Persons aged 25-64 years participating in the non-formal education by the number of trainings, the place of training and the assessment of the level of the usefulness of the obtained skills	10	102
Persons aged 25-64 years participating in self-learning by the used methods, age, sex and place of residence	11	103
Persons aged 25-64 years participating in z self-learning by the used methods, the level of education, sex and place of residence	12	104
Persons aged 25-64 years participating in self-learning by the used methods, the status on the labour market, sex and place of residence	13	105
Persons aged 25-64 years participating in self-learning by the used methods and NACE sections of the main place of work, sex and place of residence	14	106
Persons aged 25-64 years participating in z self-learning by the used methods, occupation in the main place of work, sex and place of residence	15	107
Persons aged 25-64 years by computer literacy, age, sex and place of residence	16	110
Persons aged 25-64 years by computer literacy, the level of education, sex and place of residence	17	111
Persons aged 25-64 years by the frequency of using the Internet, age, sex and place of residence	18	112
Persons aged 25-64 years by the frequency of using the Internet, the level of education, sex and place of residence	19	113
Persons aged 25-64 years by language skills, age, sex and place of residence	20	114

Persons aged 25-64 years by language skills, the level of education, sex and place of residence	21	115
Persons aged 25-64 years by language skills, the status on the labour market, sex and place of residence	22	116
Persons aged 25-64 years by the frequency of reading newspapers and magazines, age, sex and place of residence	23	117
Persons aged 25-64 years by the frequency of reading newspapers and magazines, the level of education, sex and place of residence	24	118
Persons aged 25-64 years by the number of the read books, age, sex and place of residence	25	119
Persons aged 25-64 years by the number of the read books, the level of education, sex and place of residence	26	120
Persons aged 25-64 years who participated in social activities during the last 12 months by age, sex and place of residence	27	121
Persons aged 25-64 years who participated in social activities during the last 12 months by the level of education, sex and place of residence	28	122

I. Organizacja i metodologia badania Kształcenie dorosłych

Organizacja badania

Badanie „Kształcenie dorosłych” zostało zrealizowane przy zastosowaniu metody reprezentacyjnej, a wyniki badania uogólniono na populację generalną. Badanie zostało przeprowadzone na niezależnej próbie gospodarstw domowych, wylosowanych w IV kwartale 2006 r. „Kształcenie dorosłych” było badaniem jednorazowym, o charakterze dobrowolnym. Zostało wykonane techniką bezpośredniego wywiadu z respondentem z wykorzystaniem papierowego kwestionariusza.

Badanie przeprowadzono przy użyciu dwóch formularzy:

- Kartoteki Gospodarstw Domowego KD-G, przeznaczonej dla każdego gospodarstwa znajdującego się w wylosowanym mieszkaniu,
- Ankiety indywidualnej KD-I, wypełnianej dla każdej osoby objętej badaniem, tj. osoby w wieku 25-64 lata.

Do badania kształcenia dorosłych wylosowano próbę 24 tys. mieszkań, zaś wywiady zrealizowano w 13,3 tys. gospodarstw domowych (około 54% wylosowanych mieszkań), w tym 7,9 tys. stanowiły gospodarstwa w miastach. Na podstawie kwestionariusza indywidualnego przebadano 24,8 tys. osób w wieku 25-64 lat.

Niewypełnienie ankiet było spowodowane głównie: brakiem w składzie gospodarstw domowych osób w wieku 25-64 lata (4,4 tys. gospodarstw domowych), odmową udziału w badaniu (3,3 tys. gospodarstw) i nieobecnością członków gospodarstwa. Członkowie badanych gospodarstw domowych w określonym dla badania wieku nie udzielili odpowiedzi głównie z powodu nieobecności.

Pracami związanymi z przygotowaniem i prowadzeniem badania „Kształcenie dorosłych” kierował Departament Statystyki Społecznej GUS we współpracy z Departamentem Koordynacji i Organizacji Badań GUS. Na terenie województw badanie było prowadzone przez urzędy statystyczne.

Wywiady zostały zrealizowane na terenie całego kraju w wybranych losowo mieszkaniach w okresie pięciu tygodni – od ostatniego tygodnia października do pierwszego tygodnia grudnia 2006 roku.

Obserwacja populacji objętej badaniem dokonywana była poprzez gospodarstwa domowe. Za gospodarstwo domowe uważa się zespół osób spokrewnionych lub

spowinowaconych, a także niespokrewnionych, mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się.¹

Jeżeli któraś z osób mieszkających razem utrzymuje się oddzielnie, to tworzy odrębne, jednoosobowe gospodarstwo domowe.

W losowaniu nie uwzględniono pomieszczeń w obiektach ruchomych i w obiektach zbiorowego zamieszkania oraz pomieszczeń prowizorycznych.

Temat i zakres badania

Głównym celem badania było uzyskanie informacji na temat uczestnictwa osób w wieku 25-64 lata w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym, jak również informacji nt. znajomości języków obcych, umiejętności korzystania z komputera oraz udziału osób badanych w wydarzeniach kulturalnych i w życiu społecznym. Cechy dotyczące korzystania osób dorosłych z kształcenia w systemie formalnym, pozaformalnym oraz edukacji nieformalnej (tzw. samokształcenia) zostały powiązane z cechami społeczno-demograficznymi.

Na podstawie badania dostępne są informacje dotyczące płci, wieku, poziomu i dziedziny ukończonego przez respondenta wykształcenia, jak również poziomu wykształcenia rodziców respondenta.

Jeden z działów ankiety obejmował pytania dotyczące statusu respondenta na rynku pracy. Przedmiotem zainteresowania był fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy w badanym tygodniu. W przypadku poszukiwania pracy istotna była gotowość do jej podjęcia w badanym lub następnym tygodniu. Na tej podstawie osoba była klasyfikowana jako bezrobotna lub bierna zawodowo.

Kolejne działy dotyczyły uczestnictwa respondentów w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym w ciągu ostatnich 12 miesięcy. W przypadku edukacji w systemie formalnym respondent określał jej poziom i dziedzinę (mógł to uczynić dla trzech rodzajów podjętych działań edukacyjnych), główny powód podjęcia nauki czy studiów, metody nauki (korzystanie z komputera, Internetu, mediów elektronicznych), liczbę godzin na nią poświęconych (w tym w ramach płatnych godzin pracy) i koszty z nią związane oraz sposób finansowania nauki. Jeśli respondent uczestniczył w kształceniu pozaformalnym, wymieniał podjęte działania edukacyjne poszerzające jego wiedzę i umiejętności, takie jak np.: korzystanie z prywatnych lekcji, udział w wykładach, kursach, w seminariach i warsztatach oraz szkoleniach w pracy czy związanych z miejscem pracy. Dla każdego ze

¹ Osoby te wspólnie zaspokajają swoje potrzeby żywnościowe i inne podstawowe potrzeby życiowe.

wskazanych przedsięwzięć podawał dziedzinę kształcenia, główną przyczynę jego podjęcia, jak również inne powody podejmowania takich działań. Podobnie jak w przypadku edukacji formalnej, zbierane były informacje dotyczące metod nauki, liczby godzin przeznaczonych na poszczególne działania edukacyjne poniesionych wydatków oraz sposobu ich finansowania. Ponadto respondent oceniał stopień przydatności lub możliwości wykorzystania wiedzy i umiejętności uzyskanych w czasie kształcenia.

Jeżeli respondent zdobywał dodatkową wiedzę poprzez samokształcenie, pozyskiwane były informacje dotyczące wykorzystanych metod i dziedziny kształcenia nieformalnego.

Osoby biorące udział w badaniu były ponadto pytane o przyczyny nieuczestniczenia w działaniach edukacyjnych oraz o trudności związane z podjęciem kształcenia.

Osobny dział ankiety poświęcono ocenie umiejętności obsługi komputera. Na podstawie wyników dostępne są informacje dotyczące częstości korzystania z komputera i Internetu oraz stopnia zaawansowania w zakresie zdolności ich użytkowania.

W kolejnym dziale uwzględniono pytania o znajomość języków obcych. Respondent określał swoje umiejętności językowe, a dla dwóch – najlepiej mu znanych języków obcych – poziom tej wiedzy. Dodatkowo podawał, jak często i do jakich celów ich używał oraz czy posiada certyfikat potwierdzający znajomość języka/języków.

Następne działy dotyczyły informacji na temat uczestnictwa w działaniach kulturalnych oraz w życiu społecznym w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Ostatni dział ankiety poświęcony był ocenie aktywności edukacyjnej ludności. Respondenci wyrażali swój stosunek do potrzeby kształcenia, jak również deklarowali gotowość podjęcia kształcenia w ciągu najbliższych 12 miesięcy.

Definicje dotyczące statusu na rynku pracy

Do **pracujących** zaliczono wszystkie osoby, które w okresie badanego tygodnia wykonywały jakąkolwiek pracę przynoszącą zarobek lub dochód bądź pomagały nieodpłatnie w rodzinnej działalności gospodarczej, a także osoby, które w badanym tygodniu miały pracę, ale jej czasowo nie wykonywały, np.: z powodu choroby, urlopu wypoczynkowego lub macierzyńskiego.

Klasyfikacja statusu zatrudnienia oparta została na International Classification of Status in Employment (ICSE) i wyróżnia następujące kategorie pracujących:

- **pracodawca** - osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą i zatrudnia co najmniej jednego pracownika najemnego,

- **pracujący na własny rachunek** – osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą i nie zatrudnia pracowników,

- **pracownik najemny** – osoba zatrudniona na podstawie stosunku pracy w przedsiębiorstwie publicznym lub u pracodawcy prywatnego,

- **pomagający członek rodziny** – osoba, która bez umownego wynagrodzenia pomaga w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej.

Do **pracowników najemnych** zaliczono również osoby wykonujące pracę nakładczą oraz uczniów, z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy (jeżeli otrzymują wynagrodzenie).

Do **pracujących na własny rachunek** zaliczono również agentów we wszystkich rodzajach agencji (uprzednio klasyfikowani jako pracownicy najemni).

Informacje o rodzaju działalności gospodarczej prowadzonej przez firmę, która jest głównym miejscem pracy respondenta, przedstawiane są na poziomie grup Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). Zarówno dane o miejscu pracy osób pracujących, jak również ostatnim miejscu pracy osób bezrobotnych poprzednio pracujących prezentowane są w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). PKD została opracowana na podstawie wydawnictwa Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich EUROSTAT – „Nomenclature des Activites de Communate Europeenne - NACE rev. 1”.

Informacje o zawodach wykonywanych przez pracujących w głównym miejscu pracy oraz o zawodach wykonywanych przez bezrobotnych w ostatnim miejscu pracy prezentowane są wg Klasyfikacji Zawodów i Specjalności wprowadzonej Rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 08.XII.2004 r. Klasyfikacja ta oparta jest na Międzynarodowej Klasyfikacji Zawodów ISCO-1988 (International Standard Classification of Occupations ISCO -1988), zalecanej do stosowania przez Międzynarodową Organizację Pracy.

Bezrobotni są to osoby, które w badanym tygodniu nie były osobami pracującymi tj. nie wykonywały i nie posiadały pracy, ale jej poszukiwały i były gotowe ją podjąć w tygodniu badanym lub następnym. Do osób bezrobotnych zaliczane są także osoby, które nie poszukują pracy, ponieważ mają pracę załatwioną i czekają na jej rozpoczęcie.

Ludność aktywna zawodowo obejmuje wszystkie osoby uznane za pracujące lub bezrobotne zgodnie z definicjami podanymi powyżej.

Bierni zawodowo to wszystkie osoby, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne.

Pojęcia i definicje dotyczące kształcenia

Poniżej przytoczone definicje pochodzą ze słownika podstawowych pojęć strategii uczenia się opracowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Edukacja to działalność instytucjonalna obejmująca wychowanie przedszkolne, kształcenie oraz szkolenie.

Kształcenie to działalność instytucjonalna w systemach szkolnych w ramach krajowego systemu kwalifikacji.

Szkolenie to działalność zorientowana na uczenie się w systemach szkoleń formalnych i pozaformalnych.

Uczenie się to proces kształtowania wiedzy, umiejętności oraz zdolności adaptacyjnych i twórczych osób.

Uczenie się formalne to proces organizowany w systemach szkolnych i szkoleń, który prowadzi do uzyskania kwalifikacji powszechnie uznawanych w danym systemie prawnym (formalnym systemie kwalifikacji).

Mianem **systemów szkolnych** w Polsce określa się system oświaty oraz szkolnictwa wyższego. System oświaty obejmuje wychowanie przedszkolne i kształcenie na poziomach od podstawowego do policealnego, natomiast system szkolnictwa wyższego obejmuje kształcenie na poziomie wyższym.

Kształcenie ustawiczne obejmuje uzupełnianie kształcenia oraz szkolenie dorosłych (także młodzieży na progu dorosłości, która szkolenie traktuje jako alternatywę dla kształcenia). W Polsce część zakresu kształcenia ustawicznego zdefiniowana jest w ustawie o systemie oświaty jako kształcenie w szkołach dla dorosłych, a także uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych (uzyskiwania i uzupełniania wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w placówkach kształcenia ustawicznego i praktycznego oraz w ośrodkach dokształcania i doskonalenia zawodowego) przez osoby, które spełniły obowiązek szkolny. Ustawa o systemie oświaty nie dotyczy kształcenia ustawicznego realizowanego na podstawie innych przepisów, w tym o działalności gospodarczej.

Kształcenie na odległość to kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych, w którym przekazywanie treści kształcenia oraz sprawdzanie przebiegu i efektów tego kształcenia odbywa się z zastosowaniem dostępnych technik komunikacyjnych, w szczególności: poczty, poczty głosowej, poczty elektronicznej, telewizji lub Internetu, bez stałego i bezpośredniego kontaktu nauczającego i uczącego się.

Uczenie się „pozaformalne” to proces zinstytucjonalizowany, jednak zachodzący poza formalnym systemem kwalifikacji, który prowadzi do uzyskania kwalifikacji uznawanych wewnątrz danej instytucji (zakładu pracy, organizacji itp.) lub przez część innych instytucji np. jako dodatkowe kryterium rekrutacji.

Uczenie się nieformalne to proces niezinstytucjonalizowany, zamierzony (samodzielne uczenie się) i niezamierzony (zachodzący bezwiednie przez całe życie, najintensywniej na etapie wczesnego rozwoju).

Uczenie się przez całe życie oznacza formalne, „pozaformalne” i nieformalne uczenie się od najmłodszych lat do późnej starości polegające na kształtowaniu wiedzy, umiejętności oraz zdolności wykorzystania ich w życiu prywatnym, obywatelskim i zawodowym. Dotyczy wszystkich osób jako podmiotów - podkreśla to znaczenie autentycznej równości szans i jakości w uczeniu się.

Poniżej szerzej opisano trzy wyżej wymienione formy kształcenia: kształcenie formalne, pozaformalne i nieformalne, o uczestnictwo w których pytany był respondent w badaniu (pod uwagę brany był okres ostatnich 12 miesięcy).

Kształcenie formalne

Edukacja w systemie formalnym obejmuje naukę w systemie szkolnym – na poziomie szkoły podstawowej, gimnazjum, zasadniczych szkół zawodowych, szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych, szkół policealnych, jak również kształcenie na poziomie studiów wyższych i doktoranckich. Związana jest z regularną formą nauki. Kształcenie prowadzone jest przez instytucje szkolne i edukacyjne, publiczne i niepubliczne, uprawnione do nauczania (działalność edukacyjna może być prowadzona przez osoby prawne i fizyczne, uczelnia musi mieć osobowość prawną). Odbywa się zgodnie z zatwierdzonymi programami nauczania. Kształcenie oparte jest na standardach przyjętych w systemie oświaty i wychowania oraz szkolnictwa wyższego zatwierdzonym obowiązuje uregulowaniami prawnymi. Edukacja ta prowadzi w kierunku uzyskania kwalifikacji potwierdzonych świadectwem, zaświadczeniem o ukończeniu szkoły, certyfikatem, dyplomem.

Przez naukę/studia należy rozumieć wszystkie formy kształcenia w systemie szkolnym (formalnym) w typach szkół działających na podstawie ustawy *O systemie oświaty* i ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*, w szczególności w szkołach podstawowych, gimnazjach, zasadniczych szkołach zawodowych, liceach ogólnokształcących, uzupełniających liceach ogólnokształcących, liceach profilowanych, technikach, technikach uzupełniających, specjalnych szkołach przysposabiających do pracy, szkołach policealnych oraz szkołach wyższych. Charakteryzuje je obecność osoby prowadzącej zajęcia (nauczyciela/wykładowcy).

Uczniowie są to osoby pobierające naukę na wszystkich poziomach kształcenia – począwszy od podstawowego, skończywszy na wyższym (łącznie ze studiami doktoranckimi), bez względu na formę studiów (studia stacjonarne i niestacjonarne).

Kształcenie pozaformalne

Udział w edukacji poza systemem formalnym obejmuje wszelkie zorganizowane działania edukacyjne, które nie odpowiadają definicji edukacji szkolnej, tzn. nie są one zapewnione poprzez formalne instytucje szkolne. Dotyczy ono wszystkich rodzajów doksztalcenia i szkoleń poza systemem szkolnym, w których dana osoba uczestniczyła w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Kształcenie pozaformalne, inaczej niż w przypadku edukacji formalnej, nie powoduje zmiany w poziomie wykształcenia. Kształcenie takie prowadzone jest zazwyczaj w formie kursów, szkoleń, instruktaży (w miejscu pracy lub poza nim), seminariów, konferencji lub wykładów, na które respondent zgłosił się i w których uczestniczył. Do tego typu edukacji zaliczyć można również lekcje prywatne (np. języków obcych), a także kształcenie na „odległość”, które odbywa się za pośrednictwem korespondencji pocztowej lub mediów elektronicznych (np.: komputer, video, DVD). Kształcenie poza formalnym systemem edukacji prowadzi zazwyczaj do rozwoju, poszerzania i zdobywania umiejętności w różnych dziedzinach życia zawodowego, społecznego jak również kulturalnego. W odróżnieniu od kształcenia nieformalnego, kształcenie pozaformalne powinno odbywać się przy udziale wykładowcy, instruktora, nauczyciela lub szkoleniowca. Zajęcia mogą mieć charakter kursów lub szkoleń doskonalących kwalifikacje zawodowe, mogą prowadzić do uzyskania umiejętności potrzebnych w życiu społecznym (np. kurs samoobrony) lub dla osobistych korzyści, własnego rozwoju intelektualnego lub hobby (np.: kurs gotowania, wykłady z historii sztuki, kurs modelarstwa). Uczestnictwo w takim szkoleniu może kończyć się uzyskaniem świadectwa lub nie. Jeżeli kurs składa się z dwóch lub więcej modułów (bloków) i na każdy należało się zgłosić oddzielnie, traktowane były jako dwa (lub więcej) odrębne szkolenia. Jeżeli respondent musiał się zarejestrować tylko raz, aby uczestniczyć we wszystkich modułach, to bez względu na przerwy między kolejnymi blokami szkolenia przedsięwzięcie to było traktowane jako jedno.

Podjęte kształcenie mogło przekraczać badany okres (ostatnie 12 miesięcy) – mogło rozpocząć się wcześniej bądź skończyć się później (tzn. w czasie przeprowadzania wywiadu respondent jest w trakcie szkolenia) – ważny był fakt uczestnictwa w szkoleniu w badanym okresie, tj. w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Kształcenie nieformalne (samokształcenie)

Jest to samodzielne uczenie się respondenta w celu uzyskania wiedzy lub doskonalenia umiejętności. Samokształcenie w odróżnieniu od kształcenia formalnego i pozaformalnego powinno odbywać się bez udziału nauczyciela. Kształcenie tego rodzaju odbywa się również poza zorganizowanymi formami edukacji szkolnej i pozaszkolnej (nie należy uwzględniać kursów, szkoleń oraz wykładów z instruktorem).

Kształcenie nieformalne (samokształcenie) można uważać za celowe, lecz jest ono w mniejszym stopniu zorganizowane i może obejmować na przykład zdarzenia związane z kształceniem (działania), które występują w rodzinie, w miejscu pracy oraz w codziennym życiu każdej osoby, w kontekście kształcenia kierowanego przez rodzinę oraz społeczeństwo.

Pytania nt. kształcenia nieformalnego (samokształcenia) dotyczyły zajęć innych niż obowiązkowe (włącznie z samodzielną nauką i odrabianiem pracy domowej), wymienione w ramach kształcenia w systemie edukacji szkolnej i doksztalcania poza systemem edukacji szkolnej.

Jeżeli osoba, która uczęszczała na kurs języka obcego, dodatkowo uczyła się tego języka, korzystając z programu komputerowego, zajęcie to było traktowane jako samokształcenie.

Do metod wykorzystywanych przy samokształceniu należą:

- korzystanie z pomocy członków rodziny, przyjaciół, współpracowników, np.: korzystanie z porad, obserwowanie kogoś przy wykonywaniu jakiegoś zadania, konsultowanie się i zasięganie opinii innej osoby,

- korzystanie z materiałów drukowanych – należy przez to rozumieć korzystanie z literatury fachowej, opublikowanej wcześniej w tradycyjnej – papierowej formie (książki, skrypty, prasa fachowa, np. „Gazeta Prawna”) w celu poszerzenia wiedzy. Dana osoba sięgała po te materiały z własnej inicjatywy i nie było to elementem programu nauczania na kursie, zalecanym przez nauczyciela/instruktora (nie było to elementem pracy domowej),

- korzystanie z programów komputerowych i możliwości sieci Internetu - oznacza korzystanie poprzez połączenie Internetowe (w trybie on-line) z różnego rodzaju poradników, książek, prasy fachowej, kursów językowych itp.,

- korzystanie z programów edukacyjnych emitowanych przez telewizję i radio,

- zwiedzanie muzeum z przewodnikiem,

- wizyty w ośrodkach naukowych, np. w bibliotekach, połączone z korzystaniem z ich zasobów informacyjnych.

Klasyfikację dziedzin kształcenia opracowano na podstawie ISCED 1997 (Międzynarodowych Norm Klasyfikacji Kształcenia), wykorzystując przede wszystkim szerokie grupy na poziomie jednego znaku kodu dziedziny (pozostałe znaki uzupełniono zerami): 100, 200, 300, 400, 500, 600, 700, 800.

Wyjątek stanowią trzy grupy dziedzin:

1) *Nauki humanistyczne, nauka o językach, sztuka* (kod 200), z której wyodrębniono dziedzinę *Języki obce* (kod 222),

2) *Nauki społeczne, ekonomia, prawo* (kod 300), z której wyodrębniono dziedzinę *Zarządzanie i marketing* (kod 349) oraz

3) *Nauki ścisłe, matematyka i informatyka* (kod 400), z której wydzielono trzy dziedziny kodowane na poziomie dwóch znaków (trzeci znak to zero) – *Nauki biologiczne* (kod 420), *Nauki fizyczne* (kod 440) oraz *Matematyka, statystyka* (kod 460), a także dwie dziedziny kodowane na najbardziej szczegółowym poziomie trzech znaków – *Informatyka* (kod 481) i *Zastosowania komputerów* (kod 482).

Dziedzina była kodowana na najbardziej szczegółowym poziomie z odpowiadającym kierunkowi (specjalności) kształcenia respondenta i tylko raz. Dlatego respondenci kształcący się w dziedzinie *Języki obce* otrzymywali kod 222, a nie 200. Pozostali, którzy kształcili się w dziedzinie *Nauki humanistyczne, nauka o językach, sztuka* otrzymali kod 200. W przypadku grupy dziedzin *Nauki ścisłe, matematyka, informatyka* w pierwszej kolejności kodowane były dziedziny *Informatyka* (481) oraz *Zastosowania komputerów* (482), a jeżeli żadna z nich nie określała kierunku kształcenia respondenta, brane były pod uwagę dziedziny: *Nauki biologiczne* (420), *Nauki fizyczne* (440) oraz *Matematyka, statystyka* (460). Dla innych kierunków (specjalności) z omawianej szerokiej dziedziny przewidziano kod 400.

Kody pozostałych dziedzin kształcenia poza wymienionymi wyjątkami różnią się jedynie pierwszym znakiem (drugi i trzeci są uzupełnione zerami).

Jeżeli dziedzina, w której kształcił się respondent, stanowiła kombinację dwóch (lub więcej) wymienionych w klasyfikacji grup, to kodowana była ta dziedzina, w której kształcenie trwało (lub będzie trwało) dłużej. W przypadku, gdy kształcenie trwało tyle samo, kodowano tę dziedzinę, która ma mniejszy stopień szczegółowości kodowania (kod jedno- lub dwuznakowy).

W celu ułatwienia wyboru odpowiedniej grupy dziedzin przedstawiono bardziej szczegółowy opis kierunków (specjalności) należących do dziedziny o określonym kodzie.

100 – *Kształcenie nauczycieli, pedagogika* – grupa ta obejmuje kształcenie nauczycieli do nauczania na różnych poziomach edukacji przedmiotów ogólnych, zawodowych i innych (np. języki, sztuka), a także naukę o kształceniu.

222 – *Języki obce* – obejmuje filologię i językoznawstwo w zakresie języków obcych.

200 – *Nauki humanistyczne, nauka o językach, sztuka* – ta szeroka dziedzina obejmuje sztuki piękne (np.: malarstwo, rzeźba), muzykę i sztuki sceniczne (np.: aktorstwo, taniec, cyrk, reżyseria), techniki audiowizualne i produkcję medialną (np.: fotografia, organizacja produkcji filmowej i telewizyjnej, reżyseria dźwięku), projektowanie i wzornictwo, rzemiosło (artystyczne), religię, filologię polską, historię i archeologię, filozofię i etykę.

349 – *Zarządzanie i marketing* – dziedzina ta obejmuje marketing i reklamę oraz zarządzanie i administrację.

300 – *Nauki społeczne, ekonomia, prawo* – jest to szeroka dziedzina obejmująca takie kierunki i specjalności kształcenia, jak: psychologia, socjologia i badania kulturoznawcze, nauki polityczne, ekonomia, dziennikarstwo i komunikacja społeczna, bibliotekarstwo, informacja, archiwistyka, handel, marketing i reklama, finanse, bankowość i ubezpieczenia, rachunkowość i podatki, obsługa sekretarska i biurowa, prawo (administracyjne, handlowe, pracy, kryminologia).

420 – *Nauki biologiczne* – dziedzina ta obejmuje biologię (biochemię w naukach biologicznych, biofizykę, mikrobiologię, zoologię) oraz nauki o środowisku (ekologię).

440 – *Nauki fizyczne* – kod ten obejmuje takie kierunki i specjalności kształcenia, jak: fizyka (astronomia, fizyka molekularna i techniczna, optyka), chemia i biochemia w naukach chemicznych, nauki o Ziemi (geodezja, geografia, geologia, oceanografia).

460 – *Matematyka, statystyka* – w tej dziedzinie kształcenia uwzględnia się matematykę, badania operacyjne, analizę numeryczną, statystykę i nauki pokrewne.

481 – *Informatyka* – dziedzina ta obejmuje administrację sieci, analizę i projektowanie systemów komputerowych, systemy operacyjne.

482 – *Zastosowania komputerów* – obejmuje kształcenie w zakresie baz danych, programów obsługi Internetu, rozwoju oprogramowania.

400 – *Nauki ścisłe, matematyka i informatyka* – ten kod należało wpisać tylko w przypadku, gdy kierunek mieszczący się w tej grupie nie mógł być zakodowany na opisanym wcześniej, bardziej szczegółowym poziomie.

500 – *Inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo* – jest to grupa dziedzin kształcenia obejmująca m.in. następujące kierunki i specjalności: przemysł maszynowy i metalurgiczny, elektryczność i energetyka, elektronika i automatyzacja, procesy chemiczne,

pojazdy mechaniczne, statki i samoloty, produkcja i przetwórstwo, górnictwo i kopalnictwo, architektura i urbanistyka, budownictwo i budownictwo lądowe.

600 – *Rolnictwo i weterynaria* – obejmuje kształcenie w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej, ogrodnictwa, leśnictwa, rybołówstwa oraz weterynarii.

700 – *Zdrowie i opieka społeczna* – w tej grupie uwzględnia się medycynę (np.: anestezjologia, chirurgia, położnictwo, psychiatria), pielęgniarstwo, diagnostykę medyczną, terapię i rehabilitację, farmację, opiekę nad dziećmi i młodzieżą oraz pomoc społeczną.

800 – *Usługi* – grupa obejmuje kształcenie w dziedzinie usług indywidualnych dla ludności, hoteli i restauracji, podróży, turystyki i wczasów, nauki o sporcie i kulturze fizycznej, usług domowych, usług transportowych, ochrony środowiska, ochrony osób i mienia, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz sił zbrojnych i obrony kraju.

000 – *Programy ogólne* – kod ten należało przypisać osobom, które uzyskały tylko wykształcenie ogólne na poziomie podstawowym lub średnim.

900 – *Nieznane* (odpowiedź: „nie umiem określić”) – kod ten dotyczy przypadków, gdy brak jest jakichkolwiek informacji na temat dziedziny kształcenia (kierunku, specjalności), nie wiadomo również czy było to kształcenie ogólne czy o profilu zawodowym lub innym.

Dobór próby do badania Kształcenie dorosłych

W celu wylosowania próby zastosowano schemat losowania dwustopniowego z różnymi prawdopodobieństwami wyboru na pierwszym stopniu. Jednostkami pierwszego stopnia były: w miastach – rejony statystyczne, na wsi – obwody spisowe. Rejon statystyczny składa się maksimum z 9 obwodów. Na drugim stopniu losowane były mieszkania. Jako operat losowania wykorzystano Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju – TERYT.

Jednostki pierwszego stopnia powarstwowane zostały przed losowaniem. Warstwowanie przeprowadzone zostało oddzielnie w każdym województwie uwzględniając jego specyfikę i założoną liczebność próby. Jednostki pierwszego stopnia były warstwowane według klasy miejscowości. Na obszarach miejskich obwody spisowe grupowano według wielkości miast. Duże miasta stanowiły samodzielne warstwy, zaś w pięciu największych miastach warstwami były dzielnice. Z kolei, na terenach wiejskich warstwami były gminy wiejskie w podregionie względnie z kilku sąsiadujących z sobą powiatów. Łącznie utworzono 211 warstw.

Liczebność próby dla Polski ustalono na ok. 24 700 mieszkań. Celem badania było uzyskanie określonych informacji dla poszczególnych województw. W związku z tym, próba pomiędzy województwa została rozdzielona proporcjonalnie do pierwiastka z populacyjnej liczby mieszkań. W poszczególnych województwach dokonano z kolei, proporcjonalnej alokacji próby mieszkań pomiędzy warstwy. Liczba mieszkań losowanych z poszczególnych warstw była proporcjonalna do populacyjnej liczby mieszkań w warstwie. Liczba jednostek pierwszego stopnia losowanych z warstw wynikała z podzielenia liczby mieszkań w próbie w danej warstwie przez ustaloną dla danej klasy miejscowości liczbę mieszkań do wylosowania z jednostki pierwszego stopnia. W miastach powyżej 500 tys. mieszkańców losowano po 5 mieszkań z rejonu statystycznego, w miastach od 100 tys. do 500 tys. po 6 mieszkań, w miastach od 20 do 100 tys. mieszkańców po 7 mieszkań. Na terenach wiejskich oraz w miastach do 20 tys. mieszkańców losowano po 8 mieszkań z każdej jednostki pierwszego stopnia. Do próby wylosowano łącznie 3638 jednostek pierwszego stopnia i 24 746 mieszkania.

Jednostki pierwszego stopnia wylosowane zostały według schematu Hartley'a-Rao. Przed losowaniem zostały one, oddzielnie w każdej warstwie, posortowane losowo, po czym dokonano wyboru ustalonej liczby jednostek z prawdopodobieństwami proporcjonalnymi do liczby mieszkań. Następnie, w każdej wylosowanej jednostce, przeprowadzono losowanie mieszkań wykorzystując procedurę losowania prostego.

Przy ustalaniu liczebności próby oraz schematu losowania wykorzystano doświadczenia z badania aktywności ekonomicznej ludności. W wylosowanych mieszkaniach badane były wszystkie gospodarstwa domowe oraz osoby w wieku 25-64 lat.

W zastosowanej procedurze uogólniania wyników (ważenia) uwzględnione zostały następujące elementy:

1. prawdopodobieństwa wyboru mieszkań,
2. poziom skontaktowania mieszkań (adresów),
3. poziom kompletności wywiadów w gospodarstwach domowych,
4. poziom kompletności wywiadów indywidualnych.

Powyższe czynniki złożyły się na ogólny poziom kompletności na poziomie wojewódzkim, który posłużył do wstępnej korekty wag.

Tablica. Poziom kompletności w badaniu „Kształcenie dorosłych” wg klas miejscowości

Klasa miejscowości	Polska	województwa	
		minimum	maksimum
Ogółem	0,686	0,593	0,824
Warszawa	0,415	-	-
Miasta pow. 500 tys. *)	0,498	0,453	0,530
Miasta 100 - 500 tys.	0,650	0,562	0,797
Miasta 20 - 100 tys.	0,661	0,563	0,778
Miasta do 20 tys.	0,717	0,572	0,829
Wieś	0,813	0,662	0,915

*) Do tej klasy miast zaliczono również aglomerację Gdańsk - Gdynia - Sopot

Następnie, oddzielnie dla każdego województwa, dokonano dalszej korekty wag przy wykorzystaniu informacji pochodzących z bieżących szacunków demograficznych dotyczących płci, wieku (osiem pięcioletnich grup wieku) oraz miejsca zamieszkania (miasto albo wieś). W tym celu wykorzystano metodę kalibracji.

Wagi dla 9 większych województw kalibrowane były względem rozkładu obejmującego jednocześnie trzy zmienne tj. płeć * grupy wieku * miasto/wieś. Dla 7 mniejszych województw utworzone zostały trzy rozkłady brzegowe następującej postaci:

- płeć * grupy wieku,
- miasto/wieś * grupy wieku,
- miasto/wieś * płeć.

Przy obliczaniu wag kalibrowanych wykorzystano specjalnie stworzony program w systemie SAS.

UWAGI DO TABLIC

W publikacji zamieszczono tablice z wynikami badania prezentującymi udział populacji w wieku 25-64 lata w różnych formach kształcenia według cech demograficzno-społecznych (płci, wieku, miejsca zamieszkania w miastach lub na wsi) oraz według aktywności zawodowej.

W niektórych tablicach sumy składników mogą być różne od wielkości podanych w pozycjach „OGÓŁEM”. Wynika to z zaokrągleń dokonywanych przy uogólnianiu wyników badania.

Z uwagi na reprezentacyjną metodę badania zalecana jest ostrożność w posługiwaniu się danymi w tych przypadkach, gdy zastosowano bardziej szczegółowe podziały i występują liczby mniejsze niż 15 tysięcy.

II. Analiza wyników badania Kształcenie dorosłych

1. Ogólna ocena aktywności edukacyjnej ludności

Założeniem badania było określenie, jaki odsetek zbiorowości osób w wieku 25-64 lata, które w większości „wyszły” z tradycyjnego cyklu nauki, podnosi/zmienia wykształcenie (doksztalca się lub zmienia kwalifikacje zawodowe) i czy jest to związane z pracą czy z własnymi zainteresowaniami. Przyjęcie dolnej granicy wieku – 25 lat – miało na celu ograniczenie zbiorowości osób, które kontynuują „tradycyjny/ciągły cykl” edukacji. Pytania na temat kontynuacji kształcenia dotyczyły sytuacji w ciągu 12 miesięcy przed badaniem (tzn. okres obserwacji dotyczył w praktyce miesięcy: październik 2005-listopad 2006 r.).

W zbiorowości osób w wieku 25-64 lata jedynie co trzecia osoba (7390 tys.; 35,8%) podjęła (kontynuowała) w badanym okresie jakąkolwiek formę aktywności edukacyjnej (co piąta osoba – 4503 tys.; 21,8% – uczestniczyła łącznie w kształceniu formalnym i/lub pozaformalnym).

Analiza skali uczestnictwa w kształceniu według poszczególnych form edukacji wskazuje, że w systemie „szkolnym” (kształcenie formalne) kontynuowała naukę co dwudziesta osoba w wieku 25-64 lata (1141 tys.; 5,5%), natomiast częściej niż co piąta (3829 tys.; 18,6%) doksztalała się na kursach i szkoleniach (kształcenie pozaformalne). Najwięcej osób uczestniczyło w kształceniu nieformalnym, rozumianym jako samokształcenie bez pomocy nauczyciela (5247 tys., tj. 25,4% zbiorowości osób w wieku 25-64 lata). Wymienione formy kontynuowania edukacji można ze sobą łączyć, co należy uwzględnić przy wyciąganiu wniosków z przedstawionych wyników badania.

Tabl. 1. Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym oraz płci i miejsca zamieszkania

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym osoby uczestniczące ^{a)} :				Osoby nie uczestniczące w żadnej formie kształcenia
		w jakiejkolwiek formie kształcenia	w kształceniu formalnym	w kształceniu pozaformalnym	w kształceniu nieformalnym	
	w tysiącach	w %				
OGÓŁEM	20634	35,8	5,5	18,6	25,4	64,2
mężczyźni	10176	35,4	4,8	18,2	24,8	64,6
kobiety	10457	36,2	6,2	18,9	26,0	63,8
Miasta	13158	41,8	6,7	22,6	29,6	58,2
Wieś	7476	25,3	3,5	11,4	18,0	74,7

a) dane nie sumują się na ogółem, gdyż jedna osoba mogła uczestniczyć jednocześnie w kilku formach kształcenia

Ogólna ocena aktywności edukacyjnej przedstawia się nieznacznie korzystniej dla kobiet niż mężczyzn. W okresie objętym obserwacją 36,2% kobiet i 35,4% mężczyzn w wieku 25-64 lata uczestniczyło w jakiegokolwiek formie edukacji. Podobnie, zarówno liczebność, jak i odsetek kobiet uczących się/dokształcających były nieco większe niż mężczyzn w każdej z analizowanych form kształcenia.

Natomiast cechą dosyć istotnie różnicującą uczestnictwo w edukacji jest miejsce zamieszkania. W badanym okresie 41,8% mieszkańców miast i 25,3% mieszkańców wsi w wieku 25-64 lata podjęło/kontynuowało jakąkolwiek formę nauki/dokształcania. Osoby zamieszkałe w miastach częściej uczą/dokształcają się w każdej z wymienionych form kształcenia. W edukacji w systemie formalnym (szkolnym) uczestniczyło 6,7% mieszkańców miast (w analizowanej grupie wieku), a analogicznie liczony odsetek dla mieszkańców wsi był o połowę niższy. Jednocześnie rzadziej niż co czwarta osoba zamieszkała w miastach i tylko co dziesiąty mieszkaniec wsi uczestniczył w kursach/szkoleniach. Także samokształcenie było znacznie rzadziej wykorzystywane do uzupełniania własnej edukacji w przypadku mieszkańców wsi (18,0%) niż miast (29,6%).

Kolejną cechą charakterystyczną z punktu widzenia uczestnictwa w edukacji, jest wiek – im starsze osoby, tym w mniejszym stopniu uczestniczą w podnoszeniu/zmianie wykształcenia. Z oczywistych względów dotyczy to przede wszystkim kształcenia formalnego. Wśród osób w wieku 25-29 lat z tej formy kształcenia korzystało 18,1% osób, podczas gdy wśród osób w wieku 50 lat i więcej – odsetek ten wynosił poniżej 1%. W kształceniu pozaformalnym i nieformalnym również odsetki te zmniejszają się wraz z przechodzeniem do analizy zbiorowości osób w starszych grupach wieku. W kursach i szkoleniach (kształcenie pozaformalne) uczestniczyła średnio co czwarta osoba w wieku 25-39 lat, co dwunasta – w wieku 55-59 lat i tylko nieznaczny odsetek osób w wieku 60-64 lata. W samokształceniu bez pomocy nauczyciela (kształcenie nieformalne) uczestniczy generalnie więcej osób, niż w pozostałych formach kształcenia, i ta prawidłowość ma miejsce w każdej grupie wieku, chociaż i tu, im starsza grupa wieku, tym mniejszy odsetek dokształcających się. Wśród osób w wieku 25-29 lat z tej formy kształcenia korzystało 32,2% osób, natomiast w zbiorowości osób w wieku 60-64 lata odsetek ten wynosił 14,7%.

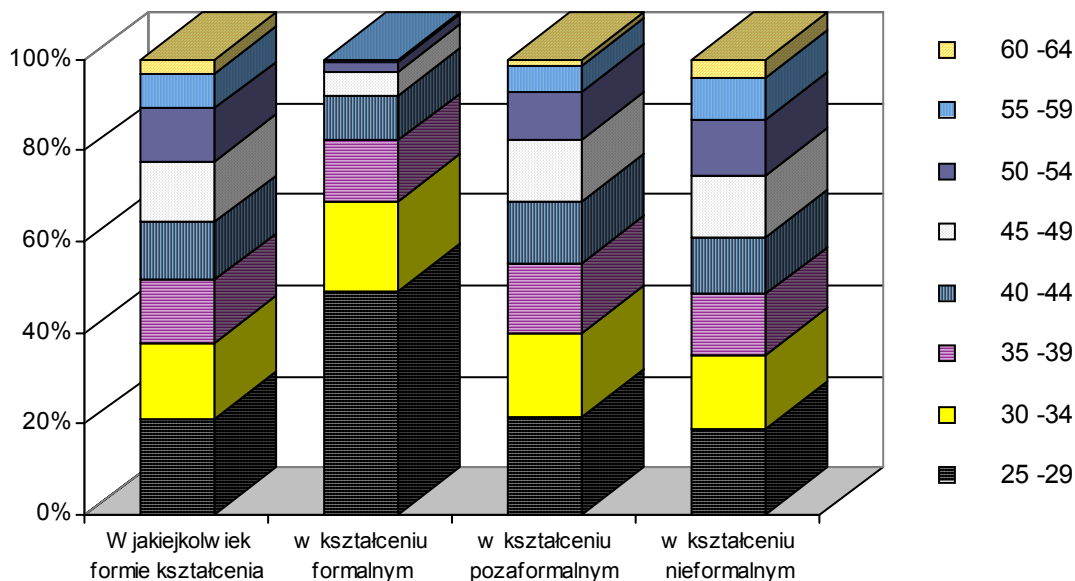
Tabl. 2. Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym oraz wieku

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym osoby uczestniczące ^{a)} :				Osoby nie uczestniczące w żadnej formie kształcenia
		w jakiejkolwiek formie kształcenia	w kształceniu formalnym	w kształceniu pozaformalnym	w kształceniu nieformalnym	
	w tysiącach	w %				
OGÓŁEM	20634	35,8	5,5	18,6	25,4	64,2
25-29	3084	50,3	18,1	26,6	32,2	49,7
30-34	2787	44,4	8,1	25,4	30,4	55,6
35-39	2386	42,7	6,4	24,9	29,5	57,3
40-44	2450	38,3	4,6	20,8	26,8	61,7
45-49	2938	33,9	2,0	18,0	24,3	66,1
50-54	2988	28,3	0,9	13,4	21,8	71,7
55-59	2534	22,3	0,2	8,6	18,5	77,7
60-64	1466	16,0	-	3,5	14,7	84,0

a) dane nie sumują się na ogółem, gdyż jedna osoba mogła uczestniczyć jednocześnie w kilku formach kształcenia

Podobnie zależności te widać w analizie z osobna każdej z poszczególnych zbiorowości wyróżnionych ze względu na formę kształcenia, w jakiej osoby uczestniczą (wykres). Blisko połowa zbiorowości osób w wieku 25-64 lata kształcących się w badanym okresie w systemie formalnym (49%) nie przekroczyła 30 lat. Podczas, gdy dla dwóch pozostałych form kształcenia struktura ludności doksztalcającej się według wieku rozkłada się bardziej równomiernie, chociaż również daje się zauważyć, że odsetki zmniejszają się wraz z przechodzeniem do analizy zbiorowości osób w starszych grupach wieku.

Osoby w wieku 25-64 lata uczestniczące w różnych formach kształcenia

Im wyższy poziom uzyskanego wykształcenia, tym osoby częściej uczestniczą w różnych formach edukacji. Wśród osób w wieku 25-64 lata, które w IV kwartale 2006 r. legitymowały się wykształceniem wyższym, blisko $\frac{3}{4}$ uczyło lub doksztalało się w okresie poprzedzających 12 miesięcy.² Wysoki odsetek osób z wyższym wykształceniem uczestniczących w kształceniu formalnym (16,1%) częściowo wynika prawdopodobnie również z faktu, że osoby kontynuujące naukę na uczelniach wyższych w trybie „tradycyjnym” (szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła średnia i studia finalizowane w wieku ok. 24 lat) kończyły w tym okresie uczelnie, aby zdobyć dyplom i z racji ich wieku objęte zostały jednocześnie badaniem, podwyższając nieco statystykę (w przeciwieństwie do osób, które kończąc edukację na poziomie średnim lub niższym nie przekraczają najczęściej 20 lat, a więc nie były uwzględniane w badaniu).

Tabl. 3. Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym w okresie 12 miesięcy przed badaniem oraz poziomu ukończonego wykształcenia w momencie przeprowadzania badania w IV kwartale 2006

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym osoby uczestniczące ^{a)}				Osoby nie uczestniczące w żadnej formie kształcenia
		w jakiej-kolwiek formie kształcenia	w kształceniu formalnym	w kształceniu pozaformalnym	w kształceniu nieformalnym	
	w tys.	w %				
OGÓŁEM	20634	35,8	5,5	18,6	25,4	64,2
wyższy	4006	73,7	16,1	46,4	55,5	26,3
policealny	711	50,9	7,3	23,9	35,3	49,1
średni zawodowy	4783	37,8	4,2	18,0	25,9	62,2
średni ogólnokształcący	1527	37,8	9,8	16,6	26,3	62,2
zasadniczy zawodowy	6831	20,2	1,0	8,4	13,4	79,8
gimnazjalny, podstawowy i niższy, bez wykształcenia	2776	11,1	0,8	4,0	7,7	88,9

a) dane nie sumują się na ogółem, gdyż jedna osoba mogła uczestniczyć jednocześnie w kilku formach kształcenia

Częściej, niż co trzecia osoba w wieku 25-64 lata legitymująca się w IV kwartale 2006 r. wykształceniem średnim, uczestniczyła w badanym okresie w jakiegokolwiek formie kształcenia. Osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym – częściej niż osoby z pozostałym średnim wykształceniem – kontynuowały swoją edukację w formalnym systemie edukacji. Wiąże się to prawdopodobnie z potrzebą uzyskania ukierunkowanego

² Przy analizie wyników należy zwrócić uwagę, że poziom ukończonego wykształcenia dotyczy stanu w momencie przeprowadzania badania – IV kwartał 2006 r., natomiast pytania o uczestnictwo w edukacji dotyczyły sytuacji w ciągu 12 miesięcy przed badaniem. Mogły się zatem zdarzyć przypadki, że w badanym okresie osoba uczestniczyła w kształceniu formalnym np. na ostatnim roku 5-letnich studiów wyższych (maj 2006r.), legitymując się jeszcze wtedy wykształceniem średnim, natomiast w momencie przeprowadzania badania (październik, listopad 2006 r.) – posiadała już dyplom wyższej uczelni (ukończyła szkołę wyższą w czerwcu 2006 r.).

wykształcenia zawodowego, uzyskiwanego na uczelniach lub – w mniejszym stopniu – w szkołach policealnych.

Osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym, stosunkowo rzadko uzupełniały/zmieniały wykształcenie i doksztalały się, co wiąże się z faktem, że w większym stopniu wykształceniem tym legitymują się osoby w starszych grupach wieku (ludności objętej badaniem).

Analiza wyników badania wskazuje, że częściej kształcą się osoby pracujące, niż bezrobotne i bierne zawodowo. Częściowo wynika to z możliwości podnoszenia edukacji z pomocą zakładów pracy, w tym z ewentualną partycypacją pracodawców w kosztach edukacji pracownika. Z drugiej zaś strony - z konieczności stałego uzupełniania swojej wiedzy i dostosowywania się do wymogów zakładu pracy. Dlatego w tym przypadku odsetek osób pracujących uczestniczących w kursach, szkoleniach, a także samokształceniu jest wyraźnie wyższy – co czwarty pracujący uczestniczy w kształceniu pozaformalnym, co trzeci – w nieformalnym.

Bezrobotni – a więc teoretycznie osoby, które powinny wykorzystywać czas poszukiwania pracy na podnoszenie/zmianę kwalifikacji zawodowych, aby stać się konkurencyjni dla potencjalnego pracodawcy – stosunkowo rzadko uczestniczyli w kursach/szkoleniach, i również rzadziej niż pracujący podejmowali naukę w formie samokształcenia.

Tabl. 4. Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym oraz statusu na rynku pracy

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym osoby uczestniczące ^{a)} :				Osoby nie uczestniczące w żadnej formie kształcenia
		w jakiej-kolwiek formie kształcenia	w kształceniu formalnym	w kształceniu pozaformalnym	w kształceniu nieformalnym	
	w tys.	w %				
OGÓLEM	20634	35,8	5,5	18,6	25,4	64,2
pracujący	13360	45,3	6,9	26,3	31,0	54,7
bezrobotni	1614	27,0	6,2	8,8	19,5	73,0
bierni zawodowo	5659	16,0	2,1	3,0	14,0	84,0

a) dane nie sumują się na ogółem, gdyż jedna osoba mogła uczestniczyć jednocześnie w kilku formach kształcenia

Podobnie niewielkie odsetki uczestniczących w edukacji dotyczyły zbiorowości biernych zawodowo. Do tej kategorii zaliczane są zarówno osoby młode, które nie weszły jeszcze na rynek pracy ze względu na kontynuowanie edukacji lub po jej ukończeniu lub takie, które tymczasowo dezaktywizowały się z różnych względów, w tym wykonywania obowiązków rodzinnych, ale także osoby, które zakończyły już pracę zawodową – przeszły

na (wcześniejszą) emeryturę, rentę. Mimo wszystko – ze względu na wiek populacji objętej badaniem – 25-64 lata – wydaje się, że zbyt mało biernych osób „inwestuje” we własną edukację.

Szczegółowa analiza zbiorowości osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w poszczególnych formach kształcenia przedstawiona została w kolejnych rozdziałach tego raportu.

2. Kształcenie w systemie formalnym

Edukacja formalna obejmuje regularną naukę w systemie szkolnym, do którego należą szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne (specjalne szkoły przysposabiające do pracy, zasadnicze szkoły zawodowe, licea ogólnokształcące i profilowane, technika, uzupełniające licea ogólnokształcące, technika uzupełniająca oraz szkoły policealne), a także szkoły wyższe i doktoranckie. Nauka odbywa się w szkołach publicznych oraz niepublicznych, na podstawie zatwierdzonych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, standardów kształcenia i obejmuje zarówno dzieci, młodzież jak i dorosłych.

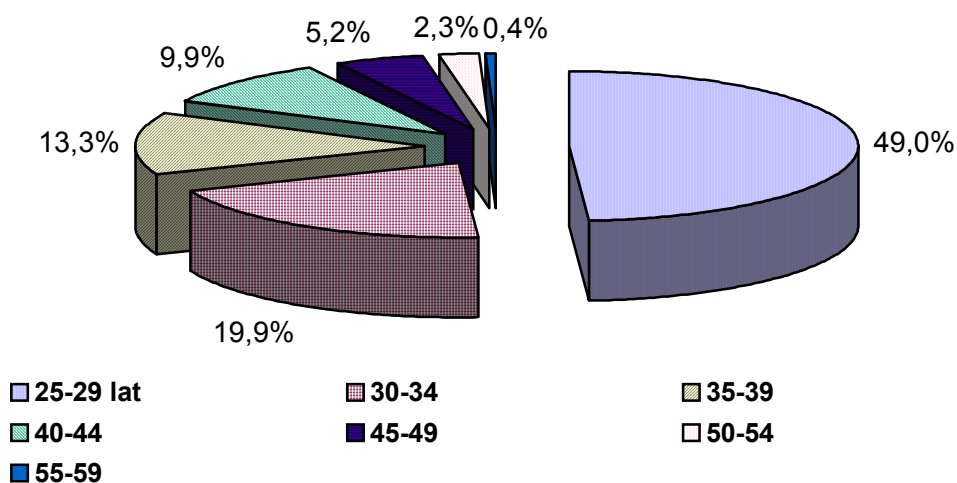
Aktami prawnymi regulującymi system edukacji w Polsce są przede wszystkim ustawa *o systemie oświaty z dnia 7 września 1991* (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz.2572 z późniejszymi zmianami) i ustawa *Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 27 sierpnia 2005 r.* (Dz.U. z 2005 r. Nr 164, poz.1365 z późniejszymi zmianami).

Nauka w Polsce jest obowiązkowa do 18 roku życia. Natomiast obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat i trwa do ukończenia gimnazjum, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18 roku życia.

2.1. Charakterystyka osób uczących się w systemie edukacji formalnej

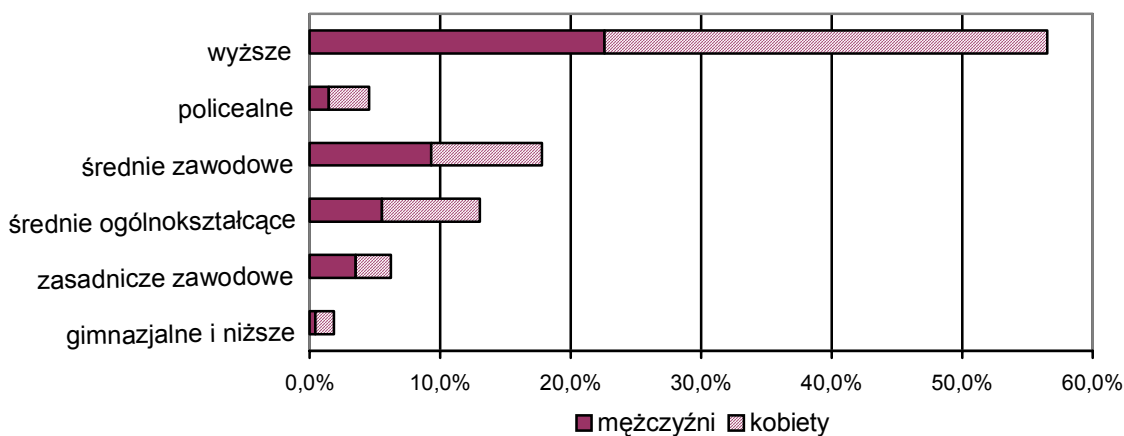
Badaniem *Kształcenia Dorosłych* objęte zostały osoby w wieku 25-64 lata, z czego ponad 15%, w czasie przeprowadzania ankiety, uczestniczyło w kształceniu formalnym. Największą część tej grupy stanowiły osoby w wieku 25-29 lat (tj. 49%), które najczęściej jeszcze kształcą się, bądź dokończają, w systemie szkół wyższych. Osoby z wykształceniem wyższym (licencjat, magister, doktor) stanowiły 56,5% zbiorowości uczestniczących w systemie edukacji formalnej, a 30,9% to osoby z wykształceniem średnim (zawodowym lub ogólnokształcącym).

Respondenci uczestniczący w kształceniu formalnym według grup wieku

Z analizy danych osób biorących udział w badaniu wynika także, że większy był udział kobiet (tj. 57,1% ogółu uczestników kształcenia formalnego), z których 59,4% posiadało wykształcenie wyższe, a 28% średnie zawodowe lub ogólnokształcące. Mężczyźni z wykształceniem wyższym i średnim tworzyli relatywnie podobną grupę wśród mężczyzn kształcących się w systemie edukacji formalnej, jednak rozkład procentowy był inny (tj. odpowiednio 52,8% - mężczyźni z wykształceniem wyższym i 34,6% - z wykształceniem średnim).

Respondenci uczestniczący w kształceniu formalnym według poziomu ukończonego wykształcenia i płci

Ponad 77% uczestników kształcenia formalnego pochodziło z miasta, a 22,8% ze wsi, przy czym w obu przypadkach połowa uczestników miała 25-29 lat. Niezależnie też od miejsca zamieszkania kobiety kształcące się, bądź doksztalcające się wykazywały w ankiecie wyższe wykształcenie częściej niż mężczyźni (tj. 35,1% ankietowanych mieszkających w mieście, wobec 24,3% mężczyzn oraz 30% kobiet mieszkających na wsi, wobec 16,9% mężczyzn).

W kształceniu formalnym brało udział 80,8% osób pracujących zawodowo, 8,8% – bezrobotnych i 10,4% biernych zawodowo. Świadczy to o chęci podnoszenia kwalifikacji przez osoby pracujące poprzez uczestnictwo w zajęciach proponowanych przez system edukacji formalnej. Prawie 59% osób pracujących posiadało wykształcenie wyższe, co może wskazywać na uczestnictwo tych osób w uzupełniających, bądź też podyplomowych studiach wyższych.

mężczyźni ze wsi

Wśród pracujących respondentów, którzy doksztalcali się w systemie edukacji formalnej – 56% stanowiły kobiety, z których 63,1% to osoby z wyższym wykształceniem, a 27,1% z wykształceniem średnim zawodowym lub ogólnokształcącym. Spośród osób pracujących doksztalcających się w systemie formalnym 90% to pracownicy najemni, a 8,4% to pracodawcy i pracujący na własny rachunek. Najczęściej doksztalcały się osoby, które pracowały lub prowadziły działalność gospodarczą w dziedzinach: edukacja (19,9%), administracja publiczna i obrona narodowa (14,7%), przetwórstwo przemysłowe (12,9%) oraz ochrona zdrowia i pomoc społeczna (11,1%).

Osoby pracujące, które kształciły się w systemie edukacji formalnej najczęściej należały do grupy specjalistów (41%), techników i innego personelu średniego (tj. 18%), pracowników

biurowych (10,2%) oraz przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników (7,5%). Najrzadziej wśród osób kształcących się występowały przedstawiciele rolników, ogrodników, leśników i rybaków (1,1%).

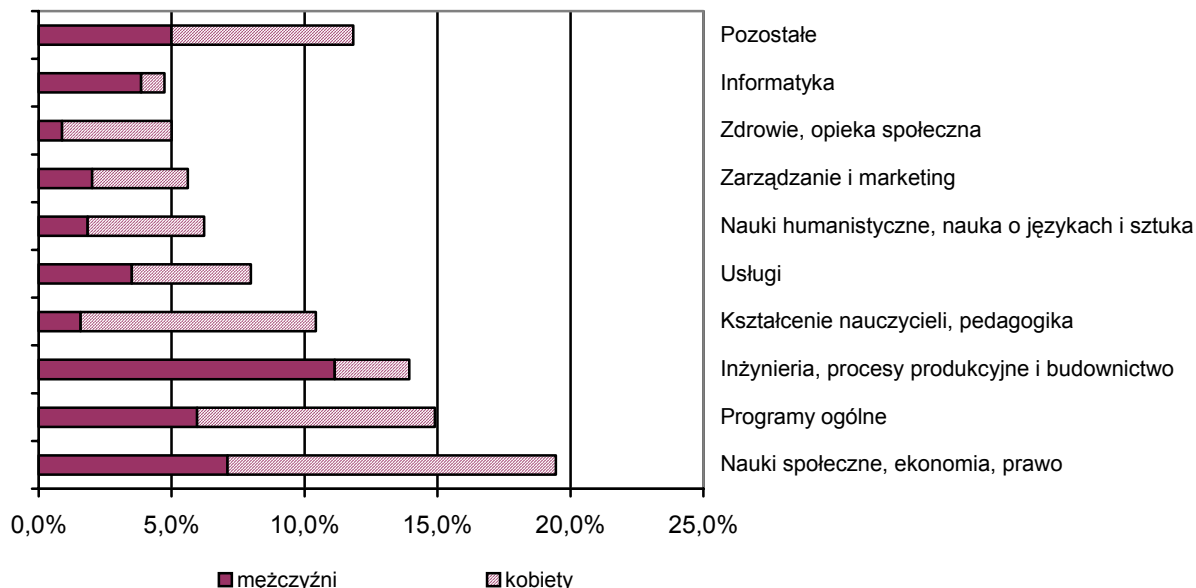
2.2. Poziom i dziedzina ukończonego wykształcenia osób uczących się w systemie edukacji formalnej

W ankiecie badania *Kształcenie Dorosłych* zostało przewidzianych kilkanaście dziedzin, z których respondent mógł wybrać najbardziej odpowiadającą jego wykształceniu, bądź kierunkowi aktualnego kształcenia, czy dokończania w systemie formalnym. Są to:

- kształcenie nauczycieli, pedagogika,
- języki obce,
- nauki humanistyczne, nauka o językach, sztuka,
- zarządzanie i marketing,
- nauki społeczne, ekonomia, prawo,
- nauki biologiczne (biologia, nauka o środowisku),
- nauki fizyczne (fizyka, chemia, nauka o Ziemi),
- matematyka, statystyka,
- informatyka,
- zastosowanie komputerów,
- nauki ścisłe, matematyka i informatyka łącznie,
- inżynieria, procesy produkcyjne, budownictwo,
- rolnictwo, weterynaria,
- zdrowie, opieka społeczna,
- usługi,
- programy ogólne.

Wśród respondentów, którzy wzięli udział w badaniu *Kształcenie Dorosłych* i w momencie badania uczestniczyli w systemie edukacji formalnej, najwięcej, bo 19,5% legitymowało się wykształceniem w zakresie nauk społecznych, ekonomii i prawa. Wykres przedstawia najczęściej ukończone dziedziny wykształcenia przez respondentów aktualnie się kształcących.

Respondenci uczestniczący w kształceniu formalnym według dziedziny ukończonego wykształcenia i płci

Najczęstsze dziedziny ukończonego wykształcenia są podobne w zbiorowości osób pochodzących z miast i ze wsi. Różnią się natomiast rozkłady według poszczególnych dziedzin. W miastach 21,1% uczących się w systemie formalnym ukończyło nauki społeczne, ekonomię i prawo, 14,2% – programy ogólne, 13,5% – inżynierię, procesy produkcyjne i budownictwo, a na wsi sytuacja jest odmienna – 17,3% uczących się w systemie formalnym uzyskało wykształcenie ogólne, 15,4% – w dziedzinie inżynierii, procesów produkcyjnych i budownictwa; a 13,8% – w naukach społecznych, ekonomii i prawie.

Większość (94,7%) respondentów uczestniczących w kształceniu w systemie formalnym, wykazało uczestnictwo w jednym działaniu edukacyjnym, z czego 56,8% stanowiły kobiety. Wśród mężczyzn najczęściej wybieraną dziedziną kształcenia była inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo (26,6% wszystkich mężczyzn kształcących się w jednej dziedzinie), natomiast wśród kobiet najbardziej popularne były nauki społeczne, ekonomia i prawo (21% kobiet kształcących się w jednej dziedzinie).

2.3. Poziom i dziedzina kontynuowanego kształcenia osób uczących się w systemie edukacji formalnej

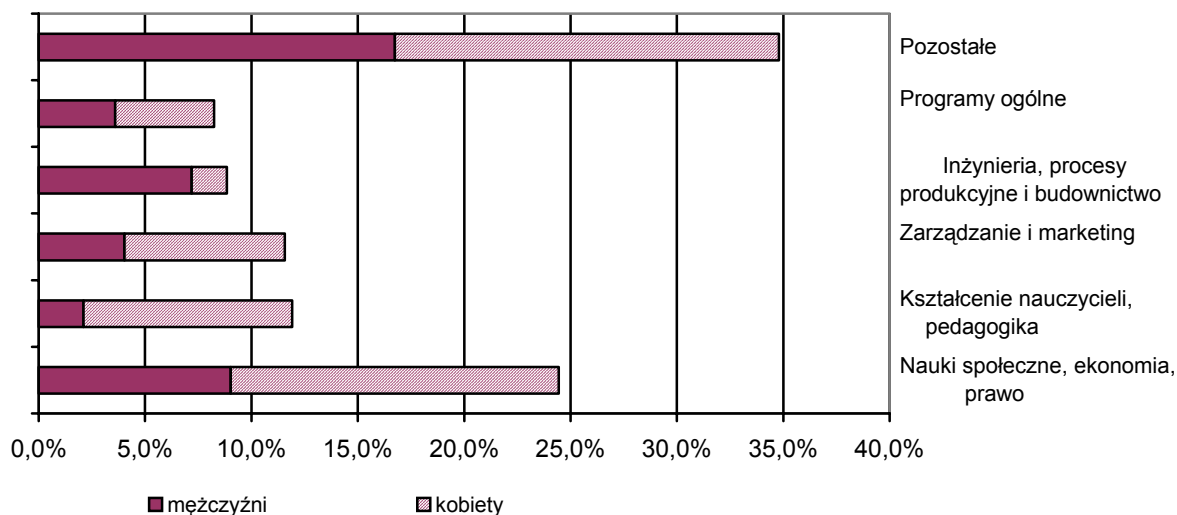
Spośród respondentów kształcących się w systemie edukacji formalnej prawie połowa legitymowała się wykształceniem wyższym i na tym też poziomie uzupełniała wiedzę. Wyższe studia magisterskie wybrało 43,3% osób z wyższym wykształceniem, 29,4% - studia

wyższe na poziomie licencjackim lub inżynierskim, a 17,5% – studia podyplomowe lub doktoranckie. Prawie połowa respondentów z wykształceniem średnim zawodowym, bądź ogólnokształcącym kontynuowała naukę na studiach (licencjackich, inżynierskich lub magisterskich).

Podyplomowy
Studia doktoranckie

Najwięcej, bo 24,5% zbiorowości osób w wieku 25-64 lata kształcących się w systemie edukacji formalnej, stanowiły takie, które jako dziedzinę dalszej edukacji wybrały nauki społeczne, ekonomię i prawo. Większość tej grupy (91,8%) posiadało wykształcenie wyższe, a 5,3% – wykształcenie policealne, natomiast wśród kontynuujących naukę w dziedzinie „programy ogólne” największy był udział osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym. Zauważalny jest związek pomiędzy typem wykształcenia a dziedziną kontynuowanej edukacji. Osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym kształcą się dalej w ramach programów ogólnych, podczas gdy osoby z wykształceniem średnim zawodowym wybierają najczęściej (37,2% tej grupy) inżynierię, procesy produkcyjne i budownictwo.

Najczęściej wybierane dziedziny kontynuowanego kształcenia według płci

Osoby pracujące stanowią 80,8% osób badanych, które kształciły się w systemie edukacji formalnej. Ponad ¼ tej zbiorowości wybrała nauki społeczne, ekonomię i prawo, 13,3% – kształcenie nauczycieli, a 12,3% – zarządzanie i marketing. Osoby bezrobotne wybierały podobne dziedziny, co osoby pracujące, z wyłączeniem kształcenia nauczycieli i pedagogiki, zamiast którego częściej wskazywano nauki humanistyczne, naukę o językach i sztuce. Do najbardziej popularnych dziedzin kontynuowania kształcenia w systemie formalnym, przez biernych zawodowo należały - oprócz nauk społecznych, ekonomii i prawa (16,8% tej grupy badanych) i nauk humanistycznych, nauk o językach i sztuki (13,4%) – zawody techniczne, takie jak: inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo (14,3%) oraz informatyka (13,4%).

2.4. Osoby uczestniczące w edukacji formalnej a poziom wykształcenia rodziców

Wykształcenie rodziców jest jedną ze zmiennych społecznych najsilniej determinujących poziom wykształcenia osiąganego przez ich dzieci³. Analizując tę zależność na podstawie wyników uzyskanych w badaniu reprezentacyjnym na temat kształcenia dorosłych, osób w wieku 25-59 lat kształcących się w systemie formalnym⁴ według poziomu ukończonego wykształcenia matki i ojca, na wstępie zwracamy uwagę, że przyjętą w tym badaniu dolną granicę wieku – 25 lat, z reguły przyjmuje się jako górną granicę typowego wieku kształcenia formalnego na poziomie wyższym. Rosnące współczynniki solaryzacji

³ Patrz: A. Baran: Edukacja, w publikacji: „Zróżnicowanie warunków życia ludności w Polsce w 1997 r.”, GUS, Studia i Analizy Statystyczne, Warszawa 1998

w szkolnictwie wyższym w ostatnich latach, świadczące o zwiększającym się istotnie stopniu upowszechniania wykształcenia wyższego w kolejnych generacjach ludności Polski wraz z najbardziej charakterystyczną cechą badanej ludności, mianowicie jej uczestnictwem w dalszych działaniach edukacyjnych sprawiły, że struktura badanej zbiorowości osób kształcących się w systemie edukacji formalnej według poziomu wykształcenia ukończonego przez respondentą istotnie różni się od struktury ludności Polski w wieku 18 i więcej lat według wykształcenia⁵. Oczywiście różnica ta wiąże się przede wszystkim z bardzo wysokim udziałem wśród uczących się osób z wykształceniem wyższym (56,5%) i relatywnie bardzo niskimi odsetkami osób z ukończonym wykształceniem podstawowym (1,8%) i zasadniczym (6,2%), o czym należy pamiętać analizując zależność pomiędzy wykształceniem dzieci i ich rodziców na podstawie dwuwymiarowych tablic przedstawiających współwystępowanie tych cech w populacji osób dorosłych kontynuujących edukację formalną.

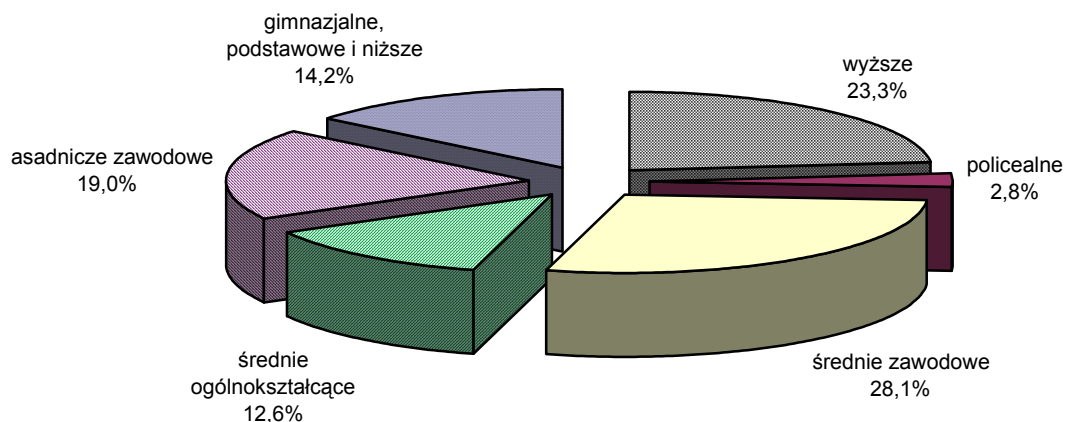
Wśród osób z wykształceniem podstawowym kontynuujących edukację w szkołach dla dorosłych 85,7% stanowiły osoby, których matka lub ojciec posiadali co najwyżej wykształcenie zasadnicze zawodowe, a w grupie osób posiadających wykształcenie zasadnicze 83% stanowiły osoby, których matka a w 58% przypadków ojciec - mieli wykształcenie zasadnicze.

Z kolei wśród osób mających wykształcenie wyższe i nadal kształcących się w formalnym systemie edukacji (56,5% ogółu uczących się bądź studiujących) najliczniejszą grupę stanowiły osoby, których matka (28%) posiadała wykształcenie średnie zawodowe, a ojciec zasadnicze zawodowe (29,7%). Oczywiście wysoki, chociaż nieco niższy był odsetek osób, których matka (23,1%) lub ojciec (23,8%) ukończyli studia wyższe lub w przypadku ojca wykształcenie średnie zawodowe (27,9%). Oznacza to uzyskiwanie przez dzieci wyższego poziomu wykształcenia w porównaniu z wykształceniem ich rodziców, zwłaszcza wykształceniem ojca, czyli awans edukacyjny kolejnych pokoleń ludności.

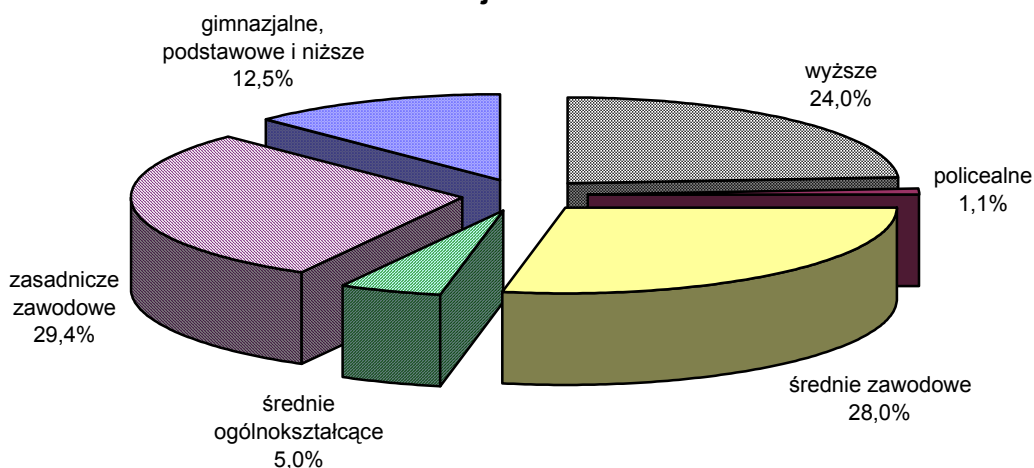
⁴ W badaniu nie było osób uczących się w formalnym systemie edukacji w wieku powyżej 60 lat

⁵ Patrz: Raport z wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, GUS, Warszawa 2003

Osoby posiadające wykształcenie wyższe uczestniczące w edukacji formalnej według wykształcenia matki

Osoby posiadające wykształcenie wyższe uczestniczące w edukacji formalnej według wykształcenia ojca

W populacji 1141 tys. osób w wieku 25-59 lat uczących się i studiujących w systemie edukacji formalnej 77,1% stanowiły osoby mieszkające w miastach. Spośród nich 59,5% posiadało wykształcenie wyższe i prawie 30% średnie (ogólnokształcących i zawodowe) oraz 4,9% zasadnicze zawodowe.

Wśród osób uczących się bądź studiujących, a mieszkających na wsi (260 tys. osób) 46,2% miało ukończone wykształcenie wyższe, 35,3% średnie, a 10,8% zasadnicze zawodowe. W tej ostatniej grupie osób 64,2% matek i 53,6% ojców posiadało także wykształcenie zasadnicze zawodowe. Równocześnie podkreślić należy, że wśród 120 tys. osób ze wsi (w wieku 25-54 lata) z wyższym wykształceniem kontynuujących edukację

35,8% stanowiły osoby, których ojciec posiadał wykształcenie zasadnicze zawodowe, 24,1% – średnie zawodowe, a tylko 12% wykształcenie wyższe, co świadczy o wyraźnym awansie edukacyjnym młodzieży wiejskiej w porównaniu z pokoleniem rodziców. Mniej widoczny jest awans edukacyjny studiującej młodzieży miejskiej, ponieważ odsetki osób, których ojciec posiadał wykształcenie zasadnicze zawodowe (27,8%), średnie zawodowe (28,7%), wyższe (26,2%) są zbliżone.

Płeć nie różnicuje istotnie rozkładów osób dorosłych w wieku 25-59 lat uczących się lub studiujących według wykształcenia matki lub ojca, chociaż należy podkreślić, że niezależnie od miejsca zamieszkania udział kobiet w tej zbiorowości jest większy niż mężczyzn (miasto 56,1%, wieś 60,8%).

2.5. Osoby uczestniczące w edukacji formalnej według liczby działań i sposobu finansowania nauki.

Osoby dorosłe uczestniczące w edukacji formalnej w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie mogły wskazać swój udział w kilku działaniach edukacyjnych, nie więcej jednak niż w trzech. W populacji 1141 tys. osób uczących się i studiujących (w wieku 25-59 lat) 94,7% osób uczestniczyło w jednym działaniu edukacyjnym, 4,9% – w dwóch i 0,4% – w trzech działaniach edukacyjnych. Działania drugie i trzecie dotyczyły z reguły osób kształcących się w szkołach wyższych na przykład studiujących równocześnie na różnych uczelniach lub kierunkach, lub łączących studia podyplomowe z kolejnym kierunkiem studiów licencjackich czy magisterskich. Częściej kobiety (66,1%) podejmują dwa działania edukacyjne niż mężczyźni (33,9%, natomiast trzy działania łączyli wyłącznie mężczyźni.

Wśród 1081 tys. osób, które uczestniczyły w jednym działaniu edukacyjnym prawie połowę (48,2%) stanowiły osoby w wieku 25-29 lat, z których 72% studiowało w szkołach wyższych (studia licencjackie i magisterskie lub równoważne łącznie). 13,8% osób w tej grupie wieku było słuchaczami studiów podyplomowych, a 4% – uczestnikami studiów doktoranckich. Odsetek słuchaczy studiów podyplomowych w kolejnych dwóch grupach wieku był wyższy i wynosił 25,5% w grupie wieku 30-34 lata oraz 26,7% w grupie wieku 35-39 lat, przy spadku udziału osób studiujących odpowiednio do 45% i 52,7%. W grupie wieku 40-44 lata udział słuchaczy studiów podyplomowych (10,3%) oraz osób studiujących w szkołach wyższych (42,2%) są już wyraźnie niższe niż w młodszych grupach wieku, natomiast znacznie wyższy jest odsetek osób uczących się w szkołach średnich dla dorosłych (27,5% wobec np. 10,2% w grupie wieku 25-29 lat).

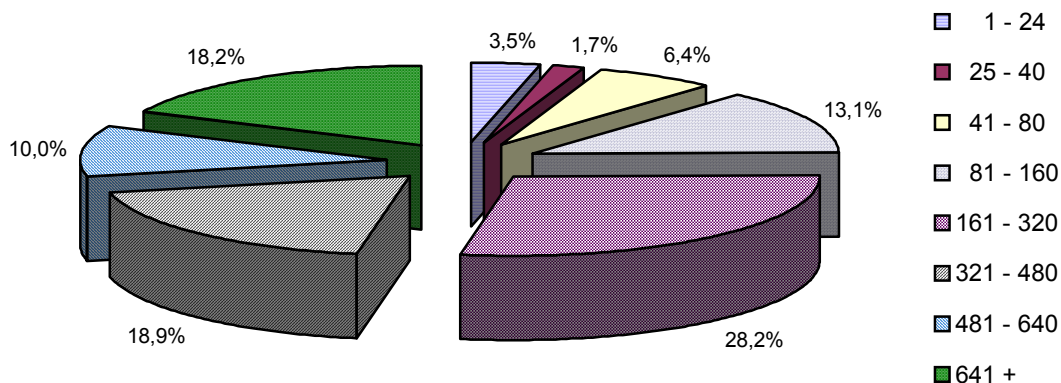
Koszty związane z nauką w szkole czy studiami znacznie częściej pokrywała osoba ucząca się lub członkowie jej rodziny (89,5%) niż pracodawcy (10,5%) w przypadku wszystkich trzech działań edukacyjnych ujmowanych łącznie. Struktura finansowania nauki w przypadku jednego działania edukacyjnego, w którym uczestniczyło 94,7% osób dorosłych uczących się (w systemie edukacji formalnej) była oczywiście bardzo zbliżona (89,6% i 10,4%). W populacji osób pracujących i uczących się udział pracodawców w finansowaniu edukacji był nieco wyższy i wynosił 12,7%. Średnie wydatki uczących się na rejestrację, czesne, opłaty egzaminacyjne wyniosły 3301 zł, a na książki i pomoce techniczne 1196 zł. W grupie pracujących, uczących się bądź studiujących odpowiednie średnie wydatki wyniosły: 3492 zł i 961 zł.

2.6. Udział w edukacji formalnej według liczby działań i godzin nauki

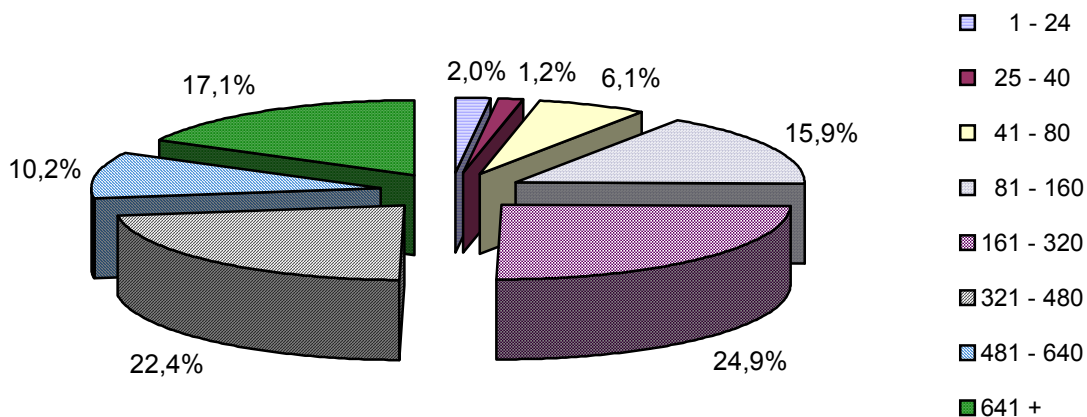
W ankiecie badania „Kształcenie dorosłych” znalazło się m.in. pytanie dotyczące czasu faktycznie poświęconego na naukę w szkole (na uczelni) przez osoby uczestniczące w edukacji formalnej w okresie ostatnich 12 miesięcy. Do czasu tego nie należało wliczać czasu poświęconego na odrabianie prac domowych, czy ogólniej mówiąc naukę w domu oraz czasu na dojazdy do szkoły lub uczelni.

Wartość mediany czasu poświęconego przez osoby uczestniczące w kształceniu formalnym w przypadku ujęcia wszystkich trzech działań edukacyjnych, w których mogli uczestniczyć respondenci łącznie, wyniosła 311 godzin. Oznacza to, że połowa osób dorosłych w wieku 25-59 lat kształcących się w systemie edukacji poświęciła w okresie ostatnich 12 miesięcy na naukę w szkole/uczelni mniej a połowa więcej niż 311 godzin. Dla osób uczestniczących w jednym działaniu edukacyjnym wartość mediany była równa 309 godzin. W populacji kontynuujących edukację dorosłych mężczyzn wartość mediany była wyższa (318 godzin) niż w zbiorowości kobiet (303 godziny). Zróżnicowanie uczestników edukacji dla dorosłych pod względem czasu poświęconego na naukę było dość wysokie i niezależnie od płci współczynnik zróżnicowania wynosił 60%. Mieszkańcy miast uczestniczący w kształceniu formalnym byli nieznacznie bardziej zróżnicowani (współczynnik zmienności 61%) niż mieszkańcy wsi (współczynnik zmienności 57,4%). Mediana czasu poświęconego na edukację była wyższa w przypadku mieszkańców wsi (321 godzin) niż mieszkańców miast 308 godzin).

Struktura mieszkańców miast uczestniczących w jednym działaniu edukacyjnym dla dorosłych według liczby godzin poświęconych na naukę w szkole lub na uczelni

Struktura mieszkańców wsi uczestniczących w jednym działaniu edukacyjnym dla dorosłych według liczby godzin poświęconych na naukę w szkole lub na uczelni

Czas poświęcony na naukę w szkole lub na uczelni jest przede wszystkim zdeterminowany typem szkoły lub uczelni i ich programami szkolnymi.

3. Kształcenie dorosłych w systemie pozaformalnym

Zgodnie z definicją kształcenie nieformalne (pozaformalne) to świadoma i zorganizowana działalność kształcąco-wychowująca, prowadzona poza ustanowionym formalnym systemem szkolnym, umożliwiająca określonej grupie uczestników osiągnięcie założonych celów kształcenia (W. Okoń, *Słownik pedagogiczny*, PWN, Warszawa 1992 r.).

Kształcenie dorosłych w systemie pozaformalnym stanowi uzupełnienie edukacji zdobytej w systemach formalnych, w tym w szczególności na etapie zdobywania wykształcenia. W warunkach dynamicznie zmieniających się wymagań na rynku pracy, w szczególności w odniesieniu do nowoczesnych technologii, ciągle podnoszenie poziomu kwalifikacji i umiejętności staje się koniecznością. Kształcenie w nieformalnym systemie edukacji w postaci różnego typu kursów, szkoleń, seminariów, warsztatów czy innych form zyskuje na znaczeniu po 25 roku życia. Dokształcanie się podejmowane w ciągu całego życia zawodowego, w szczególności w systemach pozaformalnych, jest podstawowym czynnikiem poprawy jakości zasobów ludzkich, warunkującym coraz silniejszy rozwój zwłaszcza w realiach gospodarki globalnej.

Celem tej części jest zaprezentowanie wyników KD w zakresie kształcenia w systemie pozaformalnym osób w wieku 25-64 lata. Analizę rozpocznie charakterystyka osób uczestniczących w tego typu edukacji według ich podstawowych cech społeczno – demograficznych i ekonomicznych, następnie przedstawione zostaną kwestie związane z ilością, rodzajem i oceną podejmowanych działań edukacyjnych. Kolejne części dotyczyć będą czasu poświęconego na kształcenie się w systemie pozaformalnym, finansowania i organizacji działań edukacyjnych, a także przyczyn podejmowania kształcenia. W opisie działań edukacyjnych już na etapie wypełniania kwestionariusza losowo wybrane zostały trzy działania edukacyjne podejmowane przez danego respondenta, z których szczegółowo scharakteryzowane zostało jedno z nich oznaczone w kwestionariuszu numerem 1.

3.1. Kształcenie w systemie pozaformalnym

Kształcący się w systemie pozaformalnym według wykształcenia, miejsca zamieszkania, wieku i płci

Kształcenie w nieformalnym systemie edukacji ma wysoce selektywny charakter (Tabela 5). Prawie połowę kształcących się w systemie nieformalnym stanowią osoby z wykształceniem wyższym, a około 27% – osoby z wykształceniem średnim zawodowym lub policealnym. Odsetek osób legitymujących się wykształceniem średnim

ogólnokształcącym wynosi 6%, zasadniczym zawodowym – 15%, a niecałe 3% stanowią osoby o wykształceniu co najwyżej gimnazjalnym. Doksztalają się zatem osoby o wysokim poziomie wykształcenia, a także osoby posiadające wykształcenie zawodowe. Należy zwrócić uwagę na stosunkowo wyższy udział osób z wykształceniem średnim zawodowym, a nawet zasadniczym zawodowym w porównaniu do osób o wykształceniu średnim ogólnokształcącym. Może to świadczyć z jednej strony o niskiej jakości edukacji zawodowej, która wymaga uzupełnienia, z drugiej strony zaś o tym, że posiadanie zawodu bardziej skłania do pogłębiania wiedzy i umiejętności w danej dziedzinie.

Selektywność procesu doksztalania się w systemie pozaformalnym potwierdza także analiza doksztalających się według wieku. Prawie 40% doksztalających się to osoby w wieku 25-34 lata. Udział osób ze starszych grup wieku w ogólnej liczbie doksztalających się stopniowo spada: w grupie wieku 35-49 lat utrzymuje się na poziomie około 13-14%, w grupie wieku 50-54 lata wynosi około 10%, w grupie 55-59 lat - około 6%, by zaniknąć prawie w grupie wieku 60-64 lata. Warto także zaznaczyć, że udział osób z wykształceniem wyższym wśród doksztalających się jest największy dla osób najmłodszych (25-34 lata) i najstarszych (55-64 lata).

Kobiety nieznacznie częściej niż mężczyźni uczestniczą w kształceniu w systemie pozaformalnym (51,7% w porównaniu z 48,2%). Ponadto, udział kobiet z wykształceniem wyższym wśród ogółu kobiet doksztalających się jest większy niż w przypadku mężczyzn (około 55% kobiet wobec z 41% mężczyzn), natomiast udział kobiet z wykształceniem co najwyżej zasadniczym zawodowym jest mniejszy (około 10% w porównaniu z 27% dla mężczyzn). Kobiety lepiej wykształcone częściej podejmują doksztalanie w systemie pozaformalnym.

Tabl. 5. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według poziomu ukończonego wykształcenia, wieku i płci

Wyszczególnienie	Ogółem	Wyższe	Średnie zawodowe, w tym policealne	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej
	w %					
OGÓLEM	100,0	48,5	26,9	6,6	15,0	2,9
25-29	21,4	58,6	20,6	8,3	10,1	2,4
30-34	18,5	54,7	23,0	7,2	12,6	2,5
35-39	15,5	49,0	25,4	6,2	16,3	3,0
40-44	13,3	41,8	30,5	5,3	20,4	2,0
45-49	13,8	35,7	36,2	6,0	18,1	4,0
50-54	10,4	38,8	33,8	6,0	18,5	3,0
55-59	5,7	51,6	25,8	5,1	12,4	5,1
60-64	1,3	57,7	23,1	5,8	9,6	3,8
MĘŻCZYŹNI	100,0	41,3	26,9	5,1	23,2	3,6
25-29	21,7	49,4	25,1	7,2	15,1	3,2
30-34	19,6	48,4	22,0	8,5	18,4	2,7
35-39	16,1	43,6	26,5	3,4	22,8	3,7
40-44	13,2	28,6	29,8	4,5	33,9	3,3
45-49	12,2	27,1	33,3	2,7	31,6	5,3
50-54	9,8	35,9	29,3	3,3	28,7	2,8
55-59	5,7	46,2	26,0	.	20,2	5,8
60-64	1,6	55,2	27,6	-	17,2	-
KOBIETY	100,0	55,3	26,9	8,0	7,4	2,3
25-29	21,2	67,5	16,0	9,5	5,3	1,7
30-34	17,3	61,5	23,9	5,8	6,4	2,3
35-39	15,0	54,2	24,4	9,2	9,8	2,4
40-44	13,4	54,0	30,9	6,4	7,9	.
45-49	15,4	42,1	38,2	8,6	8,2	3,0
50-54	11,0	41,5	37,3	8,3	10,1	2,8
55-59	5,7	57,1	25,9	7,1	5,4	4,5
60-64	1,1	63,6	.	.	-	.

Zdecydowaną większość doksztalcających się stanowią mieszkańcy miast (około 78%), co wskazuje na selektywność procesu doksztalcania się według miejsca zamieszkania (Tabela 6). Zwiększenie udziału mieszkańców wsi w kształceniu ustawicznym, w tym także w systemie pozaformalnym, jest konieczne z punktu widzenia pożądanych zmian w strukturze zatrudnienia mieszkańców wsi w kierunku odpływu pracujących do sektora pozarolniczego, a odpowiedni poziom kwalifikacji i wykształcenia jest niezbędnym warunkiem do wprowadzenia tych zmian.

Zarówno wśród doksztalcających się mieszkańców miast, jak i wsi najwięcej jest osób stosunkowo młodych. Udział osób w wieku 25-34 lata wśród ogółu doksztalcających się w miastach wynosi około 40% w porównaniu z 38% na wsi, a następnie udział osób z kolejnych grup wieku stopniowo spada w obu populacjach. Udział osób z wykształceniem wyższym wśród doksztalcających się w miastach jest znacząco wyższy niż wśród

mieszkańców wsi (53% w porównaniu z 31%), natomiast udział osób z wykształceniem co najwyżej zasadniczym zawodowym jest zdecydowanie niższy (13% w porównaniu z 34%). Stosunkowo niewielki udział osób z wykształceniem wyższym i duży osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym na wsi jest raczej wynikiem gorszej struktury wykształcenia mieszkańców wsi niż większej aktywności edukacyjnej osób gorzej wykształconych na wsiach.

Tabl. 6. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według poziomu ukończonego wykształcenia, wieku i miejsca zamieszkania

Wyszczególnienie	Ogółem	Wyższe	Średnie zawodowe, w tym policealne	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej
	w %					
MIASTO	100,0	53,5	26,2	6,9	11,2	2,1
25-29	21,0	64,8	18,3	7,8	6,8	2,2
30-34	19,4	60,3	22,3	7,6	7,6	2,2
35-39	15,3	55,5	23,7	.	12,7	2,4
40-44	12,0	47,9	28,9	7,0	15,1	.
45-49	13,5	38,9	36,9	7,2	14,5	2,5
50-54	11,2	38,9	35,9	6,6	16,8	1,8
55-59	6,1	54,7	26,5	5,5	9,9	3,3
60-64	1,5	67,4	20,9	.	.	.
WIEŚ	100,0	31,1	29,4	5,4	28,4	5,8
25-29	22,8	38,5	27,7	10,3	20,5	3,1
30-34	15,1	28,9	26,6	5,5	34,4	4,7
35-39	16,4	27,5	31,2	8,0	27,5	5,8
40-44	17,9	27,6	34,2	.	32,9	3,9
45-49	15,1	25,8	34,4	.	29,7	8,6
50-54	7,6	37,9	22,7	.	27,3	9,1
55-59	4,2	36,8	21,0	.	26,3	.
60-64	0,8

Kształcący się w systemie pozaformalnym według wykształcenia, wieku i statusu na rynku pracy

W doksztalceniu się w systemie pozaformalnym uczestniczą głównie osoby pracujące – 91,9% w porównaniu z 3,7% bezrobotnych i 4,4% biernych zawodowo. Osoby, którym różne formy doksztalcenia się mające na celu podnoszenie ich umiejętności i kwalifikacji powinny być najbardziej potrzebne, korzystają zatem w niewielkim stopniu z edukacji pozaformalnej. Ten fakt rodzi konieczność podjęcia działań zmierzających do zwiększenia stopnia korzystania z różnych form edukacji przez bezrobotnych i biernych zawodowo.

Bierni zawodowo i bezrobotni uczestniczący w doksztalceniu się to w mniejszym stopniu niż w przypadku pracujących osoby legitymujące się wykształceniem wyższym - dla biernych zawodowo odsetek tych osób 36,5%, dla bezrobotnych – około 30%, a dla pracujących – około 50%. Wysoki odsetek osób najlepiej wykształconych wśród

dokształcających się pracujących wskazuje – z jednej strony – na większą aktywność edukacyjną osób lepiej wykształconych. Z drugiej strony może zaś świadczyć o tym, że pracodawcy są bardziej przychylni doskonaleniu zawodowemu swoich najlepszych pracowników, którzy w dużej mierze i tak legitymują się wykształceniem wyższym, zakładając, że przyrost wydajności pracy w tej grupie osób w wyniku dokształcania się jest większy niż wśród nisko wykwalifikowanych. Warto także odnotować, że wśród biernych zawodowo, którzy dokształcają się, około 20% to osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, co świadczy o tym, że osoby te częściej niż bezrobotni czy pracujący, legitymujący się wykształceniem średnim ogólnokształcącym dostrzegają konieczność podjęcia dokształcania się w celu poprawy swej sytuacji na rynku pracy. Osobom tym jest trudniej wejść na rynek pracy nie posiadając konkretnego zawodu.

Rozkład dokształcających się pracujących według wieku, choć i tak wyraźnie selektywny względem osób młodszych, jest bardziej równomierny niż dla osób niepracujących. Wśród bezrobotnych i biernych zawodowo niemalże połowa to osoby w wieku 25-34 lata, natomiast dla pracujących udział tej grupy wieku jest mniejszy i wynosi około 39%. Zaskakujący jest natomiast wysoki udział osób w wieku 55-59 lat wśród biernych zawodowo, którzy dokształcali się, bowiem jest to aż 18 %. Może to być wynikiem większej dostępności kursów dla tej grupy osób w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Ponadto, wśród pracujących odsetek osób z wykształceniem wyższym jest istotnie większy dla najmłodszych grup wieku, tj. 25-34 lata w porównaniu z osobami bezrobotnymi lub biernymi zawodowo.

Tabl. 7. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według poziomu ukończonego wykształcenia, wieku i statusu na rynku pracy

Wyszczególnienie	Ogółem	Wyższe	Średnie zawodowe, w tym policealne	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej
	w %					
PRACUJĄCY	100,0	49,9	26,9	5,9	15,0	2,4
25-29	20,3	61,8	20,6	6,4	9,6	1,5
30-34	18,7	56,1	22,0	7,1	12,5	2,3
35-39	15,9	50,4	26,2	5,6	15,6	2,3
40-44	13,8	31,4	21,7	30,8	14,9	1,2
45-49	14,3	35,5	34,9	8,9	17,1	3,7
50-54	10,6	36,4	32,4	11,7	17,2	2,2
55-59	5,2	46,8	22,0	15,1	12,2	3,9
60-64	1,2	40,0	10,8	38,5	7,7	3,1
BEZROBOTNI	100,0	29,8	30,5	9,2	22,7	7,8
25-29	34,5	34,7	28,6	10,2	20,4	.
30-34	16,2	33,3	45,8	.	.	.
35-39	16,9	29,2	.	.	29,2	.
40-44	11,3	.	35,7	.	.	.
45-49	10,6	.	40,0	.	33,3	.
50-54	6,3
55-59	3,5
60-64
BIERNI ZAWODOWO	100,0	36,5	25,1	19,8	9,0	9,6
25-29	32,7	38,2	12,7	30,9	.	10,9
30-34	16,1	37,0	25,9	.	.	.
35-39	7,7
40-44	4,2	.	71,4	.	.	.
45-49	7,1	.	50,0	.	.	.
50-54	10,7	33,3	.	27,8	.	.
55-59	17,9	46,7	36,7	.	.	.
60-64	4,2

Około 94,4% mężczyzn oraz 89,6% kobiet podejmujących dokształcanie się w systemie pozaformalnym to osoby pracujące, a około 3,4% mężczyzn i 3,9% kobiet są bezrobotnymi. Największą różnicę zanotowano natomiast w przypadku biernych zawodowo, wśród dokształcających się kobiet 6,5% to osoby bierne zawodowo w porównaniu z 2,2% mężczyzn.

Analiza osób dokształcających się według wieku, statusu na rynku pracy oraz płci potwierdza powyższe obserwacje (Tabela 8). Dokształcają się pozaformalnie głównie osoby stosunkowo młode, około 57% dokształcających się mężczyzn i około 53% kobiet, posiadających pracę było w wieku do 39 lat. W przypadku osób niepracujących zależność ta jest jeszcze bardziej wyraźna – około 67% mężczyzn i 69% kobiet wśród osób bezrobotnych podejmujących dokształcających się w systemie pozaformalnym to osoby w wieku do 39 lat.

Tabl. 8. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według płci, wieku i statusu na rynku pracy

Wyszczególnienie	Pracujący	Bezrobotni	Bierni zawodowo
	w %		
MĘŻCZYŹNI	100,0	100,0	100,0
25-29	20,8	35,9	41,5
30-34	20,1	18,8	.
35-39	16,5	12,5	.
40-44	13,5	9,4	.
45-49	12,4	10,9	.
50-54	9,7	.	19,5
55-59	5,6	.	.
60-64	1,4	.	.
KOBIETY	100,0	100,0	100,0
25-29	20,0	34,6	29,9
30-34	17,4	14,1	19,7
35-39	15,2	20,5	8,7
40-44	14,3	11,5	.
45-49	16,1	10,3	7,1
50-54	11,4	7,7	7,9
55-59	4,8	.	20,5
60-64	0,9	.	3,9

Kształcący się w systemie pozaformalnym według statusu zatrudnienia, PKD głównego miejsca pracy i płci

Ze względu na fakt, że większość doksztalających się to osoby pracujące, dokonano ich analizy według statusu zatrudnienia i sekcji PKD głównego miejsc pracy (Tabela 9). Zdecydowana większość pracujących, którzy doksztalają się to pracownicy najemni (około 88%). Wśród mężczyzn doksztalających jest nieznacznie więcej pracodawców i pracujących na własny rachunek (około 16% w porównaniu z 8% dla kobiet), natomiast mniej jest pracowników najemnych (około 84% w porównaniu z około 91% w przypadku kobiet). Stanowi to odzwierciedlenie struktury zatrudnienia obu płci – wśród pracujących mężczyzn jest więcej pracodawców i pracujących na własny rachunek niż wśród kobiet. Niemniej jednak należy zaznaczyć, że zarówno w odniesieniu do pracujących kobiet jak i mężczyzn, którzy podjęli doksztalcenia się, występuje nadreprezentacja pracowników najemnych w porównaniu z ogólną strukturą pracujących. Można zatem wysunąć wniosek, że pracodawcy, a w szczególności pracujący na własny rachunek rzadziej niż pracownicy najemni uczestniczą w procesie doksztalcenia się.

Największym udziałem pracodawców i osób pracujących na własny rachunek, którzy podejmowali doksztalcenie się w systemie pozaformalnym, charakteryzuje się rolnictwo (około 79%). Budownictwo (22,5%), hotele i restauracje (około 22%), obsługa nieruchomości

czy firm (około 20%) mają zbliżone wartości tego miernika, kolejną grupę tworzą: handel i naprawy (około 16%) oraz działalność komunalna, usługowa, społeczna (15,5%). Są to w większości branże, wśród których większy jest odsetek osób prowadzących własną działalność w porównaniu z innymi branżami.

Dla mężczyzn największy odsetek doksztalających się wśród pracodawców i osób prowadzących własną działalność dotyczy także rolnictwa (około 82%), a kolejną grupę o stosunkowo podobnych wartościach tego miernika stanowią: hotele i restauracje (około 29%), obsługa nieruchomości czy firm (27%), budownictwo (około 25%), handel i naprawy (około 23%), pośrednictwo finansowe (około 21%). Wśród doksztalających się kobiet odsetek pracodawców i pracujących na własny rachunek jest znowu największy w rolnictwie (około 66%), kolejne grupy stanowią sekcje: działalność usługowa, komunalna i społeczna (około 19%), hotele i restauracje (17%) oraz obsługa nieruchomości i firm (12,5%), ochrona zdrowia i pomoc społeczna (11,5%).

Tabl. 9. Pracujący w wieku 25-64 lata kształcący się w systemie pozaformalnym według statusu zatrudnienia, PKD głównego miejsca pracy i płci

Wyszczególnienie	Pracownicy najemni	Pracodawcy i pracujący na własny rachunek			Pomagający członkowie rodzin
		razem	pracodawcy	pozostali pracujący na własny rachunek	
OGÓLEM	87,6	11,7	4,1	7,6	0,7
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	15,2	76,8	8,0	68,8	8,0
Rybacktvo
Górnictwo	100,0	-	-	-	-
Przetwórstwo przemysłowe	94,2	5,3	2,5	2,7	.
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	100,0	-	-	-	-
Budownictwo	76,8	22,5	15,2	8,0	-
Handel i naprawy	83,1	15,8	8,9	6,6	1,4
Hotele i restauracje	73,9	21,7	15,2	.	.
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	91,2	8,4	2,2	5,8	-
Pośrednictwo finansowe	87,8	12,2	.	10,3	-
Obsługa nieruchomości i firm	79,5	20,1	8,6	11,6	-
Administracja publiczna i obrona narodowa	99,0	1,0	.	0,8	-
Edukacja	97,6	.	0,9	1,3	-
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	86,8	13,0	3,3	9,9	-
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	84,5	15,5	6,9	8,6	.
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	-	100,0	-	100,0	-

Kształcący się w systemie pozaformalnym według poziomów i dziedzin ukończonego wykształcenia

Wśród doksztalających się dominują osoby, które ukończyły kierunki inżynieryjne, związane z procesami produkcyjnymi i budownictwem (25% ogółu doksztalających się) (Tabela 10). W tej grupie obok osób z wyższym wykształceniem (głównie inżynierów) stanowiących 26%, znajdują się osoby z wykształceniem średnim i zasadniczym zawodowym. Jest to zgodne z wcześniejszym spostrzeżeniem, że oprócz osób z wyższym wykształceniem, także znaczny udział mają osoby z wykształceniem zawodowym.

Kolejną dziedziną wykształcenia, której absolwenci najczęściej doksztalają się to nauki społeczne, ekonomia i prawo – około 19%. Osoby, które ukończyły kształcenie nauczycieli, pedagogika, zdrowie i opieka społeczna, usługi oraz programy ogólne stanowią od 8 do 10% ogółu doksztalających się. Niektóre z dziedzin wykształcenia, jak np. kształcenie nauczycieli i pedagogika, języki obce, nauki humanistyczne, matematyka, nauki biologiczne wymaga ukończenia studiów wyższych, co determinuje w znaczącym stopniu strukturę wykształcenia osób podejmujących doksztalanie się.

Struktura osób kształcących się w systemie pozaformalnym według dziedzin ukończonego wykształcenia i płci odzwierciedla strukturę populacji ogółem. Wśród doksztalających się mężczyzn najczęściej występują osoby, które ukończyły kierunki związane z inżynierią, procesami produkcyjnymi i budownictwem (43,4%), naukami społecznymi, prawem i ekonomią (11,6%) oraz usługami (8,7%) i programami ogólnymi (około 8,5%). Natomiast wśród doksztalających się kobiet dominują osoby, które ukończyły kierunki związane z naukami społecznymi, prawem i ekonomią (około 30%), kształceniem nauczycieli i pedagogiką (około 13%), zdrowiem, opieką społeczną (12,4%), programami ogólnymi (10,4%) oraz usługami (8,3%) oraz inżynierią, procesami produkcyjnymi i budownictwem (8,3%).

Tabl. 10. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według poziomu wykształcenia i płci oraz ukończonej dziedziny

Wyszczególnienie	Ogółem	Wyższe	Średnie zawodowe, w tym policealne	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej	Mężczyźni	Kobiety
	w %							
OGÓŁEM	100,0	48,5	26,9	6,6	15,0	2,9	100,0	100,0
Kształcenie nauczycieli, pedagogika	8,0	95,7	4,3	-	-	-	2,7	12,8
Języki obce	1,4	96,3	-	-	-	-	0,4	2,3
Nauki humanistyczne, nauka o językach i sztuka	4,5	95,4	3,4	-	-	-	3,0	6,0
Zarządzanie i marketing	3,2	97,6	2,4	-	-	-	2,6	3,7
Nauki społeczne, ekonomia, prawo	18,6	67,5	31,8	-	0,7	-	11,6	24,9
Nauki biologiczne (biologia, nauka o środowisku)	1,9	91,5	8,5	-	-	-	1,6	2,1
Nauki fizyczne	1,9	76,1	22,5	-	-	-	1,2	2,4
Matematyka, statystyka	0,8	96,4	-	-	-	-	0,5	0,9
Informatyka	2,7	74,3	25,7	-	-	-	4,3	1,1
Zastosowania komputerów	-	-	-	-	-	-	-	-
Nauki ścisłe, matematyka i informatyka łącznie	0,5	57,9	36,8	-	-	-	0,5	0,5
Inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo	25,3	25,9	38,3	-	35,9	-	43,4	8,3
Rolnictwo, weterynaria	5,2	31,5	42,0	-	26,5	-	6,8	3,8
Zdrowie, opieka społeczna	8,0	52,3	47,7	-	-	-	3,2	12,4
Usługi	8,5	12,0	36,7	-	51,2	-	8,7	8,3
Programy ogólne	9,5	-	-	69,1	-	30,9	8,5	10,4
Nieznane	0,2	-	33,3	-	33,3	-	0,3	-

3.2. Liczba podejmowanych działań edukacyjnych systemie pozaformalnym

Kształcenie w systemie pozaformalnym może przyjąć różne formy działań edukacyjnych: kursy, w tym kursy korespondencyjne, seminaria, warsztaty, itp. Niemniej jednak osoby doksztalcające się w przeważającej większości (około 93%) podjęły w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie jedno działanie edukacyjne (Tabela 11). Biorąc pod uwagę fakt, że liczbę działań edukacyjnych determinują także szkolenia obowiązkowe, np.: z BHP, faktyczna liczba działań edukacyjnych ukierunkowanych na podniesienie poziomu kwalifikacji i umiejętności jest mniejsza.

Wraz ze wzrostem wykształcenia rośnie liczba osób, które podjęły się tylko jednego działania edukacyjnego w ciągu ostatniego roku. Wyjątek stanowią osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym. Osoby o tym poziomie wykształcenia potrzebują najprawdopodobniej większej ilości, różnorodnych działań w celu uzupełnienia swoich umiejętności i kwalifikacji. Nie zanotowano istotnych różnic w tej kwestii pomiędzy kobietami i mężczyznami, z zastrzeżeniem, że doksztalający się mężczyźni z wykształceniem średnim ogólnokształcącym rzadziej niż kobiety podejmowali więcej niż jedno działanie edukacyjne (około 94% w porównaniu z 87%).

Tabl.11. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według liczby działań edukacyjnych oraz poziomu ukończonego wykształcenia i płci

Wyszczególnienie	W tym liczba działań edukacyjnych podjętych w ciągu ostatnich 12 miesięcy	
	1	2
	w %	
OGÓLEM	93,1	6,4
Wyższe	92,0	7,1
Średnie zawodowe, w tym policealne	98,7	.
Średnie ogólnokształcące	87,0	10,9
Zasadnicze zawodowe	100,0	-
Gimnazjalne i poniżej	100,0	-
MĘŻCZYŹNI	93,1	5,2
Wyższe	91,2	7,1
Średnie zawodowe, w tym policealne	100,0	-
Średnie ogólnokształcące	93,8	.
Zasadnicze zawodowe	100,0	-
Gimnazjalne i poniżej	100,0	-
KOBIETY	93,2	7,2
Wyższe	92,4	7,1
Średnie zawodowe, w tym policealne	97,7	.
Średnie ogólnokształcące	86,7	.
Zasadnicze zawodowe	100,0	-
Gimnazjalne i poniżej	-	-

Generalnie, doksztalający się mieszkańcy wsi nieznacznie częściej niż mieszkańcy miast podejmowali zaledwie jedno działanie edukacyjne (około 94% w porównaniu z 92%) (Tabela 12). Wyraźne różnice są widoczne także wśród osób z wykształceniem wyższym (96% w porównaniu z 91%), a zwłaszcza wśród doksztalający się mieszkańców miast i wsi z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (około 90% w porównaniu z 71%). Ustalenie przyczyn takiej sytuacji w odniesieniu do osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym wymaga dalszych analiz. Można jedynie przypuszczać, że są to mieszkańcy wsi, którzy prowadzą inną działalność niż rolnicza i z tego powodu podejmują więcej działań w celu podniesienia poziomu swoich umiejętności czy kwalifikacji.

Tabl. 12. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według liczby działań edukacyjnych oraz poziomu ukończonego wykształcenia i miejsca zamieszkania

Wyszczególnienie	W tym liczba działań edukacyjnych podjętych w ciągu ostatnich 12 miesięcy	
	1	2
	w %	
MIASTO	92,3	6,9
Wyższe	91,2	7,7
Średnie zawodowe, w tym policealne	98,2	.
Średnie ogólnokształcące	89,7	.
Zasadnicze zawodowe	100,0	.
Gimnazjalne i poniżej	.	.
WIEŚ	94,3	.
Wyższe	96,1	.
Średnie zawodowe, w tym policealne	100,0	.
Średnie ogólnokształcące	71,4	28,6
Zasadnicze zawodowe	100,0	.
Gimnazjalne i poniżej	.	.

3.3. Rodzaje i ocena podejmowanych działań edukacyjnych w systemie pozaformalnym

Tematyka podejmowanych szkoleń związana jest przede wszystkim z wykonywaną pracą, 82% osób podejmujących doksztalcenie decyduje się na szkolenia związane z pracą (tabela 13). Mężczyźni częściej niż kobiety wybierali szkolenia związane z pracą (około 86% w porównaniu z 79%). Kobiety wykazują się generalnie większą aktywnością edukacyjną nie tylko w odniesieniu do kształcenia pozaformalnego i częściej podejmują różnego typu działania edukacyjne. Mieszkańcy miast nieznacznie rzadziej niż mieszkańcy wsi wybierali szkolenia związane z pracą (około 82% w porównaniu z 84%). Jednak należy zaznaczyć, że dostępność szkoleń niezwiązanych z pracą dla mieszkańców wsi jest trudniejsza.

Wśród szkoleń związanych z pracą najczęściej wybierane były szkolenia dotyczące usług (około 19%), nauk społecznych, ekonomii i prawa (około 16%), inżynierii, procesów produkcyjnych i budownictwa (około 14%), zdrowia i opieki społecznej (10,5%) czy kształcenia nauczycieli i pedagogiki (9%). Najrzadziej wybierane były szkolenia związane z matematyką, statystyką czy informatyką, nauk biologicznych czy humanistycznych, a więc szkolenia wysoko specjalistyczne. Należy podkreślić, że choć wśród doksztalcących się największą grupę (około 25%) stanowią osoby, które ukończyły kierunki techniczne, tj. inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo (tabela 4), to udział szkoleń z tej tematyki jest znacznie mniejszy niż wskazuje na to struktura ukończonych dziedzin wykształcenia. Oznacza to, że osoby o wykształceniu technicznym uzupełniają swoją wiedzę i umiejętności z innych dziedzin niż związanych z wyuczonym zawodem.

Wśród kobiet około 24% szkoleń związanych pracą dotyczy nauk społecznych, ekonomii i prawa, około 15% kształcenia nauczycieli i pedagogiki, około 15% dotyczyło usług i tyle samo opieki społecznej i zdrowia. Odzwierciedla to strukturę kobiet według dziedzin ukończonego wykształcenia. Natomiast wśród mężczyzn szkolenia związane z pracą dotyczą głównie inżynierii, procesów produkcyjnych i budownictwa (około 25%), usług (około 24%), a także nauk społecznych, ekonomii i prawa (około 9%). Dla mężczyzn odsetek podejmujących szkolenia z tematyki technicznej jest zdecydowanie mniejszy niż odsetek osób, które ukończyły kierunki techniczne na różnych poziomach kształcenia, występuję natomiast nadreprezentacja szkoleń związanych z usługami w stosunku do struktury mężczyzn według dziedzin wykształcenia.

Mieszkańcy wsi korzystają głównie ze szkoleń dotyczących usług – około 24,5% w porównaniu 18% dla mieszkańców miast. Ponadto, mieszkańcy wsi częściej uczestniczą w szkoleniach z inżynierii, procesów produkcyjnych i budownictwa (około 16% wobec 14% dla miast) oraz z rolnictwa i weterynarii – około 13%, podczas gdy mieszkańcy miast właściwie nie uczestniczą w szkoleniach dotyczących rolnictwa i weterynarii. W obliczu konieczności przekształceń struktury zatrudnienia mieszkańców wsi (odpływ do sektora pozarolniczego), należy odnotować jako pozytywne zjawisko uczestniczenia przez mieszkańców wsi w znacznej części w szkoleniach, które nie dotyczą rolnictwa.

Wśród szkoleń niezwiązanych z pracą dominują kursy języków obcych (około 50%), znaczenie mają także szkolenia dotyczące usług (około 11%). Blisko 45% mężczyzn uczestniczących w szkoleniach niezwiązanych z pracą uczy się języków obcych, 13% podejmuje szkolenia dotyczące usług, a 10% dotyczące inżynierii, procesów produkcyjnych i budownictwa. Szkolenia niezwiązane z pracą, w których najchętniej uczestniczą kobiety, to przede wszystkim kursy języków obcych (około 52%), a także kursy związane z usługami (około 10%). Wśród mieszkańców miast podejmujących dokończanie się niezwiązane z pracą dominują zdecydowanie kursy językowe (około 53% w porównaniu 34% dla mieszkańców wsi). Kursy językowe wymagają ciągłych zajęć, przez co są mniej dostępne dla mieszkańców wsi, którzy niejednokrotnie muszą dojeżdżać do najbliższego miasta. Wśród mieszkańców wsi istotną rolę odgrywają także kursy związane z usługami (około 21%).

Tabl. 13. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według miejsca zamieszkania i płci oraz dziedziny szkolenia

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasto	Wieś
Szkolenie związane z pracą, w tym:	82,8	86,3	79,4	82,4	84,0
Kształcenie nauczycieli, pedagogika	9,0	2,8	15,3	8,9	9,2
Języki obce	7,0	6,6	7,4	7,5	5,2
Nauki humanistyczne, nauka o językach i sztuka	1,0	0,8	1,3	1,1	0,7
Zarządzanie i marketing	7,0	7,8	6,1	8,3	2,4
Nauki społeczne, ekonomia, prawo	16,3	9,2	23,6	17,8	11,1
Nauki biologiczne (biologia, nauka o środowisku)	0,9	0,9	1,0	1,1	.
Nauki fizyczne	0,4	0,3	0,4	0,4	.
Matematyka, statystyka	0,2	-	0,4	.	.
Informatyka	3,9	4,5	3,3	4,2	3,1
Zastosowania komputerów	3,3	2,1	4,6	3,4	2,9
Nauki ścisłe, matematyka i informatyka łącznie	0,4	0,6	.	0,4	0,3
Inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo	14,4	25,4	3,3	13,9	16,4
Rolnictwo, weterynaria	3,3	4,9	1,7	0,6	12,6
Zdrowie, opieka społeczna	10,5	6,3	14,9	11,3	8,0
Usługi	19,2	23,7	14,8	17,7	24,5
Programy ogólne	2,4	3,3	1,5	2,4	2,2
Szkolenie niezwiązane z pracą, w tym:	17,2	13,7	20,6	17,6	16,0
Kształcenie nauczycieli, pedagogika	4,5	2,4	6,1	5,1	3,0
Języki obce	49,5	45,1	51,8	53,0	34,8
Nauki humanistyczne, nauka o językach i sztuka	3,9	4,7	3,6	4,4	.
Zarządzanie i marketing	2,3	2,4	2,4	2,7	.
Nauki społeczne, ekonomia, prawo	5,8	6,3	5,6	5,5	7,4
Nauki biologiczne (biologia, nauka o środowisku)	0,9
Nauki fizyczne
Matematyka, statystyka
Informatyka	4,1	4,7	3,6	4,0	4,4
Zastosowania komputerów	3,8	2,8	4,4	3,2	5,9
Nauki ścisłe, matematyka i informatyka łącznie
Inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo	4,7	9,9	1,5	4,6	5,9
Rolnictwo, weterynaria	2,0	3,6	.	.	6,7
Zdrowie, opieka społeczna	3,6	.	4,9	4,0	.
Usługi	11,2	13,0	10,0	8,6	21,5
Programy ogólne	1,7	.	2,2	1,5	.
Nieznane	1,2	.	1,7	1,3	.

Niemalże całość działań edukacyjnych (około 96%) odbywa się w kraju (Tabela 14). Nieznacznie częściej za granicę w celach doksztalcania się wyjeżdżają mężczyźni i mieszkańcy miast. Doksztalcaniu za granicą sprzyja niewątpliwie praca w dużych,

międzynarodowych firmach, które swoje siedziby mają w dużych miastach. Niemniej jednak szkolenia zagraniczne mają niewielkie znaczenie.

Respondenci oceniają stopień wykorzystania lub możliwość wykorzystania zdobytych umiejętności (Tabela 14) jako duży (około 46%) lub odpowiedni (49%). Udział respondentów niezadowolonych ze stopnia wykorzystania zdobytych podczas doksztalania się umiejętności jest niewielka.

Nie zanotowano istotnych różnic opinii według płci i miejsce zamieszkania.

Tabl. 14. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według miejsca odbywania się działania edukacyjnego, oceny stopnia wykorzystania nabytych umiejętności oraz płci

Działanie edukacyjne nr 1	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasto	Wieś
	w %				
Działania odbywające się w kraju według stopnia wykorzystania umiejętności	95,9	95,0	96,9	95,5	97,3
duży	46,0	45,2	46,6	47,4	41,4
odpowiedni	49,6	50,6	48,8	48,0	55,6
bardzo mały	3,6	3,5	3,6	3,8	2,2
szkolenie nieprzydatne	0,8	0,6	1,0	0,8	0,8
Działania odbywające się za granicą według stopnia wykorzystania umiejętności	4,1	5,0	3,1	4,5	2,7
duży	64,4	64,6	61,5	61,5	75,0
odpowiedni	35,6	35,4	38,5	38,5	-
bardzo mały	-	-	-	-	-
szkolenie nieprzydatne	-	-	-	-	-

Istotną kwestią związaną z rodzajem danego szkolenia jest jego forma, w szczególności narzędzia, z których korzysta uczestnik danego działania edukacyjnego (Tabela 15). Korzystanie z Internetu i komputera podczas nauki stawać się powinno koniecznością w warunkach nowoczesnej gospodarki. Około 40% doksztalających się korzysta w trakcie nauki z komputera i Internetu, nieco częściej kobiety niż mężczyźni (około 40% w porównaniu z 38%). Kobiety doksztalające się to w większej części niż mężczyźni osoby z wyższym wykształceniem, wśród których stopień wykorzystania komputera i Internetu jest największy. Istotna różnica występuje między mieszkańcami miast i wsi: 44% doksztalających się w miastach korzysta z komputera i Internetu w porównaniu z około 28% na wsiach. Ten niepokojąco niski odsetek osób korzystających z nowych technologii wśród mieszkańców wsi stanowi kolejny przejaw selektywności procesu doksztalania się.

Warto jeszcze zwrócić uwagę na to, ile osób doksztalających się w formie korespondencyjnej z użyciem komputera i Internetu, przy czym w większości osoby te korzystają z doksztalania w formie *e-learningu*. Forma ta w innych krajach rozwiniętych

zyskuje na znaczeniu. Wyniki wskazują, że ta forma dokształcania się ma charakter marginalny – zaledwie 1,9% dokształcających się używa formy *e-learningu*, częściej kobiety (2,5%) niż mężczyźni (1,3%), prawie tak samo rzadko mieszkańcy miast (2%), jak i mieszkańcy wsi (1,7%).

Tabl. 15. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według formy dokształcania, miejsca zamieszkania i płci

Działanie edukacyjne nr 1	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasto	Wieś
	w %				
tylko z komputera	2,1	1,7	2,5	2,4	1,1
tylko z Internetu	8,9	7,5	10,3	8,5	10,5
z obu źródeł	40,5	37,8	40,3	44	28,2
dokształcający się w formie korespondencyjnej korzystający z komputera i Internetu	1,9	1,3	2,5	2,0	1,7

3.4. Czas poświęcony na kształcenie w systemie pozaformalnym

Uzupełnieniem analizy dotyczącej form i ilości podejmowanych działań edukacyjnych jest charakterystyka czasu poświęconego na dane działanie edukacyjne (Tabela 16). Przeciętna ilość godzin poświęcona na działanie edukacyjne w ostatnim roku wynosi 62 i jest mało zróżnicowana według płci (mężczyźni – 63, kobiety – 61).

Znaczna część respondentów (około 47%) brała udział w działaniu edukacyjnym trwającym łącznie do 24 godzin. Co trzeci dokształcający się na działanie edukacyjne poświęcił od 25-80 godzin, a 12% podjęło dokształcanie się w wymiarze od 81 do 160 godzin. Udział dokształcających się, którzy poświęcili więcej niż 160 godzin w skali roku na dane działanie edukacyjne, jest niewielka. Przeważająca część respondentów poświęciła na dane działanie edukacyjne nie więcej niż 40 godzin, co sugeruje, że szkolenia miały charakter krótkich cykli uzupełniających braki umiejętności.

Mężczyźni częściej uczestniczą w działaniach edukacyjnych trwających do 24 godzin – około 48,5% w porównaniu z 45% kobiet. Kobiety są zatem nieco bardziej skłonne poświęcić większą ilość czasu na dane działanie edukacyjne niż mężczyźni.

Mieszkańcy wsi częściej uczestniczą w działaniach edukacyjnych trwających do 24 godzin, około 52% w porównaniu z około 45% dla mieszkańców miast.

Tabl. 16. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według miejsca zamieszkania i płci oraz liczby godzin poświęconych na działanie edukacyjne

Działanie edukacyjne nr 1 według liczby godzin	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasto	Wieś
	w %				
1 - 8	19,4	20,1	18,7	18,0	24,2
9 - 24	27,3	28,4	26,3	27,1	28,2
25 - 40	16,8	16,6	17,0	16,4	18,2
41 - 80	16,6	16,4	16,7	17,2	14,5
81 - 160	12,1	10,9	13,3	13,2	8,6
161 - 320	5,3	4,8	5,7	5,8	3,5
321 - 480	0,8	0,8	0,9	0,8	0,7
481 - 640	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7
641 +	0,8	1,1	0,5	0,6	1,2
nieznana	0,2	.	.	0,2	.
Przeciętna liczba godzin nauki	62	63	61	63	58

Większość doksztalających się w systemie pozaformalnym (około 59%) uczestniczy w szkoleniach głównie lub wyłącznie w czasie płatnych godzin pracy (Tabela 12). Biorąc pod uwagę fakt, że około 83% doksztalca się z tematów związanych z wykonywaną pracą, oznacza to, że znaczny odsetek osób pomimo powiązania szkoleń z pracą, doksztalca się w czasie wolnym. Należy jednak pamiętać, że znaczna część doksztalających w przypadku braku zgody pracodawcy na doksztalanie się w godzinach pracy, zrezygnowałaby z tej formy aktywności.

Większy odsetek doksztalających się mężczyzn podejmuje działania edukacyjne w godzinach pracy (około 65% w porównaniu z 52,5%). Kobiety częściej niż mężczyźni podejmują się różnych form kształcenia, w tym niezwiązanych z pracą.

Nie zanotowano istotnych różnic w przypadku mieszkańców wsi i miast – około 59% mieszkańców miast doksztalca się w godzinach pracy wobec około 57% mieszkańców wsi.

Tabl. 17. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według miejsca zamieszkania i płci oraz rodzaju czasu poświęconego na działanie edukacyjne

Działanie edukacyjne nr 1	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasto	Wieś
	w %				
wyłącznie w czasie płatnych godzin pracy	44,8	48,3	41,5	44,8	44,8
głównie w czasie płatnych godzin pracy	13,8	16,6	11,0	14,0	12,8
głównie poza płatnymi godzinami pracy	11,1	10,5	11,8	10,8	12,5
wyłącznie poza płatnymi godzinami pracy	30,3	24,7	35,7	30,4	29,9

3.5. Finansowanie i organizacja kształcenia w systemie pozaformalnym

Selektywność procesu doksztalania się jest widoczna także w przypadku rozkładu pracujących (pracownicy najemni) według wysokości wynagrodzenia uzyskiwanego w głównym miejscu pracy (Tabela 18). Około 73% doksztalających się znajduje się

w górnych grupach dochodowych, tj. zarabiają powyżej 1150 zł netto miesięcznie. Około 16% doksztalających się zarabia od 851 do 1150 zł netto. Zaledwie 11% w głównym miejscu pracy zarabia do 850 zł netto. Potwierdza to poprzednie spostrzeżenia, osoby znajdujące się w wyższych grupach wynagrodzenia to w znacznej części osoby wysoko wykwalifikowane, więc doksztalają się osoby o stosunkowo wysokiej produktywności.

Pracujący najemnie i doksztalający się mężczyźni częściej niż kobiety znajdują się w górnych grupach dochodowych --, około 86% mężczyzn w porównaniu z 66% kobiet zarabia powyżej 1150 zł netto. Należy także zaznaczyć, że znaczny odsetek kobiet, tj. 21% zarabia pomiędzy 850 a 1150 zł netto w głównym miejscu pracy. Kobiety zarabiają generalnie mniej niż mężczyźni, ale mimo tego charakteryzują się większą aktywnością edukacyjną, nawet niezwiązaną z pracą, a więc ponoszą stosunkowo większe koszty aktywności edukacyjnej.

Tabl. 18. Pracownicy najemni w wieku 25-64 lata kształcący się w systemie pozaformalnym według liczby szkoleń i przeciętnego wynagrodzenia netto w głównym miejscu pracy oraz płci

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym liczba działań edukacyjnych podjętych w ciągu ostatnich 12 miesięcy	
		1	2
	w %		
OGÓLEM	100,0	92,9	6,5
do 650 zł	5,6	85,7	.
651-850 zł	5,6	95,2	.
851-1150 zł	15,9	95,0	.
1151-1650 zł	39,2	93,2	6,1
1651 zł i więcej	33,9	92,2	6,3
MĘŻCZYŹNI	100,0	93,0	5,6
do 650 zł	2,9	75,0	.
651-850 zł	5,7	100,0	.
851-1150 zł	6,4	100,0	.
1151-1650 zł	36,4	94,1	.
1651 zł i więcej	49,3	89,9	7,2
KOBIETY	100,0	93,3	6,7
do 650 zł	7,2	82,4	.
651-850 zł	5,5	92,3	.
851-1150 zł	21,5	94,1	.
1151-1650 zł	40,9	92,8	7,2
1651 zł i więcej	24,9	94,9	.

Większy odsetek pracujących najemnie mieszkańców miast, którzy podjęli doksztalcanie się w systemie pozaformalnym, znajduje się w wyższych grupach wynagrodzenia – około 74% zarabia powyżej 1150 zł netto w porównaniu z 68% dla mieszkańców wsi (Tabela 19). Co piąty mieszkaniec wsi pracujący najemnie i doksztalcający się zarabia od 850 do 1150 zł netto. Poziom wynagrodzeń pracowników najemnych mieszkających na wsiach jest ogólnie niższy niż pracowników najemnych zamieszkujących miasta.

Tabl. 19. Pracownicy najemni w wieku 25-64 lata kształcący się w systemie pozaformalnym według liczby szkoleń i przeciętnego wynagrodzenia netto w głównym miejscu pracy oraz miejsca zamieszkania

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym liczba działań edukacyjnych podjętych w ciągu ostatnich 12 miesięcy	
		1	2
	w %		
MIASTO	100,0	92,0	7,1
do 650 zł	5,9	77,8	.
651-850 zł	5,2	93,8	.
851-1150 zł	14,7	93,3	.
1151-1650 zł	38,8	92,4	6,7
1651 zł i więcej	35,5	92,7	6,4
WIEŚ	100,0	97,0	.
do 650 zł	5,6	.	.
651-850 zł	7,0	100,0	.
851-1150 zł	21,1	100,0	.
1151-1650 zł	40,8	93,0	.
1651 zł i więcej	26,8	95,0	.

Koszty działań edukacyjnych są niewątpliwie jedną z najważniejszych barier w podejmowaniu kształcenia się, w szczególności dla osób mniej zarabiających. Jednak należy podkreślić, że koszty działań edukacyjnych są z przeważającą większością doksztalcających się ponoszone przez pracodawców (około 92%) (Tabela 20). Biorąc pod uwagę fakt, że 83% osób podejmuje szkolenia związane z pracą, oznacza to, że doksztalcanie się niezwiązane z pracą blisko co dziesiątej osobie finansuje pracodawca. Jest to zapewne forma inwestowania w ogólny rozwój pracowników i wynika z wysokiej świadomości tych pracodawców. Około 42% doksztalcających się wskazuje, że finansuje samodzielnie lub korzysta z pomocy rodziny swe działania edukacyjne, z czego średnio 73,5% przeznaczane jest na czesne, opłaty rejestracyjne lub egzaminacyjne, resztę kosztów stanowi zakup książek i pomocy technicznych. Występuje, zatem współfinansowanie działań edukacyjnych przez pracowników i osoby doksztalcające się.

Kobiety częściej niż mężczyźni same lub poprzez rodzinę współfinansuje podejmowane działania edukacyjne (około 48% wobec około 36% dla mężczyzn), natomiast mniej kobiet

wskazało, że pracodawca współfinansuje ich działania edukacyjne (88% w porównaniu z 97% dla mężczyzn). Ma na to zapewne wpływ fakt, że kobiety częściej niż mężczyźni podejmują szkolenia niezwiązane z pracą, ale także może świadczyć o nierównym traktowaniu kobiet i mężczyzn w dostępie do finansowania szkoleń.

Mieszkańcy wsi częściej niż mieszkańcy miast sami finansują swoje działania edukacyjne, (około 37% w porównaniu z 43%), natomiast rzadziej ich doksztalcanie finansuje pracodawca (83% w porównaniu 95%). Mają na to niewątpliwie wpływ różnice w statusie zatrudnienia: mieszkańcy wsi znacznie rzadziej niż mieszkańcy miast są pracownikami najemnymi, a w większości prowadzą indywidualne gospodarstwa rolne.

Działania edukacyjne prawie wszystkich pracujących są finansowane lub współfinansowane przez pracodawców. Odsetek pracujących partycypujących w kosztach działań edukacyjnych wynosi około 39%. Brak informacji o innych źródłach dofinansowania działań edukacyjnych oraz zakresie dofinansowywania nie pozwala na ocenę, w jakim stopniu pracodawcy finansują doksztalcanie się swoich pracowników. Jest to szczególnie ważne także ze względu na to, że w ostatnich latach w wyniku dostępu do środków z Europejskiego Funduszu Społecznego inne źródła finansowania działań edukacyjnych zyskują na znaczeniu. Natomiast zaskakująca różnica występuje w przypadku finansowania działań edukacyjnych osób niepracujących – dla około 11% bezrobotnych szkolenia finansują pracodawcy, ten wskaźnik dla biernych zawodowo wynosi aż blisko 24%. Ustalenie przyczyn takiej sytuacji wymaga głębszych analiz. Może to wynikać np. z faktu inwestowania przez pracodawców w szkolenia absolwentów z wykształcaniem zawodowym, aby w przyszłości móc zatrudnić pracowników o pożądanym umiejętnościach. Należy także zaznaczyć, że znaczenia nabierają działania dotyczące społecznej odpowiedzialności biznesu, niemniej jednak zgromadzone dane nie pozwalają na bliższą analizę tych zagadnień. Bierni zawodowo częściej niż bezrobotni współfinansowali swoje działania edukacyjne (około 81,5% w porównaniu z 65,5%). W przypadku bezrobotnych na znaczeniu zyskują inne źródła finansowania, np. poprzez urzędy pracy, więc z tego względu ich wkład finansowy w działania edukacyjne jest mniejszy.

Średni koszt działania edukacyjnego, który poniósł respondent lub jego rodzina, to 756 zł. Dla kobiet średni koszt działania edukacyjnego ponoszonego przez respondenta lub jego rodzinę jest większy niż dla (807 zł w porównaniu z 703 zł). Kobiety częściej niż mężczyźni podejmują doksztalcania niezwiązanego z pracą, a więc w przypadku wielu działań nie występuje zapewne współfinansowanie przez pracodawców lub jest mniejsze. Średni koszt działania edukacyjnego ponoszonego przez mieszkańców miast jest

zdecydowanie wyższy niż przez mieszkańców wsi (883 zł oraz 313 zł). Mieszkańcy wsi zdecydowanie częściej pracują na własny rachunek i muszą sami finansować swoje działania edukacyjne, a więc wybierają te najtańsze. Koszt działań dla pracujących ponoszony przez respondenta lub jego rodzinę jest większy w porównaniu z osobami niepracującymi – 771 zł w porównaniu z 583 zł dla bezrobotnych i 607 zł dla biernych zawodowo. Możliwości finansowe osób niepracujących są mniejsze niż pracujących, więc jeśli podejmują działania edukacyjne, to raczej o mniejszym koszcie. Należy także wziąć pod uwagę fakt, że znaczna ilość szkoleń dla osób niepracujących finansowana jest w znacznym stopniu przez urzędy pracy.

Tabl. 20. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według płci, miejsca zamieszkania, statusu na rynku pracy oraz rodzaju finansowania szkoleni

Działanie edukacyjne nr 1	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasto	Wieś	Pracujący	Bezrobotni	Bierni zawodowo
	w %							
Działanie edukacyjne finansowane przez pracodawcę	92,4	97,3	87,9	95,2	82,8	99,0	10,6	23,6
Działanie edukacyjne finansowane przez respondenta lub jego rodzinę	41,9	35,6	47,8	43,2	37,2	39,0	65,5	81,5
Średni koszt działania edukacyjnego ponoszony przez respondenta lub jego rodzinę w zł	756	703	807	883	313	771	583	607

Kolejną kwestią związaną z formą działań edukacyjnych jest ich organizacja (Tabela 21). Połowa działań edukacyjnych organizowana jest przez ośrodki, firmy szkoleniowe czy centra doskonalenia zawodowego, co piąte działanie organizuje pracodawca, około 13% przez szkołę, uniwersytet czy instytut naukowy, a 6% przez instytucje komercyjne, dla których prowadzenie szkoleń nie jest główną działalnością.

Tabl. 21. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według rodzaju instytucji prowadzących działania edukacyjne

Działanie edukacyjne nr 1	Ogółem w %
Szkoła, uniwersytet, instytut naukowy	12,9
Ośrodek, firma szkoleniowa, centrum doskonalenia zawodowego	50,5
Instytucja komercyjna, dla której szkolenie nie jest główną działalnością	5,9
Pracodawca	20,5
Organizacje pracodawców	1,9
Związki zawodowe	0,2
Stowarzyszenia, towarzystwa kulturalne, partie polityczne	2,0
Osoba prywatna	4,6
Inne	1,7

3.6. Przyczyny podejmowania kształcenia w systemie pozaformalnym

Zdecydowanie najistotniejszym powodem podjęcia doksztalcenia się jest rozwój kariery zawodowej – podało go 64% doksztalających się (Tabela 22). Około 6% doksztalających się wskazało na wzrost możliwości otrzymania pracy, około 5-6 % na zmniejszenie prawdopodobieństwa utraty pracy, możliwości wykorzystania uzyskanych umiejętności w życiu codziennym, pogłębienie własnych zainteresowań czy uzyskanie świadectwa. Pozostałe przyczyny mają niewielkie znaczenie.

Około 65% kobiet i 63% mężczyzn wskazuje na rozwój kariery zawodowej jako najistotniejszą przyczynę podjęcia doksztalcenia się. Mężczyźni nieznacznie częściej niż kobiety odwołują się do zmniejszenia prawdopodobieństwa utraty pracy (6,1% w porównaniu z 4,6%), przymusową sytuację (5,2% w porównaniu z 3,7%) oraz na uzyskanie świadectwa (6,8% w porównaniu z 4,4%), a nieznacznie rzadziej na wzrost możliwości otrzymania pracy (5,2% w porównaniu z 7%), możliwość wykorzystania uzyskanych umiejętności w życiu codziennym (4,9% w porównaniu z 5,9%), pogłębienie własnych zainteresowań (4,8% w porównaniu z 5,8). Należy jednak zaznaczyć, że zróżnicowanie według płci jest niewielkie.

Zróżnicowanie przyczyn doksztalcenia się według miejsca zamieszkania nie jest duże. Mieszkańcy miast zdecydowanie częściej (około 66%) podawali rozwój kariery zawodowej niż mieszkańcy wsi (około 57%), dla których istotne znaczenie miał także wzrost możliwości otrzymania pracy (7,2% w porównaniu z 5,8%), możliwość wykorzystania uzyskanych umiejętności w życiu codziennym (7,9% w porównaniu z 4,6%).

Pracujący zawodowo w przeważającej części wskazują na rozwój kariery zawodowej jako podstawowy powód doksztalcenia się – uczyniło tak około 68% w porównaniu z około 19% w przypadku bezrobotnych. Dla bezrobotnych najistotniejsze znaczenie ma wzrost

możliwości otrzymania pracy (42,4%), ważne jest także uzyskanie świadectwa (około 10%), przymusowa sytuacja (9%) oraz pogłębienie zainteresowań (około 8%). Dla pracujących powody te mają mniejsze znaczenie. Należy jednak zaznaczyć, że 78% pracujących podaje powody związane z pracą, karierą zawodową czy własną działalnością w porównaniu z około 61% bezrobotnych. Pracujący układają swój plan doksztalcania się zdecydowanie częściej pod kątem pracy zawodowej niż bezrobotni, dla których powody też powinny mieć duże znaczenie.

Tabl. 22. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według płci, miejsca zamieszkania, przyczyn doksztalcania i aktywności ekonomicznej

Działanie edukacyjne nr 1	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasto	Wieś	Pracujący	Bezrobotni
	w %						
Rozwój kariery zawodowej	64,0	63,2	64,9	66,1	56,9	67,9	18,8
Zmniejszenie prawdopodobieństwa utraty pracy	5,3	6,1	4,6	5,0	6,5	5,7	.
Wzrost możliwości otrzymania pracy	6,1	5,2	7,0	5,8	7,2	4,3	42,4
Rozpoczęcie własnej działalności	1,1	1,0	1,2	1,1	0,9	0,8	.
Przymusowa sytuacja	4,5	5,2	3,7	4,3	4,9	4,2	9,0
Możliwość wykorzystania uzyskanych umiejętności w życiu codziennym	5,3	4,9	5,7	4,6	7,9	4,7	4,2
Pogłębienie własnych zainteresowań	5,3	4,8	5,8	5,4	4,9	4,2	8,3
Uzyskanie świadectwa	5,6	6,8	4,4	5,0	7,5	5,4	9,7
Poznanie nowych osób / dla przyjemności	0,4	.	0,5	0,4	0,2	0,3	.
Inne	2,4	2,7	2,2	2,3	2,9	2,5	.

Rozkład osób doksztalcających się według przyczyn podjęcia doksztalcania i wieku się nie wykazuje istotnych różnic w stosunku do rozkładu ogólnego (Tabela 23). Najistotniejszą przyczyną podejmowania doksztalcania się w systemie pozaformalnym jest rozwój kariery zawodowej. Jedynie w najstarszej grupie wieku, tj. 60-64 lata, udział osób wskazujących na ten powód jest mniejszy (51% w porównaniu z około 62-67% dla pozostałych grup) i wynika z tego, że aktywność zawodowa tych osób jest niewielka. Jeżeli zatem podejmują one doksztalcania się, to rozwój kariery zawodowej ma dla nich mniejsze znaczenie niż dla osób młodszych. Dla osób powyżej 55 lat i więcej mniejsze znaczenie ma zmniejszenie prawdopodobieństwa utraty pracy i wzrost możliwości otrzymania pracy, a zyskuje na znaczeniu pogłębienie własnych zainteresowań.

Tabl. 23. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według wieku i przyczyn doksztalcania

Wyszczególnienie	Osoby w wieku:							
	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64
	w %							
Działanie edukacyjne nr 1								
Rozwój kariery zawodowej	63,1	65,2	64,5	65,9	63,3	61,9	67,0	51,0
Zmniejszenie prawdopodobieństwa utraty pracy	3,9	4,2	5,9	6,9	6,6	6,8	2,8	.
Wzrost możliwości otrzymania pracy	10,2	6,9	6,9	3,5	3,6	4,5	2,3	.
Rozpoczęcie własnej działalności	2,1	1,0	.	.	0,9	.	.	.
Przymusowa sytuacja	2,7	5,1	3,5	5,5	4,9	6,3	5,0	.
Możliwość wykorzystania uzyskanych możliwości w życiu codziennym	5,2	5,2	4,9	5,5	6,2	4,8	5,5	.
Pogłębienie własnych zainteresowań	5,5	5,1	4,4	2,9	4,9	5,3	11,0	15,7
Uzyskanie świadectwa	5,1	5,2	6,4	6,1	5,3	6,8	3,7	.
Poznanie nowych osób / dla przyjemności	.	.	-	.	.	.	-	.
Inne	1,9	1,6	3,0	2,7	3,4	2,8	.	.

Analiza ilości godzin przeznaczonych na działanie edukacyjne podjęte z powodu związanego z pracą (82,7%) w porównaniu z działaniami podjętymi z powodów niezwiązanych z pracą (17,3%) wskazuje, że ponad połowa szkoleń (około 52%) podjętych w związku z pracą trwa do 19 godzin, natomiast połowa działań podjętych z innych powodów trwa od 30 do 49 godzin (Tabela 24). Szkolenia podjęte w związku z pracą mają charakter krótkich kursów, nastawionych z uzupełnienie kwalifikacji czy umiejętności, natomiast działania edukacyjne podjęte z powodów niezwiązanych z pracą przyjmują formę dłuższych, kilkudziesięciogodzinnych kursów.

Tabl. 24. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według przyczyn doksztalcania i liczby godzin przeznaczonych za działanie edukacyjne

Działanie edukacyjne nr 1	Powód związany z pracą	Powód niezwiązany z pracą
	w %	
OGÓŁEM	82,7	17,3
do 9 godzin	22,0	6,5
10-19	30,1	14,4
20-29	17,3	14,7
30-39	15,0	24,1
40-49	9,2	26,2
50-79	4,4	9,8
80-119	0,7	1,4
120-160	0,5	1,7
161 godzin i więcej	0,7	0,9
nieznana	0,2	.

3.7. Podsumowanie

Analiza kształcenia pozaformalnego przeprowadzona na danych KD z II kwartału 2006r. wskazuje na wyraźną selektywność tego procesu według różnych cech. Doksztalcenie w systemie pozaformalnym podejmują w ogromnej większości osoby pracujące, wysoko wykwalifikowane, posiadające konkretny zawód, dla których podnoszenie kwalifikacji jest sposobem na przyspieszenie rozwoju kariery zawodowej i awans zawodowy. Powstaje, zatem luka kwalifikacyjna, prowadząca do luki produktywności pomiędzy osobami wysoko wykwalifikowanymi a nisko wykwalifikowanymi, powiększająca się wraz z przechodzeniem do kolejnych grup wieku.

Lukę kwalifikacyjną można także zaobserwować także pomiędzy osobami pracującymi a niepracującymi, którzy mają nie tylko niższe kwalifikacje i umiejętności, ale także podlegają one deprecjacji wskutek niezuzupełniania ich poprzez kształcenie się, w szczególności w systemie pozaformalnym. Ponadto, doksztalcenie podejmują ludzie młodzi, aktywność edukacyjna zmniejsza się wraz z przechodzeniem do starszych grupach wieku. Właśnie dla tych osób zdobyte w procesie kształcenia umiejętności i kwalifikacje są najmniej adekwatne w warunkach szybko zmieniającej się sytuacji i wymagań na rynku pracy.

W przeważającej większości doksztalają się mieszkańcy miast. Konieczność stymulowania odpływu ludności wsi do sektora pozarolniczego, uzupełnianie kwalifikacji i umiejętności, a także przekwalifikowanie się ma dla mieszkańców wsi ogromne znaczenie. Nie doksztalają się wciąż osoby, które najbardziej tego potrzebują. Powodów może być kilka – niska świadomość konieczności kształcenia się na wsiach, gdzie średni poziom wykształcenia jest niższy niż w miastach, mniejsza dostępność usług edukacyjnych oraz przede wszystkim wysokie koszty i brak możliwości dofinansowania kursów przez pracodawcę ze względu na charakter działalności gospodarczej prowadzonej na wsiach. Powstaje zatem konieczność stworzenia systemu wspomagającego kształcenie się na wsiach, finansowanego zarówno ze środków publicznych, jak i prywatnych.

Ponadto, doksztalają się osoby z górnych grup dochodowych, których szkolenia w większości współfinansują pracodawcy. Bariera dochodowa ma istotne znaczenie w przypadku osób o niższych dochodach, w szczególności mieszkańców wsi, którzy ze względu na charakter swojej działalności mają ograniczone możliwości współfinansowania doksztalcenia się ze źródeł zewnętrznych.

Wciąż około połowa działań edukacyjnych odbywa się bez użycia komputera czy Internetu. Mieszkańcy wsi istotnie rzadziej niż mieszkańcy miast korzystają z komputera

i Internetu, co także jest przejawem selektywności procesu doksztalcania się. Korzystanie z nowoczesnych rozwiązań związanych z kształceniem na odległość (*e-learning*) ma wciąż marginalne znaczenie, co rodzi konieczność zintensyfikowania wysiłków na rzecz zwiększania użycia nowoczesnych form i narzędzi doksztalcania.

Z punktu widzenia zwiększenia aktywności edukacyjnej dorosłych, w szczególności w kontekście kształcenia pozaformalnego, konieczne jest zwiększenie świadomości korzyści płynących z doksztalcania się zarówno dla samych pracowników, jak i pracodawców, przejawiające się także we współfinansowaniu doksztalcania się z różnych źródeł ze środków publicznych, środków pracodawców oraz osób doksztalcających się.

4. Kształcenie w systemie nieformalnym

Edukacja nieformalna (samoksztalcanie) to samodzielne kształcenie osoby w celu uzyskania wiedzy lub doskonalenia umiejętności. Jako samoksztalcanie należy rozumieć poszerzanie wiedzy respondenta bez udziału nauczyciela. Kształcenie tego rodzaju odbywa się poza zorganizowanymi formami edukacji szkolnej i pozaszkolnej. Kształcenie nieformalne dotyczy zajęć innych niż obowiązkowe.

4.1. Charakterystyka osób uczących się w systemie edukacji nieformalnej

Według badania Kształcenie Dorosłych w kształceniu nieformalnym (samoksztalcaniu) uczestniczyło 5247 tys. osób w wieku 25-64 lata, co stanowiło 25,4% populacji objętej badaniem.

Osoby mieszkające na wsi, które samodzielnie realizowały kształcenie bez udziału nauczyciela stanowiły 25,7% zbiorowości, podczas gdy w mieście odsetek ten był prawie trzykrotnie wyższy i wyniósł 74,3%. Analizując dane określające strukturę ludności według płci można zauważyć, że zarówno na wsi jak i w mieście udział w poszczególnych metodach samoksztalcania pozostawał na zbliżonym poziomie.

Jednym z czynników różnicujących badaną populacją był wiek. Wśród osób, które uczestniczyły w kształceniu nieformalnym największy udział miały osoby z najmłodszej kategorii wiekowej tj. w wieku 25-29 lat – grupa ta liczyła 993 tys., co stanowiło 18,9% omawianej zbiorowości. Drugą pod względem liczebności grupę stanowiły osoby w wieku 30-34 lata (846 tys. osób, tj. 16,1%). Wraz ze wzrostem wieku skłonność do korzystania z dostępnych form samokształcenia ulegała stopniowemu zmniejszaniu. Wyjątek stanowiła grupa osób w wieku 45-49 lat, która stanowiła trzecią pod względem liczebności kategorię wiekową (714 tys. osób, tj. 13,6%). Najmniejszym udziałem w kształceniu nieformalnym charakteryzowała się najstarsza grupa wiekowa tj. populacja osób w wieku 60-64 lata – liczyła ona 215 tys. osób, co stanowiło zaledwie 4,1% omawianej zbiorowości.

Kolejną cechą różnicującą populację osób uczących się samodzielnie był poziom wykształcenia. W obrębie analizowanej zbiorowości najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem wyższym – liczebność tej zbiorowości wynosiła 2222 tys. osób co stanowiło 42,3% omawianej populacji. Drugą w kolejności grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem średnim zawodowym (1241 tys. osób, tj. 23,7%), natomiast trzecią – osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (917 tys. osób, tj. 17,5 %). Zbiorowością, która najrzadziej korzystała z różnych form samokształcenia były osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niższe (łącznie z osobami nieposiadającymi żadnego wykształcenia formalnego) – liczyła ona 214 tys. osób, co stanowiło 4,1% omawianej populacji. Stosunkowo rzadko z kształcenia nieformalnego korzystały także osoby z wykształceniem policealnym – było to 251 tys. osób, czyli 4,8% badanej zbiorowości.

4.2. Osoby uczące się samodzielnie według metod kształcenia

Bardzo ważnym aspektem analizy zbiorowości osób, które uczestniczyły w szkoleniu nieformalnym są metody zdobywania wiedzy. W badaniu wyszczególniono następujące metody samokształcenia:

- kształcenie przez korzystanie z pomocy członków rodziny,
- kształcenie przez korzystanie z materiałów drukowanych,
- kształcenie przez Internet,
- kształcenie przez korzystanie z programów edukacyjnych emitowanych przez telewizję i radio,

- kształcenie poprzez zwiedzanie muzeów z przewodnikiem,
- kształcenie poprzez odwiedzanie innych ośrodków naukowych.

Tabl. 25. Osoby, które korzystały z samokształcenia według metod i wieku ¹⁾

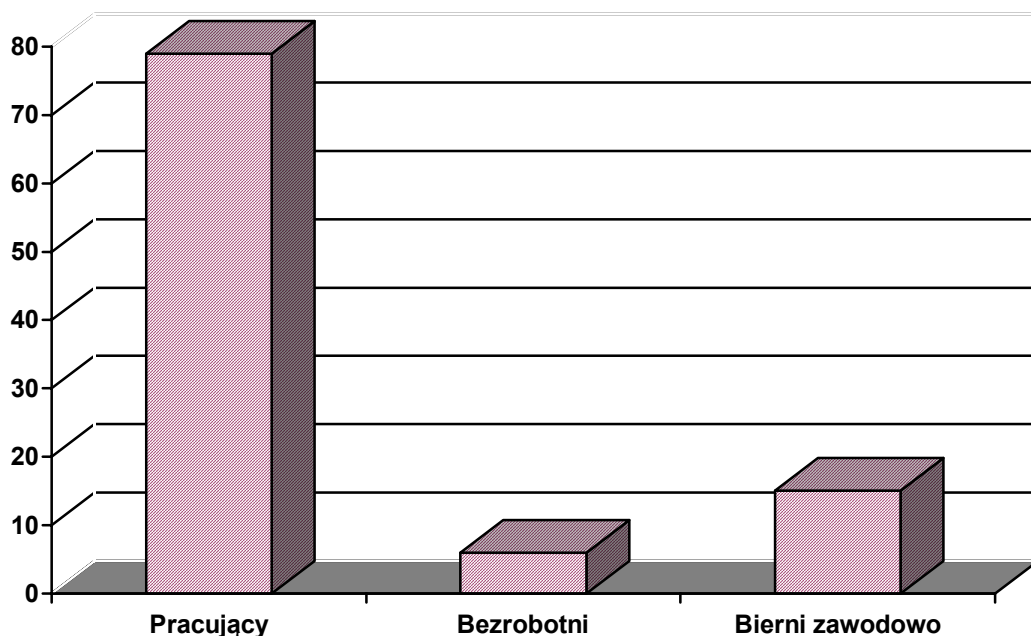
Wyszczególnienie	Ogółem	Osoby, które w celu samokształcenia korzystały z:					
		pomocy członków rodziny, przyjaciół, współpracowników	książek, profesjonalnych magazynów i innych materiałów drukowanych	programów komputerowych	programów emitowanych przez radio	zwiedzały muzea	odwiedzały ośrodki naukowe
		w %					
OGÓLEM	100,0	35,2	80,7	67,3	44,5	12,4	25,0
Mężczyźni	100,0	34,4	79,6	70,0	42,7	9,8	20,0
Kobiety	100,0	36,0	81,8	64,9	46,2	14,9	29,6
Miasto	100,0	33,6	81,5	73,3	40,6	13,6	27,1
Mężczyźni	100,0	32,7	80,4	77,0	38,2	10,8	22,4
Kobiety	100,0	34,5	82,4	69,8	42,8	16,2	31,4
Wieś	100,0	39,9	78,5	50,2	55,8	9,1	19,1
Mężczyźni	100,0	39,5	77,1	50,0	55,5	6,8	13,5
Kobiety	100,0	40,2	79,9	50,2	56,0	11,2	24,5

1) poszczególne metody samokształcenia nie sumują się na 100%, ponieważ respondent mógł wskazać 3 metody kształcenia.

Porównując rozkład osób korzystających z samokształcenia według metod zdobywania wiedzy i miejsca zamieszkania, można zauważyć, że zarówno na wsi jak i w mieście najczęściej wybieraną metodą samokształcenia było *korzystanie z książek, profesjonalnych magazynów i innych materiałów drukowanych* – wśród mieszkańców wsi odsetek osób korzystających z tej formy podnoszenia kwalifikacji wynosił 78,5% omawianej zbiorowości natomiast wśród mieszkańców miast było to 81,5%. Najrzadszym zjawiskiem było natomiast zdobywanie wiedzy poprzez *zwiedzanie muzeów* – udział dla tej grupy osób wyniósł odpowiednio 9,1% na wsi i 13,6% w przypadku miast. Osoby zamieszkałe na wsi częściej niż w miastach jako metodę samokształcenia wybierały korzystanie z pomocy członków rodziny, dla pozostałych metod samokształcenia wskaźnik ten był zawsze wyższy w mieście.

Z danych zawartych w powyższej tabeli można wysnuć następujące wnioski: kobiety częściej niż mężczyźni korzystały z każdej badanej metody samokształcenia, wyjątkiem było kształcenie przez Internet, gdzie udział mężczyzn w wynosił 70%, a w przypadku kobiet był niższy o ponad 5 punktów procentowych. Taka sama zależność występowała zarówno w miastach jak i na wsi.

**Osoby korzystające z samokształcenia według statusu na rynku pracy
(w %)**

Spośród respondentów kształcących się w systemie edukacji nieformalnej, największą grupę stanowiły osoby pracujące – zbiorowość ta liczyła 4143 tys. osób, tj. około 79% omawianej populacji. Grupa biernych zawodowo liczyła 790 tys. osób, tj. nieznacznie przekraczała 15% ogółu samokształcących się, natomiast liczba osób bezrobotnych korzystających z tej formy kształcenia wynosiła tylko 314 tys. czyli około 6%. Powyższe dane wskazują na występowanie istotnej zależności pomiędzy statusem na rynku pracy a uczestnictwem w edukacji nieformalnej. Większość osób pracujących korzystała przynajmniej z jednej z wymienionych w ankiecie metod samokształcenia, natomiast dla osób bezrobotnych bądź biernych zawodowo szkolenia w takiej formie nie miały prawie istotnego znaczenia.

Zarówno dla pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo uczestniczących w kształceniu nieformalnym najczęściej wybieraną metodą było *korzystanie z książek, profesjonalnych magazynów i innych materiałów drukowanych*. Drugą z metod samokształcenia najczęściej wykorzystywanych zarówno przez osoby pracujące jak, i bezrobotne było *korzystanie z Internetu*, natomiast w przypadku osób biernych zawodowo - *programy emitowane przez radio i telewizję*. Bez względu na status osób na rynku pracy, najrzadziej wskazywane sposoby samokształcenia stanowiło *zwiedzanie muzeów oraz odwiedzanie ośrodków naukowych*.

5. Znajomość obsługi komputera

Coraz powszechniejsze wykorzystywanie technik komputerowych tak w pracy zawodowej, jak i do celów prywatnych jest znakiem naszych czasów. Intuicyjnie wiemy, że komputer jest narzędziem bardzo popularnym, zwłaszcza wśród ludzi młodych, że jego obsługa dla większości nie ma tajemnic, przynajmniej w podstawowym zakresie. Wyniki badania kształcenia dorosłych pozwoliły zweryfikować, czy te przypuszczenia mają pokrycie w faktach.

5.1. Charakterystyka osób korzystających z komputera

Pełna zbiorowość podlegająca badaniu liczyła 20634 tys. osób, spośród których 11360 tys., tj. 55,1% korzystało z komputera z różnym nasileniem – od codziennego do rzadziej niż raz w miesiącu. W grupie osób korzystających z komputera nieznacznie przeważały kobiety – 50,5% i zdecydowaną większość – 74,4% stanowili mieszkańcy miast.

Jednym z czynników różnicujących populację korzystających z komputera jest wiek. Jeśli weźmiemy pod uwagę 5-letnie grupy wieku, to największy odsetek korzystających z komputera – 21,6% – występuje w najmłodszej z badanych grup, tj. wśród osób będących w wieku 25-29 lat. Odsetki te systematycznie maleją (z wyjątkiem grupy 45-49 lat) w miarę przechodzenia do coraz starszych grup wieku, aż do 2,4% dla grupy w wieku 60-64 lata. Ilustruje to wykres.

Struktura mężczyzn korzystających z komputera według wieku nieznacznie różni się od struktury kobiet – wśród mężczyzn najmłodsza grupa wieku jest ponad 8 razy liczniejsza niż najstarsza, a wśród kobiet – ponad 9 razy. Zdecydowanie większe zróżnicowanie

obserwujemy między mieszkańcami miast i wsi – w miastach najmłodsza grupa wieku jest 7 razy liczniejsza niż najstarsza, natomiast na wsi aż 21 razy. Taki nierównomierny rozkład korzystających z komputera według ich wieku świadczy o znacznie szybszym przyswajaniu i wdrażaniu nowych technik przez ludzi młodych, co jest zupełnie naturalne, ale także o uświadomieniu wartości tego narzędzia, które w miarę upływu czasu staje się wręcz niezbędne, przy czym proces ten na wsi zachodzi nieporównanie wolniej niż w mieście.

Interesująco wygląda porównanie udziałów osób korzystających i nie korzystających z komputera w każdej grupie wieku. Struktury te zilustrowano na wykresie.

Dokonane porównanie wskazuje, że w najmłodszej rozważanej grupie wieku 8 na 10 osób korzysta z komputera, podczas gdy w najstarszej – mniej niż co 5-ta osoba. Widoczne jest systematyczne zmniejszanie się udziału osób korzystających z komputera w miarę przechodzenia do kolejnych grup.

Cechą różnicującą populację korzystających z komputera jest również poziom wykształcenia. Najliczniejszą grupą wykorzystujących to narzędzie stanowią osoby z wykształceniem wyższym – co 3 osoba z omawianej zbiorowości legitymuje się takim poziomem wykształcenia, około 29% posiada wykształcenie średnie zawodowe, około 21% – zasadnicze zawodowe, ponad 9% – średnie ogólnokształcące, 5% – policealne, a niespełna 3% uzyskało najniższy rozważany poziom edukacji lub nie ukończyło jej nawet na poziomie podstawowym.

Tabl. 26. Odsetek osób korzystających z komputera według poziomu wykształcenia.

Poziom wykształcenia	Udział korzystających z komputera w % posiadających dany poziom wykształcenia
ogółem	55,1
wyższe	94,9
policealne	79,2
średnie zawodowe	68,2
średnie ogólnokształcące	69,5
zasadnicze zawodowe	34,5
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	11,4

Wśród osób z wykształceniem wyższym korzystanie z komputera jest powszechne – tylko co 20 osoba nie korzysta z komputera, natomiast w grupie o najniższym poziomie wykształcenia sytuacja wygląda zdecydowanie gorzej – niemal 90 na 100 osób nie korzysta z komputera. Można przypuszczać, że osoby o wykształceniu podstawowym lub niepełnym podstawowym należą do najstarszych grup wieku, co w pewnym stopniu tłumaczy tak niski stopień korzystania z technik komputerowych.

5.2. Osoby korzystające z komputera według częstości korzystania i umiejętności w tym zakresie

Ponad połowa populacji w wieku 25-64 lata korzysta z komputera. Dla części z tych osób jest to zajęcie codzienne, dla części – sporadyczne, tj. wykonywane rzadziej niż raz w miesiącu. Struktura mężczyzn i kobiet według częstości korzystania z komputera jest zbliżona, przy czym mężczyźni nieco częściej niż kobiety korzystają z komputera codziennie lub prawie codziennie. Natomiast miejsce zamieszkania znacząco wpływa na tę strukturę – odsetek korzystających z komputera codziennie lub prawie codziennie jest w miastach o niemal 20 punktów procentowych wyższy niż na wsi; pozostałe odsetki są wyższe na wsi, gdzie co 10 osoba korzysta z komputera rzadziej niż raz na miesiąc.

Tabl. 27. Struktura ludności korzystającej z komputera według częstości korzystania

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasto	Wieś
	w %				
RAZEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Codziennie lub prawie codziennie	61,1	61,8	60,5	66,2	46,4
Co najmniej raz w tygodniu	22,9	22,7	23,1	20,4	30,0
Co najmniej raz w miesiącu	9,2	8,9	9,5	7,7	13,6
Rzadziej niż raz w miesiącu	6,8	6,6	6,9	5,7	10,0

Strukturę populacji używających komputera według częstości korzystania istotnie różnicuje wiek. W młodszych grupach wieku notujemy wysokie odsetki korzystających z komputera codziennie lub prawie codziennie, w miarę przechodzenia do starszych grup wieku są one coraz mniejsze, a zwiększa się udział osób, które rzadziej wykorzystują komputer. W skrajnych przypadkach wygląda to następująco: w grupie wieku 25-29 lat codziennie lub prawie codziennie korzysta z komputera 69,9%, a rzadziej niż raz w miesiącu – 5,3%, natomiast w grupie wieku 60-64 lata analogiczne odsetki wynoszą odpowiednio: 44,4% i 12,6%.

Poziom wykształcenia jest czynnikiem, który również istotnie wpływa na strukturę osób korzystających z komputera według częstości. Wartości odpowiednich odsetek prezentuje tablica.

Tabl. 28. Struktura ludności korzystającej z komputera według częstości korzystania i poziomu wykształcenia

Wyszczególnienie	Ogółem	Wyższe	Policjalne	Średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i niższe
	w %						
RAZEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Codziennie lub prawie codziennie	61,1	82,6	63,9	57,4	60,5	35,5	29,8
Co najmniej raz w tygodniu	22,9	13,1	19,0	25,6	22,6	34,4	34,8
Co najmniej raz w miesiącu	9,2	2,8	9,6	9,3	9,9	17,4	21,2
Rzadziej niż raz w miesiącu	6,8	1,5	7,5	7,7	7,0	12,7	14,2

Reasumując prowadzone rozważania, czynnikami silnie różnicującymi strukturę osób używających komputera według częstości korzystania są: poziom wykształcenia, wiek i miejsce zamieszkania, natomiast płeć ma zdecydowanie mniejszy wpływ na zróżnicowanie tej zbiorowości.

Interesującym aspektem wykorzystywania technik komputerowych jest stopień umiejętności korzystania z komputera. Wśród osób, które zadeklarowały znajomość obsługi komputera 2,1% nie potrafiło określić poziomu swoich umiejętności. W dalszej analizie weźmiemy pod uwagę tylko zbiorowości osób, które potrafiły dokonać takiej oceny, tj. 11152 tys. osób. Przyjęto 3-stopniową skalę oceny umiejętności korzystania z komputera, a mianowicie: w zakresie podstawowym, zaawansowanym lub profesjonalnym. Podstawowe umiejętności zadeklarowało 55,5% rozważanej populacji, zaawansowany stopień zdolności

– 36,1%, a profesjonalny – 8,4%. Wśród mężczyzn analogiczne odsetki wynosiły: 51,6%, 35,5% oraz 12,9%, a dla kobiet: 59,2%, 36,7% i 4,1%. W grupie mieszkańców miast 51,6% osób posiadało umiejętności podstawowe, 38,8% – zaawansowane, 9,6% obsługiwało komputer profesjonalnie, a wśród mieszkańców wsi odpowiednie odsetki wynosiły 67,1%, 28,0% i 4,9%. Z rozważań tych wynika, że osoby posiadające profesjonalne umiejętności korzystania z komputera, to przede wszystkim mężczyźni i mieszkańcy miast.

Poziom umiejętności korzystania z komputera jest zróżnicowany w zależności od wieku osób deklarujących takie umiejętności.

Tabl. 29. Struktura osób potrafiących korzystać z komputera według poziomu umiejętności i wieku

Wiek	Razem	W zakresie		
		podstawowym	zaawansowanym	profesjonalnym
w %				
OGÓLEM	100,0	55,5	36,1	8,4
25-29	100,0	40,0	45,6	14,4
30-34	100,0	47,1	42,0	10,9
35-39	100,0	57,1	34,9	8,0
40-44	100,0	62,9	32,7	4,4
45-49	100,0	65,6	30,2	4,2
50-54	100,0	66,0	28,2	5,8
55-59	100,0	66,3	28,4	5,3
60-64	100,0	73,8	21,3	4,9

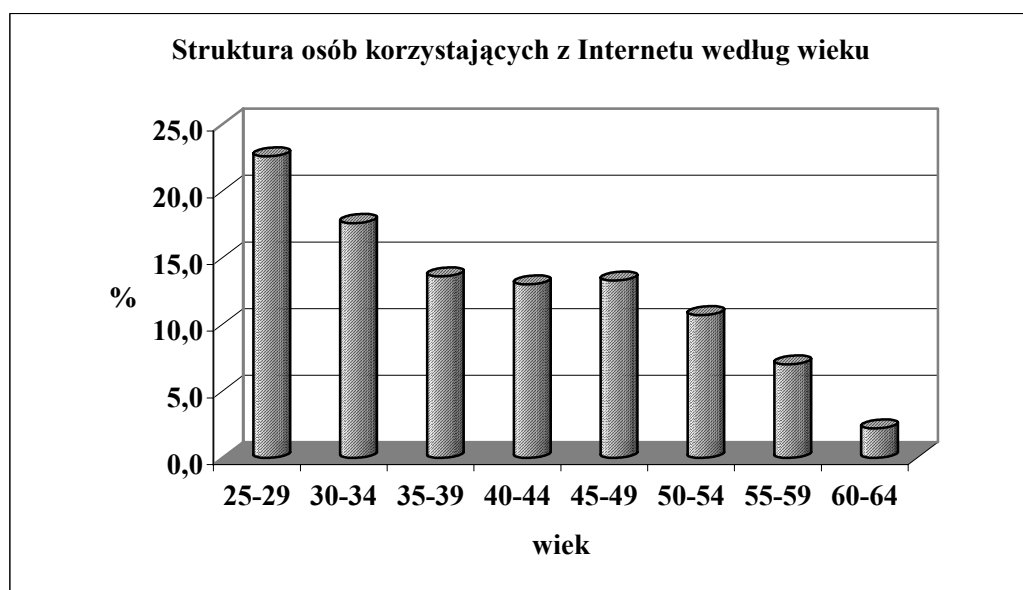
Udział osób z umiejętnościami profesjonalnymi wyższy od przeciętnego zanotowano tylko w dwóch grupach wieku, a mianowicie: 25-29 lat i 30-34 lata. Jednocześnie w tych samych grupach wieku udział osób o umiejętnościach podstawowych jest mniejszy od przeciętnego.

Najczęściej potrafią obsługiwać komputer w sposób profesjonalny osoby z wykształceniem wyższym – w tej grupie najwyższy poziom umiejętności zadeklarowało niemal 17%, a ponad 54% posiadał umiejętności w zaawansowanym zakresie. Wśród osób z wykształceniem policealnym profesjonalną zdolność korzystania z komputera zadeklarowało 6,5% respondentów, a poziom zaawansowany – 36,4%. W grupie posiadających wykształcenie średnie zawodowe analogiczne odsetki wynosiły 5,2% i 32,5%, a dla osób legitymujących się wykształceniem średnim ogólnokształcącym: 5,9% i 34,0%, wykształceniem zasadniczym zawodowym: 1,6% i 14,5%. Wśród osób z wykształceniem ukończonym na poziomie niższym niż średnie 12,5%, deklaroowało zaawansowaną umiejętność obsługi komputera. Jak widać z przytoczonych danych, poziom umiejętności korzystania z techniki komputerowej jest skorelowany z poziomem wykształcenia – wyższy

poziom wykształcenia wiąże się z większymi umiejętnościami w zakresie korzystania z komputera.

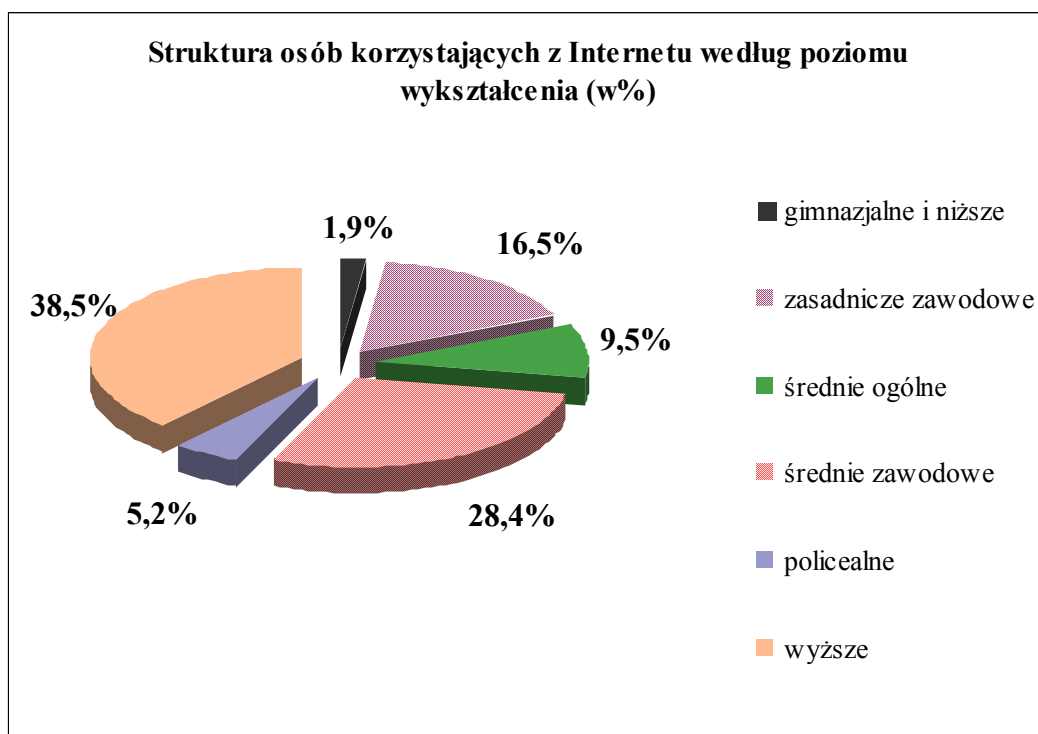
5.3. Osoby korzystające z Internetu

Jedną z ciekawszych możliwości, jakie niesie umiejętność obsługi komputera jest korzystanie z Internetu. Z możliwości takiej korzysta około 84% osób pracujących na komputerze, tj. ponad 46% ogółu ludności w wieku 25-64 lata. W zbiorowości korzystających z Internetu, liczącej 9531 tys. osób, mężczyźni i kobiety stanowili grupy niemal równoliczne, a ich udziały wynosiły odpowiednio: 49,8% i 50,2%. Mieszkańcy miast zdecydowanie przeważali w tym zakresie (78,4%) nad mieszkańcami wsi (21,6%). Strukturę osób korzystających z Internetu według wieku zaprezentowano na wykresie.

Jest ona zbliżona do struktury zbiorowości pracujących z komputerem lub wykorzystujących go do celów prywatnych, co oznacza, że w większości przypadków, jeśli już ktoś posiada i używa w praktyce umiejętności obsługi komputer, to również korzysta z możliwości, jakich dostarcza Internet.

Nieco inaczej wygląda struktura osób korzystających z Internetu według poziomu wykształcenia. W tym przypadku większy, niż w grupie używających komputera, jest udział osób z wykształceniem wyższym a mniejszy tych, które legitymują się wykształceniem poniżej średniego. Wśród osób korzystających z Internetu udział grupy z wykształceniem wyższym wyniósł 38,5%, a osoby posiadające co najmniej średnie wykształcenie stanowiły około 82%.

Dane dotyczące intensywności korzystania z Internetu przedstawione w tabeli świadczą o tym, że dla większości osób jest to zajęcie niemal codzienne. Wyjątek stanowią mieszkańcy wsi, wśród których największy udział mają wprawdzie również osoby korzystające codziennie lub prawie codziennie z Internetu, jednak odsetek ten nie przekroczył 50%, a prawie co czwarta osoba używająca dostępu do sieci w pracy na komputerze, robiła to nie częściej niż raz w miesiącu.

Tabl. 30. Struktura ludności korzystającej z Internetu według częstości korzystania

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasto	Wieś
	w %				
RAZEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Codziennie lub prawie codziennie	58,7	61,1	56,3	62,4	45,0
Co najmniej raz w tygodniu	25,3	23,9	26,6	23,7	31,1
Co najmniej raz w miesiącu	9,5	9,0	10,1	8,5	13,3
Rzadziej niż raz w miesiącu	6,5	6,0	7,0	5,4	10,6

Osoby poniżej 35 roku życia stanowiły 66-67% korzystających z Internetu codziennie lub prawie codziennie. W miarę przechodzenia do kolejnych grup wieku maleją odsetki osób najintensywniej używających Internetu – od 60% w grupie wieku 35-39 lat do 40% w grupie najstarszej, tj. 60-64 lata.

Poziom wykształcenia jest także cechą różnicującą częstość korzystania z Internetu. Wśród osób z wykształceniem wyższym najbardziej popularne jest codzienne lub prawie codzienne korzystanie z Internetu – tak czyni ponad $\frac{3}{4}$ tej zbiorowości; w grupie z wykształceniem średnim najintensywniej korzysta z Internetu 53-55% tej grupy, a z populacji osób legitymujących się wykształceniem poniżej średniego 31-33% korzysta z Internetu prawie codziennie.

Podsumowując należy stwierdzić, że z komputera, a także z Internetu najczęściej korzystają ludzie młodzi, dobrze wykształceni, mieszkańcy miast. Można przypuszczać, że z każdym rokiem umiejętność obsługiwanania komputera i korzystania z Internetu będzie się upowszechniać i to w tempie znacznie szybszym, niż do tej pory.

6. Znajomość języków obcych

Respondent pytany był o znajomość wszystkich języków obcych, którymi umie się posługiwać. Na formularzu ankiety zostały wyszczególnione te języki obce, których znajomość wydawała się być najczęstsza w Polsce. W przypadku, gdy dana osoba deklarowała znajomość języka, który nie został uwzględniony w kwestionariuszu, można było zaznaczyć „inny”. Do języków obcych, które znalazły się na formularzu należały: angielski, francuski, niemiecki, rosyjski, włoski, hiszpański, łotewski, litewski i estoński. Bardziej szczegółowe pytania dotyczyły umiejętności w zakresie dwóch najlepiej znanych języków spośród wymienionych przez respondenta. Respondent określał najpierw stopień ich znajomości. Najbardziej podstawowy poziom znajomości danego języka ograniczał się do rozumienia i umiejętności użycia tylko niewielu słów i zwrotów. Kolejny poziom oznaczał rozumienie i umiejętność używania najbardziej powszechnych wyrażen oraz używania tego języka w odniesieniu do znanych respondentowi rzeczy i sytuacji. Bardziej zaawansowany poziom pozwalał na zrozumienie sensu treści przekazywanych w danym języku oraz opisanie prostym językiem doświadczeń, przeżyć i wydarzeń. Za biegłą znajomość języka uznawano zrozumienie w szerokim zakresie wymagających tekstów i płynne posługiwanie się tym językiem.

Następne pytanie dotyczyło posiadania certyfikatu wydanego przez krajową instytucję edukacyjną lub szkołę zagraniczną, potwierdzającego znajomość wskazanych języków.

W dwóch kolejnych pytano o częstość używania wymienionych dwóch najlepiej znanych języków obcych w ciągu ostatnich 12 miesięcy w odniesieniu do określonych celów.

Częstość używania języków została przedstawiona w następujący sposób: codziennie, co najmniej raz w tygodniu, co najmniej raz w miesiącu, rzadziej niż raz w miesiącu,

nieużywanie języka w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Częstość posługiwania się językiem obcym określano odrębnie dla wskazanych celów: w pracy, podczas studiów i nauki, w czasie wolnym, spędzonym z rodziną, przyjaciółmi czy znajomymi.

6.1. Charakterystyka osób według znajomości języków obcych, wieku i poziomu wykształcenia

Zgodnie z wynikami badania w populacji w wieku 25-64 lata 37,4% osób nie posiadało znajomości żadnego języka obcego, 39,2% deklarowało znajomość jednego języka obcego, a 23,4% osób potrafiło posługiwać się co najmniej dwoma językami obcymi. Kobiety posiadały większą znajomość języków obcych niż mężczyźni. Co najmniej dwa języki obce znało 25,9% kobiet, podczas gdy wśród mężczyzn odsetek ten wynosił 20,8%. Z kolei 39,9% mężczyzn nie posiadało znajomości żadnego języka obcego, natomiast w grupie kobiet – 25,9%. Mieszkańcy miast wykazują większą znajomość języków obcych niż mieszkańcy wsi. Odsetek osób posiadających znajomość jednego języka wśród mieszkańców miast wynosił 39,9%, podczas gdy na wsi – 37,9%. Znacznie większe zróżnicowanie ze względu na miejsce zamieszkania widoczne jest w grupie osób posiadających znajomość, co najmniej dwóch języków obcych oraz tych, które nie posługują się żadnym językiem obcym. Wśród mieszkańców miast wskazane zbiorowości osoby te stanowiły odpowiednio 28,6% i 31,5%, podczas gdy pośród mieszkańców wsi 14,2% i 47,9%.

Największą znajomość języków obcych posiadają osoby młode. W grupie deklarujących znajomość, co najmniej dwóch języków obcych osoby w wieku 25-29 lat stanowiły 22,5%. Dla mieszkańców wsi odsetek ten wynosi 28,1%. Pośród osób, które nie wykazały znajomości żadnego języka obcego przeważają z kolei osoby starsze. W populacji w wieku 60-64 lata 53,6% nie posiadało znajomości żadnego języka obcego.

Znajomość więcej niż dwóch języków obcych jest najczęstsza wśród osób z wykształceniem wyższym. Ponad połowa osób z wykształceniem wyższym może poszczycić się ich znajomością. Z kolei w przypadku grupy o najniższym rozważanym poziomie wykształcenia (gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe) aż 70% nie posiadało znajomości żadnego języka obcego. Są to najczęściej osoby w starszym wieku, które już dawno zakończyły edukację.

6.2. Osoby według znajomości języków obcych i statusu na rynku pracy

W zbiorowości osób, które posiadały znajomość jednego języka obcego 67,7% stanowili pracujący, 7,6% bezrobotni, a 24,7% – osoby biernie zawodowo. W grupie tych, które znają, co najmniej dwa języki obce odsetek pracujących wynosił 76,1%.

W populacji pracujących 41% osób posiadało znajomość jednego języka obcego, 27,5% – dwóch języków obcych i 31,6% nie potrafiło posługiwać się żadnym językiem obcym.

W grupie bezrobotnych zanotowano 38,3% deklarujących znajomość jednego języka, 20% – więcej niż jednego języka, a 41,8% nie posiadało znajomości żadnego języka obcego.

Wśród biernych zawodowo znajomością jednego języka obcego legitymowało się 35,2% osób, a co najmniej dwóch języków – 14,7%. Znajomości żadnego języka obcego nie posiada połowa populacji biernych zawodowo.

7. Uczestnictwo w życiu kulturalnym i społecznym i stosunek do potrzeby kształcenia

7.1. Uwarunkowania demograficzno-społeczne aktywności czytelniczej Polaków

Czytelnictwo prasy i książek jest jednym z aspektów określających pośrednio wiedzę społeczeństwa o kulturze i zaangażowanie ludności w tym obszarze życia. Wyniki badania wskazują, że tylko około 2% badanych osób nie czyta w ogóle gazet, a 9 na 100 respondentów robi to rzadziej niż raz w tygodniu. Codziennie lub co najmniej raz w tygodniu artykuły prasowe czyta 89% osób w wieku 25-64 lata. Nie występują w tym zakresie istotne różnice ze względu na wiek, płeć czy miejsce zamieszkania.

Gorzej wygląda sytuacja w dziedzinie czytania książek. Przeciętnie na 100 badanych osób 61 deklaroowało, że przeczytało przynajmniej jedną książkę dla przyjemności w okresie ostatniego roku. Odnotowano istotne różnice w aktywności czytelniczej w zależności od płci, wieku respondentów oraz ich miejsca zamieszkania (w mieście lub na wsi). Prawie połowa mężczyzn przeczytała dla przyjemności co najmniej jedną książkę w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem. W grupie kobiet taka sytuacja wystąpiła w około 72 przypadkach na 100 odpowiadających. Znacząco niższy – od przeciętnego dla ogółu populacji – odsetek czytających książki zanotowano dla mieszkańców wsi. Tylko 47% ludności mieszkającej na wsi przeczytało jakąś książkę dla przyjemności w okresie ostatniego roku.

Tabl. 31. Osoby w wieku 25-64 lata według częstotliwości czytania prasy i książek oraz wieku, płci, miejsca zamieszkania

Wyszczególnienie	Ogółem	Osoby, które czytają gazety:		Osoby, które w ogóle nie czytają gazet	Osoby, które w ciągu ostatnich 12 miesięcy:	
		codziennie lub przynajmniej raz w tygodniu	rzadziej niż raz w tygodniu		przeczytały dla przyjemności co najmniej 1 książkę	nie przeczytały żadnej książki dla przyjemności
	w tysiącach	w %				
OGÓŁEM	20634	88,8	9,2	2,1	60,9	39,1
w wieku:						
25-34	5871	87,3	10,8	1,9	64,5	35,5
35-44	4836	89,9	8,3	1,8	60,9	39,0
45-54	5926	89,2	8,7	2,1	58,7	41,3
55-64	4000	88,9	8,6	2,6	58,9	41,1
Mężczyźni	10176	87,0	10,3	2,7	49,5	50,5
Kobiety	10457	90,5	8,1	1,5	72,1	27,9
MIASTO	13158	90,0	8,0	2,0	68,7	31,3
WIEŚ	7476	86,7	11,1	2,2	47,2	52,8

Różnice zaobserwowane według wieku nie są tak znaczące jak w przypadku płci czy miejsca zamieszkania, ale można zauważyć wyższy udział osób czytających książki w młodszych grupach wieku. Na 100 młodych osób w wieku do 34 lat – 65 przeczytało w ciągu roku co najmniej 1 książkę (dla przyjemności), w następnej 10-letniej grupie wieku odsetek ten wynosił prawie 61%, podczas gdy w zbiorowości osób bardziej zaawansowanych wiekiem (55-64 lata) – około 59%.

Status na rynku pracy również nie jest cechą mocno różnicującą populację ze względu na jej aktywność czytelniczną. Mniejszy odsetek osób czytających książki (58%) zanotowano w grupie osób biernych zawodowo. Z kolei poziom wykształcenia, jak należało przypuszczać, ma istotny wpływ na liczebność zbiorowości osób czytających książki. Zgodnie z wynikami badania, na 100 osób legitymujących się wykształceniem wyższym przypadało prawie 88, które w okresie ostatnich 12 miesięcy przeczytały, co najmniej jedną książkę. W tej grupie ludności 44% przeczytało w ciągu roku więcej niż 7 książek a 68% – więcej niż 3 książki (wyłączając te pozycje, które związane były z pracą zawodową).

Tabl. 32. Osoby w wieku 25-64 lata według częstotliwości czytania prasy i książek oraz poziomu wykształcenia i statusu na rynku pracy

Wyszczególnienie	Ogółem	Osoby, które czytają gazety:		Osoby, które w ogóle nie czytają gazet	Osoby, które w ciągu ostatnich 12 miesięcy:	
		codziennie lub przynajmniej raz w tygodniu	rzadziej niż raz w tygodniu		przeczytały dla przyjemności co najmniej 1 książkę	nie przeczytały żadnej książki dla przyjemności
	w tysiącach	w %				
OGÓŁEM	20634	88,8	9,2	2,1	60,9	39,1
wg poziomu wykształcenia:						
wyższe	4006	92,0	6,6	1,4	87,5	12,5
średnie i policealne	7021	92,5	6,4	1,2	72,4	27,6
zasadnicze zawodowe	6831	87,9	10,0	2,1	44,4	55,6
gimnazjalne i niższe	2776	76,9	18,0	5,1	34,1	65,9
wg statusu na rynku pracy:						
pracujący	13360	90,1	8,4	1,5	62,2	37,8
bezrobotni	1614	86,5	11,2	2,4	60,9	39,1
bierni zawodowo	5659	86,4	10,4	3,2	57,9	42,1

Stosunkowo wysoki odsetek osób czytających książki dla przyjemności stwierdzono też wśród osób posiadających wykształcenie średnie lub policealne – 72%. Zauważalna jest prawidłowość, że im niższy poziom wykształcenia reprezentuje dana grupa ludności, tym cechuje ją mniejszy odsetek osób czytających książki. W zbiorowości o wykształceniu co najwyżej gimnazjalnym na 100 osób przypadało 34, które w okresie roku przeczytały dla przyjemności co najmniej jedną pozycję wydawniczą.

7.2. Osoby uczestniczące w działalności społecznej według cech demograficznych i społecznych

W populacji objętej badaniem kształcenia dorosłych tj. osób w wieku 25-64 lata większość uczestniczyła w jakiejś formie działalności społecznej. Około 79 % badanej zbiorowości wspierało działania co najmniej jednej organizacji, stowarzyszenia czy grupy społecznej. Wśród osób zgłaszających aktywność społeczną przewagę miały kobiety, przy czym dotyczyła ona przede wszystkim działalności Kościoła oraz grup i stowarzyszeń religijnych. Podobnie było w przypadku mieszkańców wsi, których relatywnie wyższy udział w działaniach społecznych dotyczył aktywności w tej właśnie dziedzinie. Na 100 osób z badanej populacji – mieszkających na wsi – 59 deklarowało uczestnictwo w działalności

Kościoła, grup i stowarzyszeń religijnych, podczas gdy wśród mieszkańców miast tylko nieco ponad 41%.

Tabl. 33. Osoby w wieku 25-64 lata, które w okresie ostatnich 12 miesięcy uczestniczyły w działalności społecznej według płci, miejsca zamieszkania i statusu na rynku pracy

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym osoby, które w okresie ostatnich 12 miesięcy uczestniczyły w działalności:					
		partii politycznej lub związku zawodowego	grup lub stowarzyszeń zawodowych	Kościoła, grup lub stowarzyszeń religijnych	grup lub organizacji rekreacyjnych	organizacji charytatywnych	innych organizacji społecznych
	w tysiącach	w %					
OGÓLEM	20634	4,9	5,3	47,9	11,1	6,4	3,4
Mężczyźni	10176	5,6	5,9	45,0	12,3	5,4	3,7
Kobiety	10457	4,2	4,7	50,7	10,0	7,5	3,1
MIASTO	13158	5,3	6,0	41,5	12,7	7,3	3,5
WIEŚ	7476	4,1	3,9	59,2	8,3	5,0	3,2
Pracujący	13360	6,5	7,1	48,2	13,6	7,6	3,8
Bezrobotni	1614	1,2	1,2	46,4	6,8	3,7	2,5
Bierni zawodowo	5659	2,1	2,0	47,6	6,6	4,6	2,8

Uwaga: możliwe było wskazanie więcej niż jednego rodzaju działalności społecznej

Aktywność społeczna związana z kultem religijnym jest najbardziej popularna w każdej grupie ludności bez względu na cechy społeczno-demograficzne, chociaż jej intensywność może być zróżnicowana. Ogólnie na 100 osób z badanej grupy 48 deklarowało uczestnictwo w tego rodzaju działalności. Nawet wśród osób bezrobotnych, charakteryzujących się najniższą aktywnością (około 38% nie wskazało żadnej formy udziału w życiu społecznym) zanotowano wysoki odsetek uczestniczących w działalności religijnej – 46%.

Druga pod względem częstości zgłaszania dziedzina aktywności społecznej odbywała się w ramach działalności grup lub organizacji rekreacyjnych. Odsetek ludności w wieku 25-64 uczestniczącej w działaniach społecznych o charakterze rekreacyjnym wynosił nieco ponad 11% i w tym przypadku istotne różnice częstości odnotowano według miejsca zamieszkania (na korzyść ludności miejskiej) oraz według statusu na rynku pracy (osoby pracujące dwukrotnie częściej niż bezrobotne i biernie zawodowo zgłaszały taką aktywność społeczną).

Tabl. 34. Osoby w wieku 25-64 lata, które w okresie ostatnich 12 miesięcy uczestniczyły w działalności społecznej według grup wieku i według poziomu wykształcenia

Wyszczególnienie	Ogółem	w tym osoby, które w okresie ostatnich 12 miesięcy uczestniczyły w działalności:					
		partii politycznej lub związku zawodowego	grup lub stowarzyszeń zawodowych	Kościół, grup lub stowarzyszeń religijnych	grup lub organizacji rekreacyjnych	organizacji charytatywnych	innych organizacji społecznych
	w tysiącach	w %					
OGÓLEM	20634	4,9	5,3	47,9	11,1	6,4	3,4
w wieku:							
25-34	5871	3,1	3,8	44,9	13,0	5,8	3,2
35-44	4836	6,2	6,3	49,6	13,4	7,5	3,7
45-54	5926	6,2	6,1	47,9	9,5	6,4	3,4
55-64	4000	4,0	5,0	50,3	8,3	6,2	3,3
wg poziomu wykształcenia:							
wyższe	4006	9,2	14,2	41,6	24,5	14,7	7,1
średnie i policealne	7021	5,2	4,7	46,7	11,7	6,7	3,5
zasadnicze zawodowe	6831	3,3	2,3	50,3	6,0	3,3	1,8
gimnazjalne i niższe	2776	1,7	1,1	54,1	2,9	1,6	1,6

Uwaga: możliwe było wskazanie więcej niż jednego rodzaju działalności społecznej

Wyniki badania analizowane według grup wieku wskazują na pewne zróżnicowanie częstości udziału w działaniach społecznych ze względu na charakter realizujących je organizacji. Najwyższa aktywność w działalności Kościoła, grup i stowarzyszeń religijnych cechuje osoby z najstarszej rozważanej 10-letniej grupy wieku. Ludność w wieku średnim (35-44 i 45-54 lata) dwukrotnie częściej niż osoby młode i starsze uczestniczyła w działaniach partii politycznych lub związków zawodowych, czy stowarzyszeń zawodowych, a osoby młode, częściej niż te ze starszych grup wieku, wspierały swoją pracą społeczną grupy lub organizacje rekreacyjne.

Istotne różnice można zauważyć uwzględniając w rozważaniach poziom wykształcenia badanej populacji. Najrzadziej udział w pracach grup i organizacji społecznych zgłaszały osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym oraz z zasadniczym zawodowym, natomiast respondenci legitymujący się wyższym poziomem wykształcenia znacznie częściej wykazywali zaangażowanie i to w kilku różnych formach aktywności społecznej. Warto zauważyć, że w przypadku ludności z wykształceniem wyższym, wprawdzie podobnie jak w pozostałych wyodrębnionych grupach, dominujące jest uczestnictwo w działalności Kościoła (42% deklaroowało taką aktywność), ale jednocześnie prawie 25 na 100 badanych osób deklaroowało udział w pracach grup lub organizacji rekreacyjnych oraz ponad

14 – w organizacjach charytatywnych i równie często w działalności grup i stowarzyszeń zawodowych.

Występuje jednocześnie pewna prawidłowość – im niższy jest poziom wykształcenia tym mniejsze zaangażowanie w działalności różnego rodzaju grup i organizacji społecznych za wyjątkiem aktywności w obszarze działania Kościoła i grup religijnych; w tym ostatnim przypadku zależność jest odwrotna.

Podsumowując, warto podkreślić, że badana populacja charakteryzuje się stosunkowo wysoką aktywnością czytelniczą i społeczną. Co najmniej raz w tygodniu czyta gazetę 89% ludności w wieku 25-64 lata, ponad 60% przeczytało w ciągu roku co najmniej jedną książkę dla przyjemności, a 79% uczestniczy w działalności społecznej. Cechą najbardziej różnicującą zaangażowanie badanej zbiorowości jest poziom wykształcenia – ogólnie im wyższym poziomem ukończonej edukacji legitymuje się dana grupa ludności, tym relatywnie większy jest jej udział w życiu kulturalnym i społecznym.

7.3. Stosunek do potrzeby kształcenia się

Zdecydowana większość wygłoszonych opinii przez osoby w wieku 25-64 lata wskazuje na pozytywne nastawienie do edukacji.

Prawie 94% osób jest zdania, że uczenie się nowych rzeczy jest ciekawe (69,1% w pełni zgadza się z tą opinią), a 69,6% objętych badaniem wskazało, że nauka i szkolenia mogą pomóc w organizowaniu życia codziennego (35,1% w pełni się z tym zgadza). Natomiast fakty mówiące, że głównymi przyczynami nie podejmowania nauki/dokształcania są brak potrzeby dla własnych zainteresowań i brak motywacji do wznowienia nauki, nieco tym opiniom zaprzeczają, szczególnie gdy idzie o wdrożenie sądów w życie w stosunku do własnej osoby.

Nieco ponad 80% osób biorących udział w badaniu wyrażało opinie, że kontynuacja nauki może być formą ochrony przed bezrobociem (w pełni z tą opinią zgadza się 49% osób). Prawie 56% osób zgodziła się też (w tym 32% w pełni), że umiejętności potrzebnych w pracy zawodowej nie można nauczyć się w szkole. Natomiast w rzeczywistości duża część bezrobotnych jako przyczyny niechęci do podejmowania edukacji wymieniała: brak motywacji do wznowienia nauki oraz brak takiej potrzeby dla własnych zainteresowań.

Tabl. 35. Odsetek osób w wieku 25-64 lata wyrażających własny stosunek do potrzeby kształcenia się

Poszczególne opinie:	Ogółem	Według opinii na temat potrzeby kształcenia:				
		w pełni się zgadzam	raczej się zgadzam	nie mam zdania	raczej się nie zgadzam	całkowicie się nie zgadzam
	w %					
Osoby, które kontynuują naukę są w mniejszym stopniu narażone na bezrobocie	100,0	49,0	31,9	7,1	9,1	2,8
Żeby odnosić sukcesy w pracy należy doskonalić swoją wiedzę i umiejętności	100,0	63,5	28,4	4,8	2,5	0,7
Pracodawcy powinni być odpowiedzialni za szkolenie pracowników	100,0	61,0	27,6	8,0	2,8	0,6
Umiejętności potrzebnych w pracy zawodowej nie można nauczyć się w szkole	100,0	32,0	33,9	12,2	18,3	3,5
Nauka i szkolenia mogą pomóc w organizowaniu życia codziennego	100,0	35,1	34,5	17,5	10,5	2,5
Uczenie się nowych rzeczy jest ciekawe	100,0	69,1	24,6	5,1	0,9	0,3

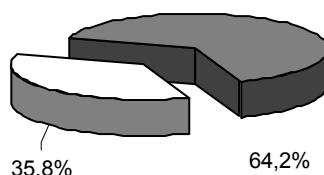
Blisko 92% respondentów jest zdania (a 63,5% w pełni się z tym zgadza), że aby odnosić sukcesy w pracy należy doskonalić swoją wiedzę i umiejętności. Fakty natomiast wskazują, że pracujący nie uczestniczący w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem ani w kształceniu w systemie formalnym ani pozaformalnym, ponieważ tego nie chcieli (stanowiący dosyć dużą zbiorowość), jako przyczyny wymienili: brak takiej potrzeby w pracy zawodowej, brak takiej potrzeby dla własnych zainteresowań, brak motywacji do wznowienia nauki.

Być może decydujące znaczenie dla faktycznego stanu aktywności edukacyjnej ludności ma wyrażana przez 88,6% respondentów opinia, z którą w pełni się zgadza 61% respondentów, że to pracodawcy powinni być odpowiedzialni za szkolenie pracowników. Co prawda jako przyczynę braku uczestnictwa w edukacji formalnej i pozaformalnej dla osób, które jednak chciałyby się doksztalać, tylko co piąta osoba wskazała brak poparcia ze strony pracodawcy. Jednak liczebność tak wyróżnionej zbiorowości – nie uczestniczących w kształceniu, którzy jednak chcieliby podnosić swoją edukację (wynosząca 1861 tys. osób) była zdecydowanie mniej liczna, niż populacja osób, które nie uczestniczyły w edukacji formalnej i pozaformalnej i nie chciałyby w niej uczestniczyć.

8. Charakterystyka osób nieuczestniczących w żadnej formie kształcenia

Prawie 2/3 zbiorowości osób w wieku 25-64 lata nie uczestniczyło w badanym okresie w żadnej formie uzupełnienia/zmiany edukacji, nawet w postaci tych form samokształcenia, które nie wymagają ponoszenia kosztów finansowych (13244 tys. osób).

Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu

Uczestniczący
w jakiegokolwiek
formie
kształcenia

Nieuczestniczący
w żadnej formie
kształcenia

Osoby nieuczestniczące w żadnych formach kształcenia, to w jednakowym stopniu kobiety i mężczyźni. Różnica występuje natomiast w populacjach wyróżnionych ze względu na miejsce zamieszkania, wiek, poziom wykształcenia oraz status na rynku pracy.

Ponad połowa mieszkańców miast (58,2%) i aż ¾ (74,7%) zbiorowości osób zamieszkałych na wsi nie uczestniczy w żadnej formie edukacji.

Im starsze osoby, tym w mniejszym stopniu uczestniczą w podnoszeniu/zmianie wykształcenia lub doksztalceniu się. W przypadku najmłodszej analizowanej grupy wieku blisko połowa nie uczestniczyła w jakiegokolwiek formie edukacji, w przypadku populacji osób w wieku powyżej 55 lat – ponad ¾ nie podejmowało żadnej aktywności związanej z kształceniem.

Tabl. 36. Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym osoby nieuczestniczące w żadnej formie kształcenia	
		w tys.	w %
OGÓLEM	20634	64,2	100,0
25-29	3084	49,7	11,6
30-34	2787	55,6	11,7
35-39	2386	57,3	10,3
40-44	2450	61,7	11,4
45-49	2938	66,1	14,7
50-54	2988	71,7	16,2
55-59	2534	77,7	14,9
60-64	1466	84,0	9,3

Największy odsetek osób nieuczestniczących w jakiegokolwiek formie edukacji dotyczył osób o wykształceniu niższym niż średnie – około 80% osób w wieku 25-64 lata, które co najwyżej ukończyły gimnazjum lub szkołę zasadniczą zawodową – nie kontynuowało w badanym okresie edukacji i nie doksztalało się (zbiorowość osób o tym poziomie wykształcenia stanowiła 59,8% całej populacji nieuczestniczących w żadnej formie kształcenia). W miarę podnoszenia poziomu wykształcenia zwiększa się aktywność

edukacyjna ludności. W przypadku osób ze średnim wykształceniem udział osób nieuczestniczących w żadnym systemie edukacji i samokształceniu zmniejszył się do 62%. W przypadku osób z najwyższym wykształceniem już tylko co czwarta osoba nie uczyła się, i nie doksztalała, w badanym okresie.

Tabl. 37. Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu w okresie 12 miesięcy przed badaniem oraz poziomu ukończonego wykształcenia w momencie przeprowadzania badania w IV kwartale 2006 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym osoby nieuczestniczące w żadnej formie kształcenia	
		w tys.	w %
OGÓLEM	20634	64,2	100,0
wyższy	4006	26,3	8,0
policealny	711	49,1	2,6
średni zawodowy	4783	62,2	22,4
średni ogólnokształcący	1527	62,2	7,2
zasadniczy zawodowy	6831	79,8	41,2
gimnazjalny, podstawowy i niższy, bez wykształcenia	2776	88,9	18,6

W całej zbiorowości osób w wieku 25-64 lata nieuczestniczących w jakiegokolwiek formie kształcenia ponad połowę stanowiły osoby pracujące, a kolejną subpopulacją pod względem liczebności były osoby biernie zawodowo.

Analiza aktywności edukacyjnej w poszczególnych kategoriach wyróżnionych ze względu na status na rynku pracy wskazała, że największy odsetek nieuczestniczących w jakiegokolwiek formie edukacji dotyczył biernych zawodowo (84%) i bezrobotnych (73%), chociaż teoretycznie właśnie te osoby dysponowały w największym stopniu wolnym czasem, który mogłyby poświęcić na własną edukację (wyjątek mogły stanowić osoby biernie zawodowo z powodu wykonywania opieki nad innymi). Inną przyczyną bierności zawodowej jest zazwyczaj – w przypadku młodzieży – uczestnictwo w edukacji (choć zwykle dotyczy to osób młodszych niż 25 lat, a więc nie objętych badaniem), a także osób, które zakończyły swoją aktywność na rynku pracy (populacja emerytów i rencistów została ograniczona w badaniu poprzez wprowadzenie górnej granicy wieku – 64 lata).

Tabl. 38. Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu i statusu na rynku pracy

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym osoby nieuczestniczące w żadnej formie kształcenia	
		w tys.	w %
OGÓLEM	20634	64,2	100,0
pracujący	13360	54,7	55,2
bezrobotni	1614	73,0	8,9
biernie zawodowo	5659	84,0	35,9

Wśród pracujących – ponad połowa populacji również nie uczestniczyła w żadnej formie podnoszenia/uzupełniania kwalifikacji

W przypadku osób nieuczestniczących w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem ani w kształceniu w systemie formalnym ani pozaformalnym, ponieważ nie chciały (zbiorowość ta liczyła 14269 tys. osób, co stanowiło 69,2% ogółu ludności w wieku 25-64 lata), wśród przyczyn, wymieniano najczęściej: brak takiej potrzeby dla własnych zainteresowań (44,7%), brak takiej potrzeby w pracy zawodowej (43,4%), brak motywacji do wznowienia nauki (40,5%), zbyt wysoką cenę kursu/szkolenia oraz problemy zdrowotne/wiek (po 32,8%), braku czasu z powodów rodzinnych (24,9%). W dalszej kolejności znalazły się: brak kursów blisko miejsca zamieszkania/pracy (18,2%), brak poparcia ze strony pracodawcy (16,6%), niedostosowanie kursów do harmonogramu pracy (13,8%), nie spełnianie wymaganych warunków formalnych (6,9%), inny powód (7,1%).

W tak wyznaczonej zbiorowości, pracujący (8098 tys.) najczęściej wymieniali następujące przyczyny: brak takiej potrzeby w pracy zawodowej (66,8%), brak takiej potrzeby dla własnych zainteresowań (46,3%) oraz brak motywacji do wznowienia nauki (42,6%). Bierni zawodowo (5115 tys.) wskazywali przede wszystkim na: problemy zdrowotne/wiek (62,7%), brak takiej potrzeby dla własnych zainteresowań (43,6%) oraz brak motywacji do wznowienia nauki (35,2%). Bezrobotni (1056 tys. osób) wymieniali najczęściej: zbyt wysoką cenę kursu/szkolenia (59,8%), brak motywacji do wznowienia nauki (50,1%), brak takiej potrzeby dla własnych zainteresowań (37,9%).

Z kolei w przypadku osób nieuczestniczących w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem ani w edukacji w systemie formalnym ani pozaformalnym, ale które chciałyby w nich uczestniczyć (populacja ta liczyła 1861 tys. osób), wymieniano przede wszystkim: zbyt wysoką cenę kursu/szkolenia (61,3%), niedostosowanie kursów do harmonogramu pracy (31,4%), braku kursów blisko miejsca zamieszkania/pracy (31,0%), braku czasu z powodów rodzinnych (29,2%). Rzadziej wymieniano: brak poparcia ze strony pracodawcy (20,4%), brak motywacji do wznowienia nauki (17,5%), nie spełnianie wymaganych warunków formalnych (9,2%), problemy zdrowotne/wiek (9,1%), inny powód (11,6%).

W tej zbiorowości pracujący (1238 tys. osób) najczęściej wskazywali na: zbyt wysoką cenę kursu/szkolenia (58,7%), niedostosowanie kursów do harmonogramu pracy (44,9%), brak czasu z powodów rodzinnych (29,9%). Bezrobotni (335 tys.) wymieniali przede wszystkim: zbyt wysoką cenę kursu/szkolenia (75,8%), brak kursów blisko miejsca zamieszkania (44,8%), a także brak motywacji do wznowienia nauki (22,1%). Z kolei bierni zawodowo (289 tys. osób) wymieniali głównie: zbyt wysoką cenę kursu/szkolenia (55,0%),

brak czasu z powodów rodzinnych (41,2%), braku kursów blisko miejsca zamieszkania (30,1%).

8.1. Podsumowanie

- Wśród osób w wieku 25-64 lata jedynie co trzecia podjęła (kontynuowała) w badanym okresie jakąkolwiek formę aktywności edukacyjnej (uwzględniając samokształcenie), a tylko co piąta uczestniczyła w kształceniu formalnym i/lub pozaformalnym;
- Osoby nieuczestniczące w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem ani w kształceniu w systemie formalnym ani pozaformalnym, ponieważ nie chciały (69,2% ogółu ludności w wieku 25-64 lata), jako przyczyny takiego stanu rzeczy wymieniały najczęściej: brak takiej potrzeby dla własnych zainteresowań (44,7%), brak takiej potrzeby w pracy zawodowej (43,4%), brak motywacji do wznowienia nauki (40,5%);
- Bezrobotni nieuczestniczący w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem ani w kształceniu w systemie formalnym ani pozaformalnym, ponieważ nie chcieli (1056 tys. osób), na drugim i trzecim miejscu jako przyczyny wymienili: brak motywacji do wznowienia nauki (50,1%), brak takiej potrzeby dla własnych zainteresowań (37,9%);
- Pracujący nieuczestniczący w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem ani w kształceniu w systemie formalnym ani pozaformalnym, ponieważ nie chcieli (8098 tys.), jako główne przyczyny wymienili: brak takiej potrzeby w pracy zawodowej (66,8%), brak takiej potrzeby dla własnych zainteresowań (46,3%) oraz brak motywacji do wznowienia nauki.

ANEKS TABELARYCZNY

Tabl. 1. Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym oraz wieku, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Z tego osoby uczestniczące		
		w kształceniu formalnym	w kształceniu pozaformalnym i nie uczestniczące w kształceniu formalnym	w kształceniu nieformalnym i nie uczestniczące w kształceniu formalnym, w kształceniu pozaformalnym
w tysiącach				
OGÓLEM	7390	1141	3363	2887
25-29	1552	559	612	382
30-34	1238	227	605	405
35-39	1019	152	524	344
40-44	939	113	467	358
45-49	997	59	501	436
50-54	846	26	388	433
55-59	564	5	215	344
60-64	235	-	51	184
Mężczyźni	3607	489	1676	1442
25-29	797	266	318	213
30-34	611	86	322	203
35-39	506	58	273	174
40-44	457	39	235	183
45-49	446	20	219	208
50-54	409	15	177	216
55-59	264	5	102	157
60-64	117	-	30	87
Kobiety	3783	652	1686	1444
25-29	755	293	293	169
30-34	627	142	283	202
35-39	514	93	250	170
40-44	481	74	232	175
45-49	551	39	283	229
50-54	437	11	210	217
55-59	300	-	113	187
60-64	118	-	22	97
MIASTO	5498	880	2600	2017
25-29	1141	427	461	253
30-34	958	185	488	285
35-39	730	108	401	221
40-44	649	88	326	234
45-49	716	47	377	293
50-54	672	22	325	325
55-59	453	.	179	271
60-64	178	-	44	134
WIEŚ	1892	260	762	870
25-29	411	132	150	129
30-34	279	42	117	120
35-39	289	43	123	123
40-44	290	25	141	124
45-49	281	12	125	144
50-54	174	.	63	108
55-59	111	.	36	73
60-64	57	-	7	50

Tabl. 2. Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym oraz poziomu ukończonego wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Z tego osoby uczestniczące:		
		w kształceniu formalnym	w kształceniu pozaformalnym i nie uczestniczące w kształceniu formalnym	w kształceniu nieformalnym i nie uczestniczące w kształceniu formalnym i w kształceniu pozaformalnym
w tysiącach				
OGÓŁEM	7390	1141	3363	2887
wyższe	2953	645	1534	773
policealne	362	52	152	159
średnie zawodowe	1810	203	803	805
średnie ogólnokształcące	577	150	207	221
zasadnicze zawodowe	1380	71	557	751
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	309	21	109	178
Mężczyźni	3607	489	1676	1442
wyższe	1288	258	650	380
policealne	89	17	33	40
średnie zawodowe	946	106	431	410
średnie ogólnokształcące	215	63	78	74
zasadnicze zawodowe	927	40	420	466
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	142	5	64	74
Kobiety	3783	652	1686	1444
wyższe	1665	387	884	393
policealne	273	35	119	119
średnie zawodowe	864	97	372	395
średnie ogólnokształcące	362	86	129	147
zasadnicze zawodowe	453	31	137	285
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	166	16	46	105
MIASTO	5498	880	2600	2017
wyższe	2485	523	1321	640
policealne	290	41	127	122
średnie zawodowe	1312	148	597	567
średnie ogólnokształcące	452	112	168	172
zasadnicze zawodowe	806	43	325	438
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	152	13	62	78
WIEŚ	1892	260	762	870
wyższe	467	122	213	133
policealne	72	10	25	37
średnie zawodowe	499	55	206	237
średnie ogólnokształcące	125	37	38	49
zasadnicze zawodowe	574	28	232	313
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	156	8	48	101

Tabl. 3. Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym oraz dziedziny ukończonego wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Z tego osoby uczestniczące:		
		w kształceniu formalnym	w kształceniu pozaformalnym i nie uczestniczące w kształceniu formalnym	w kształceniu nieformalnym i nie uczestniczące w kształceniu formalnym i w kształceniu pozaformalnym
OGÓLEM	7390	1141	3363	2887
Kształcenie nauczycieli, pedagogika	512	119	241	152
Języki obce	77	21	43	13
Nauki humanistyczne, nauka o językach i sztuka	315	71	135	109
Zarządzanie i marketing	208	64	92	52
Nauki społeczne, ekonomia, prawo	1220	222	618	380
Nauki biologiczne (biologia, nauka o środowisku)	117	28	60	30
Nauki fizyczne	121	23	54	43
Matematyka, statystyka	48	8	24	16
Informatyka	184	54	80	50
Zastosowania komputerów	13	.	.	8
Nauki ścisłe, matematyka i informatyka łącznie	39	.	17	18
Inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo	1985	159	911	915
Rolnictwo, weterynaria	461	46	189	226
Zdrowie, opieka społeczna	451	57	279	115
Usługi	746	92	297	358
Programy ogólne	881	170	315	396
Nieznane	11	.	5	5
Mężczyźni	3607	489	1676	1442
Kształcenie nauczycieli, pedagogika	91	18	39	34
Języki obce	13	5	5	.
Nauki humanistyczne, nauka o językach i sztuka	117	21	46	49
Zarządzanie i marketing	86	23	40	23
Nauki społeczne, ekonomia, prawo	364	81	189	94
Nauki biologiczne (biologia, nauka o środowisku)	43	9	26	8
Nauki fizyczne	48	10	17	21
Matematyka, statystyka	16	.	9	6
Informatyka	151	44	64	43
Zastosowania komputerów	9	.	.	.
Nauki ścisłe, matematyka i informatyka łącznie	21	.	9	12
Inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo	1612	127	760	725
Rolnictwo, weterynaria	256	28	119	109
Zdrowie, opieka społeczna	77	10	56	11
Usługi	342	40	149	152
Programy ogólne	353	68	140	145
Nieznane	8	-	5	.
Kobiety	3783	652	1686	1444
Kształcenie nauczycieli, pedagogika	421	101	201	119
Języki obce	64	16	38	10
Nauki humanistyczne, nauka o językach i sztuka	198	50	89	60
Zarządzanie i marketing	122	41	52	29
Nauki społeczne, ekonomia, prawo	856	141	429	286
Nauki biologiczne (biologia, nauka o środowisku)	75	19	33	22
Nauki fizyczne	73	14	37	22
Matematyka, statystyka	32	6	16	10
Informatyka	33	10	17	6
Zastosowania komputerów	.	-	-	.
Nauki ścisłe, matematyka i informatyka łącznie	18	.	9	7
Inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo	373	32	151	191
Rolnictwo, weterynaria	205	18	70	117
Zdrowie, opieka społeczna	374	47	223	104
Usługi	404	51	148	205
Programy ogólne	527	102	174	251
Nieznane	.	.	-	.

Tabl. 3. Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym oraz dziedziny ukończonego wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Z tego osoby uczestniczące:		
		w kształceniu formalnym	w kształceniu pozaformalnym i nie uczestniczące w kształceniu formalnym	w kształceniu nieformalnym i nie uczestniczące w kształceniu formalnym i w kształceniu pozaformalnym
MIASTO	5498	880	2600	2017
Kształcenie nauczycieli, pedagogika	385	91	180	113
Języki obce	69	19	38	12
Nauki humanistyczne, nauka o językach i sztuka	273	57	119	97
Zarządzanie i marketing	167	43	81	43
Nauki społeczne, ekonomia, prawo	1012	186	524	303
Nauki biologiczne (biologia, nauka o środowisku)	103	22	55	26
Nauki fizyczne	102	20	46	36
Matematyka, statystyka	38	5	19	13
Informatyka	157	45	73	39
Zastosowania komputerów	8	-	.	6
Nauki ścisłe, matematyka i informatyka łącznie	32	.	14	16
Inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo	1450	119	670	661
Rolnictwo, weterynaria	193	28	80	85
Zdrowie, opieka społeczna	375	45	238	91
Usługi	523	72	226	225
Programy ogólne	600	125	228	246
Nieznane	11	.	5	.
WIEŚ	1892	260	762	870
Kształcenie nauczycieli, pedagogika	128	28	61	39
Języki obce	8	.	.	.
Nauki humanistyczne, nauka o językach i sztuka	42	14	16	12
Zarządzanie i marketing	42	21	11	10
Nauki społeczne, ekonomia, prawo	207	36	94	77
Nauki biologiczne (biologia, nauka o środowisku)	15	6	5	.
Nauki fizyczne	18	.	8	6
Matematyka, statystyka	10	.	5	.
Informatyka	27	9	7	11
Zastosowania komputerów
Nauki ścisłe, matematyka i informatyka łącznie	7	.	.	.
Inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo	535	40	241	255
Rolnictwo, weterynaria	268	18	109	141
Zdrowie, opieka społeczna	76	12	40	24
Usługi	223	20	71	132
Programy ogólne	281	45	86	149
Nieznane	-	-	-	-

Tabl. 4. Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym oraz wieku, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Z tego osoby uczestniczące:		
		w kształceniu formalnym	w kształceniu pozaformalnym	w kształceniu nieformalnym
w tysiącach				
OGÓLEM	7390	1141	3829	5247
25-29	1552	559	821	993
30-34	1238	227	707	846
35-39	1019	152	594	704
40-44	939	113	510	656
45-49	997	59	529	714
50-54	846	26	399	651
55-59	564	5	218	470
60-64	235	-	51	215
Mężczyźni	3607	489	1850	2527
25-29	797	266	402	523
30-34	611	86	363	416
35-39	506	58	298	344
40-44	457	39	245	308
45-49	446	20	225	311
50-54	409	15	182	305
55-59	264	5	105	215
60-64	117	-	30	105
Kobiety	3783	652	1979	2720
25-29	755	293	419	469
30-34	627	142	343	429
35-39	514	93	296	359
40-44	481	74	265	348
45-49	551	39	304	403
50-54	437	11	217	346
55-59	300	-	113	254
60-64	118	-	22	110
MIASTO	5498	880	2979	3900
25-29	1141	427	627	735
30-34	958	185	579	646
35-39	730	108	455	511
40-44	649	88	358	455
45-49	716	47	401	509
50-54	672	22	334	505
55-59	453	.	181	377
60-64	178	-	44	162
WIEŚ	1892	260	850	1347
25-29	411	132	194	257
30-34	279	42	128	200
35-39	289	43	139	192
40-44	290	25	152	201
45-49	281	12	128	205
50-54	174	.	65	146
55-59	111	.	36	92
60-64	57	-	7	53

Tabl. 5. Osoby w wieku 25-64 lata według uczestnictwa w kształceniu formalnym, pozaformalnym i nieformalnym oraz poziomu ukończonego wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Z tego osoby uczestniczące:		
		w kształceniu formalnym	w kształceniu pozaformalnym	w kształceniu nieformalnym
		w tysiącach		
OGÓLEM	7390	1141	3829	5247
wyższe	2953	645	1857	2222
policealne	362	52	170	251
średnie zawodowe	1810	203	861	1241
średnie ogólnokształcące	577	150	253	401
zasadnicze zawodowe	1380	71	575	917
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	309	21	112	214
Mężczyźni	3607	489	1850	2527
wyższe	1288	258	764	997
policealne	89	17	39	55
średnie zawodowe	946	106	458	639
średnie ogólnokształcące	215	63	94	154
zasadnicze zawodowe	927	40	429	586
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	142	5	66	95
Kobiety	3783	652	1979	2720
wyższe	1665	387	1094	1224
policealne	273	35	131	196
średnie zawodowe	864	97	402	602
średnie ogólnokształcące	362	86	159	247
zasadnicze zawodowe	453	31	146	331
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	166	16	46	120
MIASTO	5498	880	2979	3900
wyższe	2485	523	1593	1869
policealne	290	41	141	197
średnie zawodowe	1312	148	640	886
średnie ogólnokształcące	452	112	207	316
zasadnicze zawodowe	806	43	335	527
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	152	13	63	105
WIEŚ	1892	260	850	1347
wyższe	467	122	264	353
policealne	72	10	29	54
średnie zawodowe	499	55	221	355
średnie ogólnokształcące	125	37	46	86
zasadnicze zawodowe	574	28	241	390
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	156	8	49	109

Tabl. 6. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie formalnym według liczby i rodzaju działań oraz dziedziny kontynuowanego kształcenia

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem		
	Razem	w tym liczba działań edukacyjnych w ciągu 12 miesięcy	
		1	2
w tysiącach			
OGÓŁEM	1141	1081	56
Działanie edukacyjne podjęte ze względu na pracę			
Kształcenie nauczycieli, pedagogika	104	96	7
Języki obce	18	18	.
Nauki humanistyczne, nauka o językach i sztuka	35	32	.
Zarządzanie i marketing	84	80	.
Nauki społeczne, ekonomia, prawo	165	155	10
Nauki biologiczne (biologia, nauka o środowisku)	17	17	.
Nauki fizyczne	8	8	.
Matematyka, statystyka	.	.	.
Informatyka	30	28	.
Zastosowania komputerów	.	.	.
Nauki ścisłe, matematyka i informatyka łącznie	8	8	.
Inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo	53	51	.
Rolnictwo, weterynaria	18	17	.
Zdrowie, opieka społeczna	56	53	.
Usługi	21	20	.
Programy ogólne	45	42	.
Nieznane	.	.	.
Działanie edukacyjne podjęte z powodów niezwiązanych z pracą			
Kształcenie nauczycieli, pedagogika	32	30	.
Języki obce	10	9	.
Nauki humanistyczne, nauka o językach i sztuka	56	54	.
Zarządzanie i marketing	48	44	.
Nauki społeczne, ekonomia, prawo	114	109	6
Nauki biologiczne (biologia, nauka o środowisku)	9	9	.
Nauki fizyczne	9	9	.
Matematyka, statystyka	.	.	.
Informatyka	31	29	.
Zastosowania komputerów	.	.	.
Nauki ścisłe, matematyka i informatyka łącznie	8	8	.
Inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo	47	43	.
Rolnictwo, weterynaria	14	14	.
Zdrowie, opieka społeczna	14	13	.
Usługi	20	20	.
Programy ogólne	49	48	.
Nieznane	.	.	.

Tabl. 7. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według liczby szkoleń, poziomu ukończonego wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem				W tym uczestniczące w edukacji szkolnej w ciągu ostatnich 12 miesięcy		
	razem	w tym według liczby szkoleń w ciągu 12 miesięcy			razem	w tym według liczby działań edukacyjnych w ciągu 12 miesięcy	
		1	2	3		1	2
w tysiącach							
OGÓLEM	3829	2505	863	461	466	434	30
wyższe	1857	1039	488	331	323	297	23
policealne	170	110	47	13	19	19	-
średnie zawodowe	861	622	167	72	58	57	.
średnie ogólnokształcące	253	167	63	22	46	40	5
zasadnicze zawodowe	575	473	82	20	18	18	-
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	112	94	16	.	.	.	-
Mężczyźni	1850	1274	394	182	174	162	9
wyższe	764	446	197	122	113	103	8
policealne	39	29	9	.	6	6	-
średnie zawodowe	458	336	91	32	27	27	-
średnie ogólnokształcące	94	64	22	8	16	15	.
zasadnicze zawodowe	429	345	65	18	9	9	-
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	66	54	11	.	.	.	-
Kobiety	1979	1231	469	278	292	272	21
wyższe	1094	593	291	210	210	194	15
policealne	131	81	39	11	12	12	-
średnie zawodowe	402	286	77	40	31	30	.
średnie ogólnokształcące	159	103	41	14	30	26	.
zasadnicze zawodowe	146	127	17	.	9	9	-
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	46	40	5	.	.	.	-
MIASTO	2979	1895	704	380	379	350	26
wyższe	1593	883	425	284	272	248	21
policealne	141	92	38	11	14	14	-
średnie zawodowe	640	458	130	51	43	42	.
średnie ogólnokształcące	207	131	57	19	39	35	.
zasadnicze zawodowe	335	278	44	12	9	9	-
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	63	53	9	.	.	.	-
WIEŚ	850	610	159	81	88	83	.
wyższe	264	155	62	47	51	49	.
policealne	29	18	9	.	.	.	-
średnie zawodowe	221	164	37	20	15	15	-
średnie ogólnokształcące	46	36	6	.	7	5	.
zasadnicze zawodowe	241	195	38	8	9	9	-
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	49	42	6	-	.	.	-

Tabl. 8. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według liczby szkoleń, przyczyn doksztalcania i statusu na rynku pracy

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem			
	Razem	w tym liczba szkoleń w ciągu 12 miesięcy		
		1	2	3
	w tysiącach			
OGÓŁEM	3829	2505	863	461
Działanie edukacyjne nr 1				
Rozwój kariery zawodowej	2452	1523	587	342
Zmniejszenie prawdopodobieństwa utraty pracy	203	140	47	16
Wzrost możliwości otrzymania pracy	234	172	50	12
Rozpoczęcie własnej działalności	42	31	6	5
Przymusowa sytuacja	171	137	25	9
Możliwość wykorzystania uzyskanych umiejętności w życiu codziennym	204	130	52	23
Pogłębienie własnych zainteresowań	202	132	42	28
Uzyskanie świadectwa	214	155	38	22
Poznanie nowych osób / dla przyjemności	14	10	.	.
Inne	93	76	13	.
Działanie edukacyjne nr 2				
Rozwój kariery zawodowej	843	-	538	305
Zmniejszenie prawdopodobieństwa utraty pracy	87	-	56	31
Wzrost możliwości otrzymania pracy	65	-	44	21
Rozpoczęcie własnej działalności	18	-	7	11
Przymusowa sytuacja	47	-	33	14
Możliwość wykorzystania uzyskanych umiejętności w życiu codziennym	78	-	57	21
Pogłębienie własnych zainteresowań	98	-	67	31
Uzyskanie świadectwa	66	-	44	22
Poznanie nowych osób / dla przyjemności	.	-	.	.
Inne	18	-	16	.
Działanie edukacyjne nr 3				
Rozwój kariery zawodowej	310	-	-	310
Zmniejszenie prawdopodobieństwa utraty pracy	18	-	-	18
Wzrost możliwości otrzymania pracy	18	-	-	18
Rozpoczęcie własnej działalności	7	-	-	7
Przymusowa sytuacja	10	-	-	10
Możliwość wykorzystania uzyskanych umiejętności w życiu codziennym	27	-	-	27
Pogłębienie własnych zainteresowań	31	-	-	31
Uzyskanie świadectwa	30	-	-	30
Poznanie nowych osób / dla przyjemności	.	-	-	.
Inne	6	-	-	6

Tabl. 9. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według liczby szkoleń oraz rodzaju instytucji prowadzących szkolenie

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem			
	Razem	w tym liczba szkoleń w ciągu 12 miesięcy		
		1	2	3
w tysiącach				
OGÓŁEM	3829	2505	863	461
Działanie edukacyjne nr 1				
Szkoła, uniwersytet, instytut naukowy	494	259	134	101
Ośrodek, firma szkoleniowa, centrum doskonalenia zawodowego	1934	1282	433	219
Instytucja komercyjna, dla której szkolenie nie jest główną działalnością	224	148	50	26
Pracodawca	785	542	169	74
Organizacje pracodawców	71	58	9	.
Związki zawodowe	6	.	.	.
Stowarzyszenia, towarzystwa kulturalne, partie polityczne	75	45	17	12
Osoba prywatna	175	124	38	13
Inne	65	43	12	9
Działanie edukacyjne nr 2				
Szkoła, uniwersytet, instytut naukowy	163	-	87	76
Ośrodek, firma szkoleniowa, centrum doskonalenia zawodowego	655	-	437	218
Instytucja komercyjna, dla której szkolenie nie jest główną działalnością	85	-	50	35
Pracodawca	288	-	202	86
Organizacje pracodawców	23	-	16	7
Związki zawodowe	.	-	.	.
Stowarzyszenia, towarzystwa kulturalne, partie polityczne	32	-	21	11
Osoba prywatna	30	-	19	11
Inne	43	-	29	14
Działanie edukacyjne nr 3				
Szkoła, uniwersytet, instytut naukowy	74	-	-	74
Ośrodek, firma szkoleniowa, centrum doskonalenia zawodowego	206	-	-	206
Instytucja komercyjna, dla której szkolenie nie jest główną działalnością	33	-	-	33
Pracodawca	104	-	-	104
Organizacje pracodawców	6	-	-	6
Związki zawodowe	.	-	-	.
Stowarzyszenia, towarzystwa kulturalne, partie polityczne	12	-	-	12
Osoba prywatna	11	-	-	11
Inne	13	-	-	13

Tabl. 10. Osoby w wieku 25-64 lata kształcące się w systemie pozaformalnym według liczby szkoleń, miejsca odbywania się szkolenia i oceny stopnia wykorzystania nabytych umiejętności

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem			
	Razem	w tym liczba szkoleń w ciągu 12 miesięcy		
		1	2	3
w tysiącach				
OGÓŁEM	3829	2505	863	461
Działanie edukacyjne nr 1				
Szkolenia odbywające się w Polsce	3673	2402	830	441
według stopnia wykorzystania umiejętności				
duży	1689	994	439	255
odpowiedni	1823	1296	360	166
bardzo mały	131	89	26	15
szkolenie nieprzydatne	30	22	.	.
Szkolenia odbywające się za granicą	73	47	14	13
według stopnia wykorzystania umiejętności				
duży	47	27	8	11
odpowiedni	26	19	5	.
bardzo mały	-	-	-	-
szkolenie nieprzydatne	-	-	-	-
Działanie edukacyjne nr 2				
Szkolenia odbywające się w Polsce	1261	-	817	444
według stopnia wykorzystania umiejętności				
duży	641	-	403	238
odpowiedni	568	-	381	187
bardzo mały	45	-	26	18
szkolenie nieprzydatne	7	-	7	-
Szkolenia odbywające się za granicą	37	-	27	10
według stopnia wykorzystania umiejętności				
duży	24	-	18	6
odpowiedni	10	-	7	.
bardzo mały	.	-	.	.
szkolenie nieprzydatne	-	-	-	-
Działanie edukacyjne nr 3				
Szkolenia odbywające się w Polsce	448	-	-	448
według stopnia wykorzystania umiejętności				
duży	231	-	-	231
odpowiedni	195	-	-	195
bardzo mały	20	-	-	20
szkolenie nieprzydatne	.	-	-	.
Szkolenia odbywające się za granicą	6	-	-	6
według stopnia wykorzystania umiejętności				
duży	.	-	-	.
odpowiedni	.	-	-	.
bardzo mały	-	-	-	-
szkolenie nieprzydatne	-	-	-	-

Tabl. 11. Osoby, w wieku 25-64 lata, które samokształciły się według wykorzystywanych metod, wieku, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które w celu samokształcenia korzystały z:					
		pomocy członków rodziny, przyjaciół, współpracowników	książek, profesjonalnych magazynów i innych materiałów drukowanych	programów komputerowych	programów emitowanych przez radio	zwiedzały muzea	odwiedzały ośrodki naukowe
		w tysiącach					
OGÓŁEM	5247	1849	4235	3533	2335	653	1313
25-29	993	404	793	820	425	107	310
30-34	846	290	695	653	297	90	209
35-39	704	260	576	511	282	91	187
40-44	656	244	529	450	309	100	168
45-49	714	241	580	422	329	80	149
50-54	651	192	520	364	328	69	118
55-59	470	150	382	240	244	76	116
60-64	215	69	160	73	120	41	56
Mężczyźni	2527	870	2011	1768	1079	247	506
25-29	523	209	401	438	208	36	137
30-34	416	141	326	339	137	37	90
35-39	344	133	285	257	130	36	72
40-44	308	112	245	212	137	40	52
45-49	311	107	248	180	150	27	46
50-54	305	80	243	167	156	27	38
55-59	215	60	183	128	105	28	43
60-64	105	28	79	47	56	16	28
Kobiety	2720	979	2225	1765	1256	406	806
25-29	469	194	392	382	217	70	172
30-34	429	149	369	314	160	52	119
35-39	359	127	291	254	152	55	115
40-44	348	131	285	238	172	60	116
45-49	403	133	332	242	179	53	103
50-54	346	112	277	197	172	43	80
55-59	254	90	199	112	139	47	74
60-64	110	41	81	26	64	25	28
MIASTO	3900	1312	3177	2858	1583	531	1056
25-29	735	286	589	643	301	84	236
30-34	646	207	534	536	201	79	179
35-39	511	187	421	403	182	79	152
40-44	455	161	369	348	187	79	128
45-49	509	157	422	340	208	60	119
50-54	505	141	412	313	235	55	94
55-59	377	123	309	209	184	63	100
60-64	162	50	121	66	84	32	47
WIEŚ	1347	537	1058	676	752	122	257
25-29	257	118	204	176	125	23	73
30-34	200	83	161	117	95	11	30
35-39	192	72	154	108	100	12	35
40-44	201	83	160	102	122	21	40
45-49	205	84	158	82	121	20	30
50-54	146	51	108	51	92	14	24
55-59	92	27	73	31	60	13	16
60-64	53	19	39	7	37	9	9

Tabl. 12. Osoby, w wieku 25-64 lata, które samokształciły się według wykorzystywanych metod, poziomu wykształcenia płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które w celu samokształcenia korzystały z:					
		pomocy członków rodziny, przyjaciół, współpracowników	książek, profesjonalnych magazynów i innych materiałów drukowanych	programów komputerowych	programów emitowanych przez radio	zwiedzały muzea	odwiedzały ośrodki naukowe
w tysiącach							
OGÓLEM	5247	1849	4235	3533	2335	653	1313
wyższe	2222	708	2008	1901	739	388	852
policealne	251	88	206	168	117	23	54
średnie zawodowe	1241	461	959	803	599	130	223
średnie ogólnokształcące	401	132	305	282	175	38	90
zasadnicze zawodowe	917	373	630	341	548	63	74
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	214	87	127	38	156	10	20
Mężczyźni	2527	870	2011	1768	1079	247	506
wyższe	997	286	895	893	304	132	325
policealne	55	22	40	41	28	.	8
średnie zawodowe	639	234	492	439	293	56	96
średnie ogólnokształcące	154	51	114	131	51	11	28
zasadnicze zawodowe	586	235	417	244	332	40	40
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	95	42	53	20	71	5	10
Kobiety	2720	979	2225	1765	1256	406	806
wyższe	1224	421	1114	1008	436	256	527
policealne	196	66	166	127	89	20	46
średnie zawodowe	602	227	468	364	306	74	127
średnie ogólnokształcące	247	81	190	151	124	27	62
zasadnicze zawodowe	331	138	213	97	216	23	34
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	120	45	74	18	86	.	10
MIASTO	3900	1312	3177	2858	1583	531	1056
wyższe	1869	589	1696	1608	598	333	704
policealne	197	67	164	139	84	13	42
średnie zawodowe	886	319	677	609	409	103	171
średnie ogólnokształcące	316	100	238	231	126	32	72
zasadnicze zawodowe	527	193	343	243	296	45	52
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	105	42	59	27	70	.	14
WIEŚ	1347	537	1058	676	752	122	257
wyższe	353	118	312	293	141	55	148
policealne	54	21	42	29	33	10	12
średnie zawodowe	355	142	283	194	191	27	51
średnie ogólnokształcące	86	31	66	50	49	6	17
zasadnicze zawodowe	390	180	287	98	252	19	22
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	109	45	67	12	86	5	6

Tabl. 13. Osoby, w wieku 25-64 lata, które samokształciły się według wykorzystywanych metod, statusu na rynku pracy, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które w celu samokształcenia korzystały z:					
		pomocy członków rodziny, przyjaciół, współpracowników	książek, profesjonalnych magazynów i innych materiałów drukowanych	programów komputerowych	programów emitowanych przez radio	zwiedzały muzea	odwiedzały ośrodki naukowe
w tysiącach							
OGÓŁEM	5247	1849	4235	3533	2335	653	1313
Pracujący	4143	1474	3411	2985	1697	513	1042
Pracujący na własny rachunek	828	311	692	479	374	87	113
Pracownik najemny	3226	1126	2652	2475	1258	421	915
Pomagający członek rodziny	89	37	67	32	64	5	15
Bezrobotni	314	106	243	195	164	31	86
Bierni zawodowo	790	269	581	353	474	109	185
Mężczyźni	2527	870	2011	1768	1079	247	506
Pracujący	2139	746	1723	1554	853	200	420
Pracujący na własny rachunek	551	198	462	331	248	52	63
Pracownik najemny	1562	537	1244	1212	585	146	351
Pomagający członek rodziny	25	12	17	12	20	.	6
Bezrobotni	130	47	99	83	70	12	32
Bierni zawodowo	259	77	189	131	156	35	54
Kobiety	2720	979	2225	1765	1256	406	806
Pracujący	2004	728	1688	1431	844	313	623
Pracujący na własny rachunek	276	113	230	147	126	35	49
Pracownik najemny	1664	589	1408	1263	673	274	564
Pomagający członek rodziny	64	26	50	20	44	.	9
Bezrobotni	185	58	144	112	93	18	53
Bierni zawodowo	531	192	392	223	319	75	130
MIASTO	3900	1312	3177	2858	1583	531	1056
Pracujący	3067	1045	2547	2403	1123	421	841
Pracujący na własny rachunek	515	178	439	372	170	70	86
Pracownik najemny	2524	856	2084	2010	938	348	747
Pomagający członek rodziny	29	10	25	20	15	.	8
Bezrobotni	232	70	186	160	112	23	65
Bierni zawodowo	601	198	444	295	348	87	150
WIEŚ	1347	537	1058	676	752	122	257
Pracujący	1076	430	864	582	574	92	201
Pracujący na własny rachunek	313	133	253	106	204	17	27
Pracownik najemny	703	270	568	464	321	73	168
Pomagający członek rodziny	60	27	42	11	49	.	6
Bezrobotni	82	36	57	35	52	8	21
Bierni zawodowo	189	71	137	59	126	22	35

Tabl. 14. Osoby, w wieku 25-64 lata, które samokształciły się według wykorzystywanych metod i sekcji PKD głównego miejsca pracy, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które w celu samokształcenia korzystały z:					
		pomocy członków rodziny, przyjaciół, współpracowników	książek, profesjonalnych magazynów i innych materiałów drukowanych	programów komputerowych	programów emitowanych przez radio	zwiezdziały muzea	odwiedzają ośrodki naukowe
w tysiącach							
OGÓLEM	4143	1474	3411	2985	1697	513	1042
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	336	147	259	81	248	17	33
Rybacktwo	.	-	-	.	-	-	-
Górnictwo	54	23	41	42	29	8	9
Przetwórstwo przemysłowe	621	215	461	430	252	66	95
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	70	31	53	55	29	6	15
Budownictwo	226	92	190	151	91	18	38
Handel i naprawy	528	171	412	379	224	55	72
Hotele i restauracje	56	21	43	35	26	8	12
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	220	83	172	161	93	27	36
Pośrednictwo finansowe	126	37	111	106	31	14	28
Obsługa nieruchomości i firm	368	119	315	314	108	34	75
Administracja publiczna i obrona narodowa	391	130	330	330	129	44	111
Edukacja	588	205	536	506	231	159	335
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	392	134	357	273	148	33	138
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	157	62	125	116	53	23	42
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	7	.	6	-	5	.	.
Organizacje i zespoły eksterytorialne	-	-	-	-	-	-	-
Nie ustalono rodzaju działalności	.	.	-	.	-	-	.

Tabl. 15. Osoby, w wieku 25-64 lata, które samokształciły się według wykorzystywanych metod, zawodu głównego miejsca pracy, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które w celu samokształcenia korzystały z:					
		pomocy członków rodziny, przyjaciół, współpracowników	książek, profesjonalnych magazynów i innych materiałów drukowanych	programów komputerowych	programów emitowanych przez radio	zwiedzały muzea	odwiedzały ośrodki naukowe
w tysiącach							
OGÓŁEM	4143	1474	3411	2985	1697	513	1042
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	432	121	378	364	136	64	94
Specjaliści	1429	488	1314	1222	446	236	601
Technicy i inny średni personel	619	207	508	509	212	76	127
Pracownicy biurowi	265	105	205	223	115	32	70
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	333	126	250	213	178	38	46
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	305	138	233	67	236	12	25
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	381	139	276	189	178	26	33
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	223	91	151	118	122	20	24
Pracownicy przy pracach prostych	118	48	65	50	67	8	16
Pracownicy Sił Zbrojnych	37	12	31	31	8	.	6
Nie ustalono zawodu	-	-	-	-	-	-	-

Tabl. 15. Osoby, w wieku 25-64 lata, które samokształciły się według wykorzystywanych metod, zawodu głównego miejsca pracy, płci i miejsca zamieszkania (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które w celu samokształcenia korzystały z:					
		pomocy członków rodziny, przyjaciół, współpracowników	książek, profesjonalnych magazynów i innych materiałów drukowanych	programów komputerowych	programów emitowanych przez radio	zwiedzały muzea	odwiedzały ośrodki naukowe
w tysiącach							
Mężczyźni	2139	746	1723	1554	853	200	420
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	278	75	245	238	82	34	51
Specjaliści	548	177	500	507	145	62	206
Technicy i inny średni personel	282	98	225	236	93	34	50
Pracownicy biurowi	87	35	59	75	41	.	17
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	146	50	109	111	66	19	20
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	180	77	139	45	136	7	15
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	337	126	249	178	153	22	28
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	192	79	135	107	103	14	19
Pracownicy przy pracach prostych	51	19	32	27	26	5	7
Pracownicy Sił Zbrojnych	37	12	31	31	8	.	6
Nie ustalono zawodu	-	-	-	-	-	-	-
Kobiety	2004	728	1688	1431	844	313	623
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	154	46	133	125	54	29	42
Specjaliści	881	311	815	716	300	175	395
Technicy i inny średni personel	336	109	283	273	118	42	77
Pracownicy biurowi	178	71	146	147	74	29	53
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	187	76	141	102	111	20	26
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	125	60	94	23	100	5	10
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	44	13	27	10	25	5	5
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	32	13	16	11	19	5	5
Pracownicy przy pracach prostych	68	29	33	23	41	.	9
Pracownicy Sił Zbrojnych	-	-	-	-	-	-	-
Nie ustalono zawodu	-	-	-	-	-	-	-

Tabl. 15. Osoby, w wieku 25-64 lata, które samokształciły się według wykorzystywanych metod, zawodu głównego miejsca pracy, płci i miejsca zamieszkania (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które w celu samokształcenia korzystały z:					
		pomocy członków rodziny, przyjaciół, współ-pracowników	książek, profesjonalnych magazynów i innych materiałów drukowanych	pro-gramów kompu-terowych	pro-gramów emito-wanych przez radio	zwiedzały muzea	odwie-dzały ośrodki naukowe
w tysiącach							
MIASTO	3067	1045	2547	2403	1123	421	841
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	346	93	302	293	111	54	75
Specjaliści	1198	404	1102	1037	356	202	497
Technicy i inny średni personel	507	169	414	425	163	60	104
Pracownicy biurowi	214	78	165	180	91	27	57
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	248	88	189	160	137	32	35
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	32	18	27	9	21	.	5
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	244	84	169	142	106	21	28
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	158	64	106	91	83	15	21
Pracownicy przy pracach prostych	86	36	42	38	47	6	14
Pracownicy Sił Zbrojnych	34	11	30	28	8	.	6
Nie ustalono zawodu	-	-	-	-	-	-	-
WIEŚ	1076	430	864	582	574	92	201
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	86	28	75	70	25	9	19
Specjaliści	231	83	212	185	90	34	105
Technicy i inny średni personel	112	38	94	84	49	16	23
Pracownicy biurowi	52	27	39	43	24	5	13
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	85	38	61	53	40	6	11
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	273	120	206	58	215	10	20
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	137	55	107	47	72	5	5
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	66	28	45	27	38	5	.
Pracownicy przy pracach prostych	32	12	22	11	20	.	.
Pracownicy Sił Zbrojnych	.	-	.	.	.	-	-
Nie ustalono zawodu	-	-	-	-	-	-	-

Tabl. 16. Osoby w wieku 25-64 lata według umiejętności korzystania z komputera, wieku, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które korzystają z komputera:				Osoby, które nie korzystają z komputera
		codziennie lub prawie codziennie	co najmniej raz w tygodniu	co najmniej raz w miesiącu	rzadziej niż raz w miesiącu	
w tysiącach						
OGÓLEM	20634	6945	2601	1045	769	9275
25-29	3084	1712	458	150	129	636
30-34	2787	1337	425	163	85	777
35-39	2386	961	410	144	105	766
40-44	2450	807	387	158	111	987
45-49	2938	845	379	159	126	1428
50-54	2988	709	281	149	101	1749
55-59	2534	451	182	83	77	1742
60-64	1466	123	80	39	35	1189
Mężczyźni	10176	3476	1274	500	373	4552
25-29	1562	891	228	81	61	301
30-34	1411	689	204	88	35	395
35-39	1206	515	197	55	51	387
40-44	1229	400	194	78	55	502
45-49	1451	365	181	81	69	755
50-54	1447	304	148	74	61	861
55-59	1198	232	82	30	27	826
60-64	674	81	41	14	14	524
Kobiety	10457	3469	1327	544	395	4722
25-29	1522	821	229	69	68	335
30-34	1376	648	221	75	50	382
35-39	1180	446	213	89	53	379
40-44	1221	406	193	80	56	485
45-49	1487	481	199	78	57	673
50-54	1541	405	133	75	40	888
55-59	1337	219	100	53	49	916
60-64	793	42	39	25	22	665
MIASTO	13158	5597	1727	649	479	4705
25-29	1971	1341	245	79	71	236
30-34	1757	1084	263	84	37	289
35-39	1438	753	246	84	52	303
40-44	1472	626	268	93	67	416
45-49	1860	672	270	104	83	731
50-54	1988	609	215	112	75	979
55-59	1705	404	150	60	63	1029
60-64	966	109	70	33	31	723
WIEŚ	7476	1348	874	395	290	4569
25-29	1113	371	213	71	58	401
30-34	1030	253	162	79	49	487
35-39	947	208	164	60	52	464
40-44	978	180	119	64	44	571
45-49	1078	173	109	55	43	698
50-54	1000	100	66	37	26	770
55-59	829	48	32	23	14	713
60-64	500	14	10	6	.	466

Tabl. 17. Osoby w wieku 25-64 lata według umiejętności korzystania z komputera, poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które korzystają z komputera:				Osoby, które nie korzystają z komputera
		codziennie lub prawie codziennie	co najmniej raz w tygodniu	co najmniej raz w miesiącu	rzadziej niż raz w miesiącu	
		w tysiącach				
OGÓŁEM	20634	6945	2601	1045	769	9275
wyższe	4006	3138	499	107	58	204
policealne	711	360	107	54	42	149
średnie zawodowe	4783	1873	835	303	251	1522
średnie ogólnokształcące	1527	643	240	105	74	465
zasadnicze zawodowe	6831	837	810	409	298	4477
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	2776	94	110	67	45	2459
Mężczyźni	10176	3476	1274	500	373	4552
wyższe	1764	1489	157	34	16	68
policealne	145	86	18	12	7	23
średnie zawodowe	2365	1014	446	131	116	658
średnie ogólnokształcące	456	255	66	30	15	90
zasadnicze zawodowe	4154	578	528	261	195	2591
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1291	54	58	32	24	1123
Kobiety	10457	3469	1327	544	395	4722
wyższe	2241	1649	342	73	42	135
policealne	565	275	89	42	35	126
średnie zawodowe	2418	859	389	171	135	864
średnie ogólnokształcące	1071	388	173	75	59	375
zasadnicze zawodowe	2677	258	282	148	103	1886
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1485	40	52	35	21	1336
MIASTO	13158	5597	1727	649	479	4705
wyższe	3330	2654	386	84	45	161
policealne	549	300	75	35	32	108
średnie zawodowe	3331	1456	570	188	158	959
średnie ogólnokształcące	1145	528	174	78	51	315
zasadnicze zawodowe	3679	598	465	228	169	2220
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1123	61	57	37	25	942
WIEŚ	7476	1348	874	395	290	4569
wyższe	676	483	113	23	14	42
policealne	161	60	32	19	10	41
średnie zawodowe	1452	417	265	114	94	562
średnie ogólnokształcące	383	116	65	28	24	150
zasadnicze zawodowe	3151	239	345	181	129	2257
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1653	33	53	30	20	1517

Tabl. 18. Osoby w wieku 25-64 lata według częstotliwości korzystania z Internetu, wieku, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które korzystają z internetu:				Osoby, które nie korzystają z Internetu
		codziennie lub prawie codziennie	co najmniej raz w tygodniu	co najmniej raz w miesiącu	rzadziej niż raz w miesiącu	
w tysiącach						
OGÓŁEM	20634	5594	2408	906	623	11103
25-29	3084	1453	426	158	113	934
30-34	2787	1100	358	133	85	1111
35-39	2386	782	343	106	70	1084
40-44	2450	646	360	143	87	1214
45-49	2938	647	382	134	103	1673
50-54	2988	538	274	128	83	1966
55-59	2534	344	188	77	58	1867
60-64	1466	85	77	28	24	1253
Mężczyźni	10176	2902	1135	425	287	5428
25-29	1562	762	214	83	54	450
30-34	1411	576	168	76	38	552
35-39	1206	434	155	44	32	542
40-44	1229	325	175	65	42	623
45-49	1451	302	167	64	46	872
50-54	1447	255	132	50	49	960
55-59	1198	189	85	32	15	877
60-64	674	59	40	11	12	551
Kobiety	10457	2692	1273	481	336	5675
25-29	1522	691	213	75	59	484
30-34	1376	524	190	57	47	559
35-39	1180	348	189	62	39	542
40-44	1221	321	185	78	45	591
45-49	1487	345	215	70	57	801
50-54	1541	282	142	77	35	1005
55-59	1337	155	103	45	43	990
60-64	793	25	37	16	12	702
MIASTO	13158	4668	1770	633	404	5683
25-29	1971	1171	270	98	57	375
30-34	1757	936	254	81	45	441
35-39	1438	632	245	69	42	450
40-44	1472	525	269	96	52	530
45-49	1860	539	284	100	74	863
50-54	1988	472	225	100	66	1126
55-59	1705	317	152	65	46	1125
60-64	966	76	70	24	22	773
WIEŚ	7476	926	639	273	219	5419
25-29	1113	282	156	60	56	559
30-34	1030	164	104	52	40	671
35-39	947	149	98	37	29	634
40-44	978	121	91	47	35	684
45-49	1078	108	98	34	29	810
50-54	1000	66	48	28	17	840
55-59	829	27	36	12	12	742
60-64	500	9	7	.	.	480

Tabl. 19. Osoby w wieku 25-64 lata według częstotliwości korzystania z Internetu, poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które korzystają z internetu:				Osoby, które nie korzystają z Internetu
		codziennie lub prawie codziennie	co najmniej raz w tygodniu	co najmniej raz w miesiącu	rzadziej niż raz w miesiącu	
		w tysiącach				
OGÓŁEM	20634	5594	2408	906	623	11103
wyższe	4006	2816	626	153	79	332
policealne	711	272	133	52	37	218
średnie zawodowe	4783	1434	788	287	200	2074
średnie ogólnokształcące	1527	498	242	97	67	623
zasadnicze zawodowe	6831	520	554	287	210	5260
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	2776	55	65	30	29	2596
Mężczyźni	10176	2902	1135	425	287	5428
wyższe	1764	1386	198	43	19	118
policealne	145	72	23	14	4	32
średnie zawodowe	2365	831	421	135	83	895
średnie ogólnokształcące	456	211	75	26	19	127
zasadnicze zawodowe	4154	368	380	190	147	3068
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1291	33	38	17	14	1188
Kobiety	10457	2692	1273	481	336	5675
wyższe	2241	1429	428	110	60	214
policealne	565	200	109	38	33	185
średnie zawodowe	2418	602	367	152	117	1179
średnie ogólnokształcące	1071	287	167	71	49	497
zasadnicze zawodowe	2677	152	174	97	63	2191
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1485	22	27	13	15	1408
MIASTO	13158	4668	1770	633	404	5683
wyższe	3330	2420	479	117	59	255
policealne	549	227	101	40	29	152
średnie zawodowe	3331	1164	566	193	129	1280
średnie ogólnokształcące	1145	412	199	74	51	409
zasadnicze zawodowe	3679	404	383	190	116	2587
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1123	41	42	19	19	1001
WIEŚ	7476	926	639	273	219	5419
wyższe	676	396	147	36	20	77
policealne	161	44	32	12	8	66
średnie zawodowe	1452	270	222	95	71	794
średnie ogólnokształcące	383	86	43	23	16	214
zasadnicze zawodowe	3151	115	171	97	94	2673
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1653	14	23	11	10	1595

Tabl. 20. Osoby w wieku 25-64 lata według znajomości języków obcych, wieku, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które znają:		Osoby, które nie znają żadnego języka obcego
		jeden język obcy	więcej niż jeden język obcy	
w tysiącach				
OGÓŁEM	20634	8082	4826	7725
25-29	3084	1300	1088	696
30-34	2787	1171	790	826
35-39	2386	933	602	850
40-44	2450	1016	526	908
45-49	2938	1188	580	1170
50-54	2988	1126	579	1283
55-59	2534	879	450	1206
60-64	1466	470	211	786
Mężczyźni	10176	3998	2113	4065
25-29	1562	689	472	401
30-34	1411	616	349	446
35-39	1206	465	271	470
40-44	1229	492	237	499
45-49	1451	584	240	627
50-54	1447	531	249	667
55-59	1198	404	198	596
60-64	674	218	97	359
Kobiety	10457	4084	2713	3661
25-29	1522	611	616	295
30-34	1376	555	440	380
35-39	1180	468	332	381
40-44	1221	523	289	409
45-49	1487	604	340	543
50-54	1541	595	330	616
55-59	1337	475	252	610
60-64	793	252	114	427
MIASTO	13158	5250	3766	4143
25-29	1971	817	790	364
30-34	1757	761	633	362
35-39	1438	572	458	408
40-44	1472	604	389	479
45-49	1860	786	452	622
50-54	1988	778	477	734
55-59	1705	595	384	726
60-64	966	336	182	447
WIEŚ	7476	2833	1061	3583
25-29	1113	483	298	332
30-34	1030	410	156	464
35-39	947	361	144	442
40-44	978	411	137	430
45-49	1078	402	128	548
50-54	1000	349	102	549
55-59	829	284	65	480
60-64	500	134	28	339

Tabl. 21. Osoby w wieku 25-64 lata według znajomości języków obcych, poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które znają:		Osoby, które nie znają żadnego języka obcego
		jeden język obcy	więcej niż jeden język obcy	
w tysiącach				
OGÓŁEM	20634	8082	4826	7725
wyższe	4006	1438	2338	229
policealne	711	262	327	122
średnie zawodowe	4783	2282	1150	1351
średnie ogólnokształcące	1527	665	474	389
zasadnicze zawodowe	6831	2781	465	3585
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	2776	654	73	2050
Mężczyźni	10176	3998	2113	4065
wyższe	1764	652	1018	94
policealne	145	54	72	20
średnie zawodowe	2365	1141	549	676
średnie ogólnokształcące	456	198	150	109
zasadnicze zawodowe	4154	1643	293	2218
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1291	312	32	947
Kobiety	10457	4084	2713	3661
wyższe	2241	786	1320	135
policealne	565	209	255	101
średnie zawodowe	2418	1142	601	675
średnie ogólnokształcące	1071	467	324	280
zasadnicze zawodowe	2677	1138	172	1367
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1485	342	40	1102
MIASTO	13158	5250	3766	4143
wyższe	3330	1173	1975	182
policealne	549	203	256	91
średnie zawodowe	3331	1588	824	919
średnie ogólnokształcące	1145	504	366	275
zasadnicze zawodowe	3679	1492	305	1882
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1123	290	40	793
WIEŚ	7476	2833	1061	3583
wyższe	676	265	364	47
policealne	161	60	71	31
średnie zawodowe	1452	695	326	432
średnie ogólnokształcące	383	161	107	114
zasadnicze zawodowe	3151	1288	160	1703
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1653	364	32	1257

Tabl. 22. Osoby w wieku 25-64 lata według znajomości języków obcych, statusu na rynku pracy, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które znają:		Osoby, które nie znają żadnego języka obcego
		jeden język obcy	więcej niż jeden język obcy	
w tysiącach				
OGÓŁEM	20634	8082	4826	7725
Pracujący	13360	5471	3671	4218
Pracujący na własny rachunek	2602	1023	608	972
Pracownik najemny	10313	4275	2997	3041
Pomagający członek rodziny	445	174	66	206
Bezrobotni	1614	618	322	674
Bierni zawodowo	5659	1993	833	2833
Mężczyźni	10176	3998	2113	4065
Pracujący	7456	3072	1761	2623
Pracujący na własny rachunek	1733	681	381	671
Pracownik najemny	5598	2348	1363	1887
Pomagający członek rodziny	125	43	17	65
Bezrobotni	729	268	124	337
Bierni zawodowo	1992	659	228	1105
Kobiety	10457	4084	2713	3661
Pracujący	5905	2400	1910	1596
Pracujący na własny rachunek	870	342	227	301
Pracownik najemny	4715	1928	1634	1154
Pomagający członek rodziny	320	130	49	141
Bezrobotni	885	350	198	337
Bierni zawodowo	3667	1334	606	1728
MIASTO	13158	5250	3766	4143
Pracujący	8571	3562	2845	2164
Pracujący na własny rachunek	1226	502	443	280
Pracownik najemny	7266	3026	2375	1865
Pomagający członek rodziny	79	34	26	19
Bezrobotni	1001	390	253	357
Bierni zawodowo	3587	1298	668	1622
WIEŚ	7476	2833	1061	3583
Pracujący	4790	1910	826	2054
Pracujący na własny rachunek	1377	520	165	692
Pracownik najemny	3047	1249	622	1176
Pomagający członek rodziny	366	140	39	187
Bezrobotni	614	228	69	317
Bierni zawodowo	2072	695	166	1211

Tabl. 23. Osoby w wieku 25-64 lata według częstotliwości czytania prasy, wieku, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które czytają gazety:				Osoby, które w ogóle nie czytają gazet
		codziennie lub prawie codziennie	przynajmniej raz w tygodniu ale nie codziennie	przynajmniej raz w miesiącu ale nie w każdym tygodniu	rzadziej niż raz w miesiącu	
w tysiącach						
OGÓŁEM	20634	9624	8696	1310	580	424
25-29	3084	1274	1418	249	77	66
30-34	2787	1206	1230	216	91	44
35-39	2386	1063	1069	139	69	46
40-44	2450	1159	1058	126	66	40
45-49	2938	1441	1192	170	71	64
50-54	2988	1480	1174	177	97	61
55-59	2534	1276	981	156	64	58
60-64	1466	726	574	77	45	45
Mężczyźni	10176	4815	4042	708	340	272
25-29	1562	643	697	125	54	44
30-34	1411	631	588	116	50	25
35-39	1206	556	490	83	48	29
40-44	1229	587	504	72	36	31
45-49	1451	709	564	94	40	43
50-54	1447	715	547	92	56	37
55-59	1198	618	419	90	34	35
60-64	674	355	232	36	23	27
Kobiety	10457	4809	4654	603	240	152
25-29	1522	631	721	125	23	23
30-34	1376	575	642	100	41	19
35-39	1180	507	579	57	22	16
40-44	1221	572	554	55	30	10
45-49	1487	732	628	76	30	21
50-54	1541	765	626	85	42	24
55-59	1337	657	562	65	30	22
60-64	793	371	342	40	22	18
MIASTO	13158	6744	5094	733	325	262
25-29	1971	861	848	170	45	47
30-34	1757	845	708	127	49	28
35-39	1438	685	618	70	36	30
40-44	1472	749	594	64	38	26
45-49	1860	1006	671	97	46	40
50-54	1988	1098	721	78	53	37
55-59	1705	963	587	92	31	33
60-64	966	537	346	36	26	21
WIEŚ	7476	2880	3602	577	255	162
25-29	1113	413	570	79	32	19
30-34	1030	361	522	89	42	16
35-39	947	378	451	70	33	15
40-44	978	410	464	63	27	14
45-49	1078	434	521	73	25	25
50-54	1000	381	452	98	44	24
55-59	829	313	394	64	33	25
60-64	500	189	228	41	19	24

Tabl. 24. Osoby w wieku 25-64 lata według częstotliwości czytania prasy, poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które czytają gazety:				Osoby, które w ogóle nie czytają gazet
		codziennie lub prawie codziennie	przynajmniej raz w tygodniu ale nie codziennie	przynajmniej raz w miesiącu ale nie w każdym tygodniu	rzadziej niż raz w miesiącu	
w tysiącach						
OGÓŁEM	20634	9624	8696	1310	580	424
wyższe	4006	2336	1350	203	60	56
policealne	711	395	276	23	11	6
średnie zawodowe	4783	2602	1838	214	77	54
średnie ogólnokształcące	1527	732	649	87	35	25
zasadnicze zawodowe	6831	2770	3236	467	214	143
gimnazjalne, podstawowe						
i niepełne podstawowe	2776	789	1347	317	183	141
Mężczyźni	10176	4815	4042	708	340	272
wyższe	1764	1121	508	81	26	28
policealne	145	89	41	9	.	.
średnie zawodowe	2365	1325	848	111	44	37
średnie ogólnokształcące	456	232	167	38	10	10
zasadnicze zawodowe	4154	1707	1896	300	146	106
gimnazjalne, podstawowe						
i niepełne podstawowe	1291	341	582	168	110	89
Kobiety	10457	4809	4654	603	240	152
wyższe	2241	1215	842	122	34	28
policealne	565	307	234	14	7	4
średnie zawodowe	2418	1277	989	102	32	17
średnie ogólnokształcące	1071	500	482	49	25	14
zasadnicze zawodowe	2677	1063	1341	168	68	37
gimnazjalne, podstawowe						
i niepełne podstawowe	1485	448	765	148	73	51
MIASTO	13158	6744	5094	733	325	262
wyższe	3330	1928	1126	170	54	52
policealne	549	311	212	14	9	.
średnie zawodowe	3331	1896	1192	146	55	42
średnie ogólnokształcące	1145	569	456	70	31	19
zasadnicze zawodowe	3679	1638	1615	218	117	92
gimnazjalne, podstawowe						
i niepełne podstawowe	1123	402	493	116	60	52
WIEŚ	7476	2880	3602	577	255	162
wyższe	676	408	225	33	7	.
policealne	161	84	64	9	.	.
średnie zawodowe	1452	706	645	68	22	11
średnie ogólnokształcące	383	163	193	17	4	5
zasadnicze zawodowe	3151	1132	1622	249	97	51
gimnazjalne, podstawowe						
i niepełne podstawowe	1653	387	854	201	122	89

Tabl. 25. Osoby w wieku 25-64 lata według liczby przeczytanych książek, wieku, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które w ciągu ostatnich 12 miesięcy przeczytały:				Osoby, które w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie przeczytały żadnej książki dla przyjemności
		1 - 3 książki	4 - 7 książek	8 - 12 książek	więcej niż 12 książek	
w tysiącach						
OGÓŁEM	20634	4652	3066	1814	3038	8064
25-29	3084	764	535	308	454	1023
30-34	2787	654	423	261	387	1062
35-39	2386	534	384	213	342	912
40-44	2450	545	339	234	356	976
45-49	2938	624	423	223	458	1210
50-54	2988	692	398	226	436	1236
55-59	2534	537	365	224	377	1032
60-64	1466	303	199	125	227	612
Mężczyźni	10176	2220	1190	623	1001	5142
25-29	1562	378	237	108	157	681
30-34	1411	284	177	90	145	716
35-39	1206	262	145	70	109	619
40-44	1229	275	125	88	100	640
45-49	1451	296	156	72	140	787
50-54	1447	339	147	81	148	732
55-59	1198	257	128	73	117	623
60-64	674	129	76	42	83	343
Kobiety	10457	2432	1876	1190	2037	2922
25-29	1522	385	298	201	297	341
30-34	1376	370	246	171	243	346
35-39	1180	272	239	143	233	293
40-44	1221	269	214	146	256	336
45-49	1487	328	267	151	318	422
50-54	1541	354	251	145	288	504
55-59	1337	279	238	151	260	409
60-64	793	174	123	83	143	269
MIASTO	13158	3166	2189	1341	2346	4116
25-29	1971	498	379	220	336	538
30-34	1757	446	298	190	309	514
35-39	1438	360	270	145	254	410
40-44	1472	338	226	162	268	478
45-49	1860	425	291	169	347	628
50-54	1988	496	302	175	352	663
55-59	1705	388	275	183	302	558
60-64	966	217	149	97	178	326
WIEŚ	7476	1486	877	473	692	3948
25-29	1113	266	156	88	119	485
30-34	1030	208	124	71	78	548
35-39	947	174	115	68	88	502
40-44	978	207	114	72	88	498
45-49	1078	199	132	54	111	582
50-54	1000	197	96	51	83	573
55-59	829	149	91	41	75	474
60-64	500	86	50	29	49	287

Tabl. 26. Osoby w wieku 25-64 lata według liczby przeczytanych książek, poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby, które w ciągu ostatnich 12 miesięcy przeczytały:				Osoby, które w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie przeczytały żadnej książki dla przyjemności
		1 - 3 książki	4 - 7 książek	8 - 12 książek	więcej niż 12 książek	
w tysiącach						
OGÓLEM	20634	4652	3066	1814	3038	8064
wyższe	4006	774	953	617	1163	499
policealne	711	183	141	106	170	112
średnie zawodowe	4783	1320	802	459	742	1460
średnie ogólnokształcące	1527	378	263	182	336	368
zasadnicze zawodowe	6831	1516	698	350	470	3796
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	2776	481	209	100	158	1829
Meżczyźni	10176	2220	1190	623	1001	5142
wyższe	1764	427	402	221	404	310
policealne	145	42	28	14	18	43
średnie zawodowe	2365	644	328	156	260	978
średnie ogólnokształcące	456	110	63	53	79	152
zasadnicze zawodowe	4154	837	314	145	199	2660
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1291	160	55	34	42	999
Kobiety	10457	2432	1876	1190	2037	2922
wyższe	2241	347	551	395	759	189
policealne	565	141	113	91	152	69
średnie zawodowe	2418	676	475	303	482	482
średnie ogólnokształcące	1071	268	200	130	257	216
zasadnicze zawodowe	2677	680	384	206	271	1137
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1485	321	153	66	116	830
MIASTO	13158	3166	2189	1341	2346	4116
wyższe	3330	658	791	516	965	399
policealne	549	139	114	90	131	76
średnie zawodowe	3331	948	555	325	577	926
średnie ogólnokształcące	1145	287	205	142	261	251
zasadnicze zawodowe	3679	907	423	217	316	1816
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1123	227	102	51	96	647
WIEŚ	7476	1486	877	473	692	3948
wyższe	676	116	163	100	197	99
policealne	161	44	27	16	39	35
średnie zawodowe	1452	372	247	134	165	534
średnie ogólnokształcące	383	91	58	40	75	117
zasadnicze zawodowe	3151	609	275	133	154	1980
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1653	254	107	49	61	1182

Tabl. 27. Osoby w wieku 25-64 lata, które w okresie ostatnich 12 miesięcy uczestniczyły w działalności społecznej według wieku, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Z tego osoby, które w okresie ostatnich 12 miesięcy uczestniczyły:					
		w działal- ności partii politycznej lub związku zawodo- wego	w działal- nościach grup lub stowa- rzyszeń zawodowych	w działal- ności Kościoła, grup lub stowarzyszeń religijnych	w działal- ności grup lub organizacji rekre- acyjnych	w działal- ności organizacji charyta- tywnych	w działal- ności innych organizacji społe- cznych
w tysiącach							
OGÓŁEM	20634	1004	1089	9881	2299	1330	700
25-29	3084	74	90	1332	422	170	84
30-34	2787	106	132	1306	341	173	101
35-39	2386	132	143	1156	309	170	96
40-44	2450	168	160	1241	337	193	84
45-49	2938	195	202	1421	296	198	114
50-54	2988	172	160	1415	266	179	87
55-59	2534	106	141	1230	210	156	78
60-64	1466	52	59	781	120	92	55
Mężczyźni	10176	567	601	4583	1251	550	376
25-29	1562	37	58	641	237	70	50
30-34	1411	51	77	620	201	68	49
35-39	1206	76	68	572	162	63	57
40-44	1229	91	88	589	187	74	43
45-49	1451	111	105	667	162	96	61
50-54	1447	101	94	641	147	78	50
55-59	1198	70	76	528	102	66	45
60-64	674	30	37	326	52	35	21
Kobiety	10457	437	488	5299	1048	780	324
25-29	1522	37	33	691	185	100	34
30-34	1376	54	55	686	139	104	52
35-39	1180	56	75	585	146	107	39
40-44	1221	77	73	653	150	118	41
45-49	1487	84	98	754	133	102	53
50-54	1541	71	67	774	119	101	37
55-59	1337	36	65	702	108	91	34
60-64	793	22	22	456	68	58	34
MIASTO	13158	695	794	5455	1675	958	461
25-29	1971	47	65	714	309	128	62
30-34	1757	83	100	699	252	124	70
35-39	1438	79	100	600	220	117	52
40-44	1472	117	105	651	235	130	53
45-49	1860	122	152	794	207	138	80
50-54	1988	127	119	830	203	135	55
55-59	1705	76	103	712	158	115	52
60-64	966	44	50	455	91	72	38
WIEŚ	7476	309	295	4427	624	372	239
25-29	1113	27	25	618	113	42	22
30-34	1030	22	32	607	89	48	31
35-39	947	53	43	557	88	54	45
40-44	978	51	56	590	102	63	31
45-49	1078	72	51	627	89	60	34
50-54	1000	45	41	585	63	44	32
55-59	829	30	38	517	52	42	27
60-64	500	8	10	326	28	20	17

Tabl. 28. Osoby w wieku 25-64 lata, które w okresie ostatnich 12 miesięcy uczestniczyły w działalności społecznej według poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Z tego osoby, które w okresie ostatnich 12 miesięcy uczestniczyły:					
		w działalno- ści partii politycznej lub związku zawo- dowego	w działal- nościach grup lub stowa- rzyszeń zawo- dowych	w działal- ności Kościoła, grup lub stowa- rzyszeń religijnych	w działal- ności grup lub ogra- nizacji rekre- acyjnych	w działal- ności ograniczonej charyta- tywnych	w działalności innych organizacji społecznych
w tysiącach							
OGÓŁEM	20634	1004	1089	9881	2299	1330	700
wyższe	4006	368	568	1668	982	588	283
policealne	711	43	43	344	106	72	30
średnie zawodowe	4783	259	249	2252	543	290	156
średnie ogólnokształcące	1527	62	41	680	175	110	60
zasadnicze zawodowe	6831	225	157	3436	413	227	126
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	2776	46	31	1501	80	45	45
Mężczyźni	10176	567	601	4583	1251	550	376
wyższe	1764	163	277	675	473	218	139
policealne	145	11	9	62	26	10	5
średnie zawodowe	2365	154	153	1041	350	147	94
średnie ogólnokształcące	456	27	18	177	76	33	23
zasadnicze zawodowe	4154	186	126	1969	286	126	90
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1291	25	19	659	40	16	25
Kobiety	10457	437	488	5299	1048	780	324
wyższe	2241	205	291	992	509	370	144
policealne	565	31	35	282	80	61	25
średnie zawodowe	2418	105	96	1211	193	142	62
średnie ogólnokształcące	1071	36	23	503	99	77	37
zasadnicze zawodowe	2677	39	31	1468	127	101	36
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1485	20	12	842	40	28	20
MIASTO	13158	695	794	5455	1675	958	461
wyższe	3330	294	474	1308	823	480	236
policealne	549	30	30	249	74	52	19
średnie zawodowe	3331	186	177	1392	387	203	103
średnie ogólnokształcące	1145	48	29	458	143	84	40
zasadnicze zawodowe	3679	116	75	1560	213	121	52
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1123	22	9	488	35	16	11
WIEŚ	7476	309	295	4427	624	372	239
wyższe	676	75	94	359	159	108	47
policealne	161	13	13	95	31	19	11
średnie zawodowe	1452	73	72	861	156	86	54
średnie ogólnokształcące	383	14	12	222	32	26	19
zasadnicze zawodowe	3151	110	82	1876	200	105	74
gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	1653	24	22	1013	45	28	34

Słownik do części tabelarycznej:
List of Tables Dictionary:

Tables: 1, 2, 3

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Z tego osoby uczestniczące: In which persons participating		
		w kształceniu formalnym in formal education system	w kształceniu pozaformalnym i nie uczestniczące w kształceniu formalnym In non-formal education and not participating in formal education system	w kształceniu nieformalnym i nie uczestniczące w kształceniu formalnym i w kształceniu pozaformalnym in informal education and not participating in formal education system, and non-formal education
	w tysiącach in thousands			

Tables: 4, 5

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Z tego osoby uczestniczące: In which persons participating in:		
		w kształceniu formalnym formal education system	w kształceniu pozaformalnym non-formal education	w kształceniu nieformalnym informal education
	w tysiącach in thousands			

Table: 6, 8, 9, 10

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total			
	Razem Total	w tym liczba działań edukacyjnych w ciągu 12 miesięcy in which: the number of educational activities during last 12 months		
		1	2	3
	w tysiącach in thousands			

Table: 7

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total			W tym uczestniczące w edukacji szkolnej w ciągu ostatnich 12 miesięcy of which persons participating in school education during the last 12 months				
	Razem Total	w tym według liczby szkoleń w ciągu 12 miesięcy in which by the number of trainings during the last 12 months			Razem Total	w tym według liczby działań edukacyjnych w ciągu 12 miesięcy In which by the number of educational activities during the last 12 months		
		1	2	3		1	2	3
	w tysiącach in thousands							

Tables: 11, 12, 13, 14, 15

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Osoby, które w celu samokształcenia korzystały z: Persons who in the course of self-learning used:					
		pomocy członków rodziny, przyjaciół, współpracowników aid of family members, friends, colleagues	książek, profesjonalnych magazynów i innych materiałów drukowanych books, professional magazines, and other printed materials	programów komputerowych computer programs	programów emitowanych przez radio programmes broadcast by radio	zwiedzały muzea visiting museums	odwie-dzały ośrodki naukowe visiting learning centres
w tysiącach in thousands							

Tables: 16, 17

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Osoby, które korzystają z komputera: Persons who made the use of a computer:				Osoby, które nie korzystają z komputera Persons who do not use a computer
		codziennie lub prawie codziennie everyday or almost everyday	co najmniej raz w tygodniu at least once a week, but not every day	co najmniej raz w miesiącu at least once a month , but not every week	rzadziej niż raz w miesiącu less than once a month	
w tysiącach in thousands						

Tables: 18, 19

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Osoby, które korzystają z internetu: Persons who made the use of the Internet:				Osoby, które nie korzystają z internetu Persons who do not use the Internet
		codziennie lub prawie codziennie everyday or almost everyday	co najmniej raz w tygodniu at least once a week, but not every day	co najmniej raz w miesiącu at least once a month , but not every week	rzadziej niż raz w miesiącu less than once a month	
w tysiącach in thousands						

Tables: 20, 21, 22

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Osoby, które znają: Persons who know:		Osoby, które nie znają żadnego języka obcego Persons who do not know any foreign language
		jeden język obcy one foreign language	więcej niż jeden język obcy more than one foreign language	
w tysiącach in thousands				

Tables: 23, 24

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Osoby, które czytają gazety: Persons who read newspapers:				Osoby, które w ogóle nie czytają gazet Persons who do not read any newspapers
		codziennie lub prawie codziennie everyday or almost everyday	przynajmniej raz w tygodniu ale nie codziennie at least once a week, but not every day	przynajmniej raz w miesiącu ale nie w każdym tygodniu at least once a month, but not every week	rzadziej niż raz w miesiącu less than once a month	
w tysiącach in thousands						

Tables: 25, 26

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Osoby, które w ciągu ostatnich 12 miesięcy przeczytały: Persons who during the last 12 months read:				Osoby, które w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie przeczytały żadnej książki dla przyjemności Persons who during the last 12 months did not read any books for pleasure
		1 - 3 książki books	4 - 7 książek books	8 - 12 książek books	więcej niż 12 książek more than 12 books	
w tysiącach in thousands						

Tables: 27, 28

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Z tego osoby, które w okresie ostatnich 12 miesięcy uczestniczyły: Of which persons who during the last 12 months participated in the activities of:					
		w działalności partii politycznej lub związku zawodowego political parties or trade unions	w działalności grup lub stowarzyszeń zawodowych professional groups or associations	w działalności Kościoła, grup lub stowarzyszeń religijnych churches or other religious organizations	w działalności grup lub organizacji rekreacyjnych groups or organisations of recreational character	w działalności organizacji charytatywnych charitable organizations	w działalności innych organizacji społecznych other social organizations
w tysiącach in thousands							

Glossary

Polish term

English translation

W tysiącach

In thousands

Według statusu na rynku pracy

By labour status

Ogółem

Total

Pracujący

Employed

Niepracujący

Non employed

Bezrobotni

Unemployed

Bierni

Economically inactive

Według płci

By sex

Mężczyźni

Men

Kobiety

Women

Według wieku

-lat; -lata

By age

years

Według miejsca zamieszkania

miasta

wieś

By place of residence

Urban areas

Rural areas

Według statusu zatrudnienia na rynku pracy

Pracownicy najemni

Pracodawcy i pracujący na własny rachunek

z tego pracodawcy

pozostali pracujący na własny rachunek

Pomagający członkowie rodzin

Z ogółem pracujący w indywidualnych gospodarstwach rol.
*Of total working on the private agricultural farms***By status in employment on the labour market***Paid employees**Employers and self-employed persons**of which employers**Other self-employed persons**Unpaid family workers***Wykształcenie**

Wyższe

Policealne

Średnie zawodowe

Średnie ogólnokształcące

Zasadnicze zawodowe

Podstawowe i niższe

Level of education*Tertiary**Post-secondary**Vocational secondary**General secondary**Basic vocational**Primary and lower***Według grup zawodowych**

Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy

Specjaliści

Technicy i inny średni person.

Pracownicy biurowi

Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy

Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy

Robotnicy przemysł. i rzemieśln.

Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń

Pracownicy przy pracach prostych

By occupational groups*Legislators, senior officials and managers**Professionals**Technicians and associate professionals**Clerks**Service workers and shop and market sales workers**Skilled agricultural and fishery workers**Craft and related trades workers**Plant and machine operators and assemblers**Elementary occupations***Wybrane sekcje PKD**

Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo

Górnictwo

Przetwórstwo przemysłowe

Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elekt., gaz i wodę

Budownictwo

Handel i naprawy

Transport, gospodarka magazynowa i łączność

Pośrednictwo finansowe

Obsługa nieruchomości i firm

Administracja publiczna i obrona narodowa

Edukacja

Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała

*selected NACE sections**Agriculture, forestry, hunting**Mining and quarrying**Manufacturing**Electricity, water and gas supply**Construction**Trade and repair**Transport, storage and communication**Financial intermediation**Real estate, renting and business activities firm**Public administration and national defence**Education**Health care and social work**Other community, social and personal service activities*

Działanie edukacyjne nr 1	<i>Educational activity No. 1</i>
Szkoła, uniwersytet, instytut naukowy	<i>School, university, scientific institute</i>
Ośrodek, firma szkoleniowa, centrum doskonalenia zawodowego	<i>Training centre, training company, vocational training centre</i>
Instytucja komercyjna, dla której szkolenie nie jest główną działalnością	<i>Commercial institution for which educational training is not the main activity</i>
Pracodawca	<i>Employer</i>
Organizacje pracodawców	<i>Employers' organizations</i>
Związki zawodowe	<i>Trade unions</i>
Stowarzyszenia, towarzystwa kulturalne, partie polityczne	<i>Associations, cultural societies, political parties</i>
Osoba prywatna	<i>Individuals</i>
Inne	<i>Other</i>
Rozwój kariery zawodowej	<i>Development of professional career</i>
Zmniejszenie prawdopodobieństwa utraty pracy	<i>Reducing the possibility of losing a job</i>
Wzrost możliwości otrzymania pracy	<i>Increasing chances of getting a job</i>
Rozpoczęcie własnej działalności	<i>Starting own business</i>
Przymusowa sytuacja	<i>Forced situation/circumstances</i>
Możliwość wykorzystania uzyskanych umiejętności w życiu codziennym	<i>Possibility to use obtained knowledge/skills in everyday life</i>
Pogłębienie własnych zainteresowań	<i>Increasing own interests</i>
Uzyskanie świadectwa	<i>Obtaining a diploma/certificate</i>
Poznanie nowych osób / dla przyjemności	<i>Meeting new people/for fun</i>
Inne	<i>Other</i>
Szkolenia odbywające się w Polsce	<i>Training taking place in Poland</i>
według stopnia wykorzystania umiejętności	<i>by a degree of usefulness of the skills</i>
duży	<i>very useful</i>
odpowiedni	<i>adequate</i>
bardzo mały	<i>of very little use</i>
szkolenie nieprzydatne	<i>not useful at all</i>
Szkolenia odbywające się za granicą	<i>Training taking place abroad</i>
według stopnia wykorzystania umiejętności	<i>by a degree of usefulness of the skills</i>
duży	<i>very useful</i>
odpowiedni	<i>adequate</i>
bardzo mały	<i>of very little use</i>
szkolenie nieprzydatne	<i>not useful at all</i>
Działanie edukacyjne podjęte ze względu na pracę	<i>Educational activity undertaken because of work related reasons</i>
Działanie edukacyjne podjęte z powodów niezwiązanych z pracą	<i>Educational activity undertaken because of the reasons not related to work</i>

Z „Planu wydawniczego 2009”

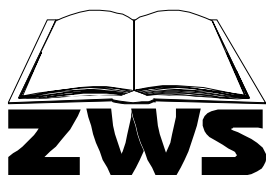
Seria INFORMACJE I OPRACOWANIA STATYSTYCZNE

- Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju
- Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej województw
- Leśnictwo 2009
- Ochrona środowiska 2009
- Środki trwale w gospodarce narodowej w 2008 r.
- Rachunki kwartalne produktu krajowego brutto w latach 2004–2008
- Bilans przepływów międzygaleziowych w bieżących cenach bazowych w 2005 r.
- Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym
- Trwanie życia w 2008 r.
- Aktywność ekonomiczna ludności Polski
- Bezrobocie rejestrowane
- Pracujący w gospodarce narodowej w 2008 r.
- Zatrudnienie i wynagrodzenia w gospodarce narodowej
- Popyt na pracę w 2008 r.
- Warunki pracy w 2008 r.
- Wypadki przy pracy w 2008 r.
- Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2008)
- Budżety gospodarstw domowych w 2008 r.
- Struktura wynagrodzeń według zawodów w październiku 2008 r.
- Koszty pracy w gospodarce narodowej w 2008 r.
- Podstawowe dane z zakresu ochrony zdrowia w 2008 r.
- Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2008/2009
- Szkoły wyższe i ich finanse w 2008 r.
- Kultura w 2008 r.
- Turystyka w 2008 r.
- Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji ruchowej w 2008 r.
- Handel zagraniczny
- Gospodarka mieszkaniowa w 2008 r. *
- Transakcje kupna/sprzedaży nieruchomości w 2008 r. *
- Infrastruktura komunalna w 2008 r. *
- Rynek wewnętrzny w 2008 r. *
- Transport – wyniki działalności w 2008 r.
- Łączność – wyniki działalności w 2008 r. *
- Budżety jednostek samorządu terytorialnego w latach 2005–2008
- Towarzystwa ubezpieczeniowe w latach 2007–2008
- Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych w 2008 r. *
- Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych
- Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych w 2008 r.
- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2008 r.
- Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 r.
- Warunki powstania i działania oraz perspektywy rozwojowe polskich przedsiębiorstw powstałych w latach 2003–2007
- Ceny w gospodarce narodowej w 2008 r.
- Ceny w gospodarce narodowej
- Ceny robót budowlano-montażowych i obiektów budowlanych
- Nakłady i wyniki przemysłu
- Budownictwo – wyniki działalności w 2008 r.
- Gospodarka materiałowa w 2008 r.
- Gospodarka paliwowo-energetyczna w latach 2007–2008
- Efektywność wykorzystania energii w latach 1997–2007
- Zużycie paliw i nośników energii w 2008 r.
- Energia ze źródeł odnawialnych w 2008 r.
- Nauka i technika w 2008 r.
- Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2004–2008
- Wyniki produkcji roślinnej w 2008 r.
- Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich w 2009 r.
- Zwierzęta gospodarskie w 2008 r.
- Produkcja i handel zagraniczny produktami rolnymi w 2008 r.
- Środki produkcji w rolnictwie w roku gospodarczym 2008/2009
- Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej
- Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2009 r.
- Produkt krajowy brutto – rachunki regionalne w 2007 r.
- Wyznania religijne, stowarzyszenia narodowościowe i etniczne w Polsce w latach 2006–2008
- Miasta wojewódzkie. Podstawowe dane statystyczne
- Mienie gmin i powiatów w latach 2006–2008
- Charakterystyka obszarów wiejskich w 2008 r.

*publikacja dostępna wyłącznie na stronie internetowej www.stat.gov.pl

U w a g a. Nie podano lat przy tytułach wydawanych z częstotliwością miesięczną, kwartalną i półroczną.

Sprzedaż detaliczna i zamówienia:

ZAKŁAD WYDAWNICTW STATYSTYCZNYCH
STATISTICAL PUBLISHING ESTABLISHMENT

al. Niepodległości 208, 00-925 Warszawa

Dział Sprzedaży tel. (022) 608 32 10, 608 38 10, fax 608 38 67

Sale Department

e-mail: zws-sprzedaz@stat.gov.pl